

Štátna veterinárna a potravinová správa SR
Botanická č. 17, 842 13 Bratislava

**Národný pohotovostný plán
pre prípad podozrenia a výskytu moru hydiny
na území Slovenskej republiky**

verzia november 2010

Ing. Zsolt Simon
minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc.
ústredný riaditeľ

Pohotovostný plán je rozdelený do 12 sekcií.

Tento dokument upravuje pohotovostný plán v Slovenskej republike pre mor hydiny.

<u>Číslo Sekcie</u>	<u>Téma</u>
1.	Zákonné právomoci
2.	Finančné zabezpečenie
3.	Hierarchia kontrolných orgánov
4.	Národné centrum pre tlmenie chorôb
5.	Kontrola na miestnej úrovni
6.	Skupina odborníkov pre mor hydiny
7.	Ľudské zdroje
8.	Smernice pre zamestnancov
9.	Diagnostické laboratórium
10.	Núdzové očkovanie
11.	Tréningové programy
12.	Publicita / Informovanie verejnosti o more hydiny

Definícia moru hydiny podľa § 2 nariadenia vlády č. 367/2007 Z. z. o opatreniach na kontrolu moru hydiny:

- **mor hydiny** je infekčné ochorenie hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí spôsobené vírusom chrípky typu A
 - a) subtypov H5 alebo H7, alebo
 - b) s indexom intravenózneho patogenity vyšším ako 1,2 u šesťtýždňových kurčiat,
- **vysoko patogénna forma moru hydiny** je infekčné ochorenie hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí spôsobené
 - a) vírusom moru hydiny subtypov H5 alebo H7 s genómovou sekvenciou kódujúcou početné základné aminokyseliny v mieste štiepenia molekuly hemaglutinínu, ktorá je obdobná u iných vírusov vysokopatogénnej formy moru hydiny a naznačuje, že molekula hemaglutinínu je štiepateľná prítomnou hosťateľskou proteázou, alebo
 - b) vírusom moru hydiny s indexom intravenózneho patogenity vyšším ako 1,2 u šesťtýždňových kurčiat,
- **nízko patogénna forma moru hydiny** je infekčné ochorenie hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí spôsobené vírusom moru hydiny subtypov H5 alebo H7, na ktoré sa nevzťahuje vymedzenie pojmu pre vysokopatogénnu formu moru hydiny.

SEKCIA 1 ZÁKONNÉ PRÁVOMOCI

1.1 Právny rámec pre kontrolu moru hydiny je obsiahnutý v týchto dokumentoch:

- Zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 39/2007 Z. z.“)
- Nariadenie vlády SR č. 367/2007 Z. z. o opatreniach na kontrolu moru hydiny (ďalej len „nariadenie vlády č. 367/2007“)
- Rozhodnutie Komisie č. 2006/437/ES zo 4. augusta 2006, ktorým sa schvaľuje diagnostická príručka pre vtáčiu chrípku podľa smernice Rady č. 2005/94/ES. (ďalej len „Rozhodnutie Komisie č. 2006/437/ES“)
- Rozhodnutie Komisie č. 2006/415/ES zo 14. júna 2006 o určitých ochranných opatreniach v súvislosti s vysokopatogénnou vtáčou chrípkou podtypu H5N1 u hydiny v Spoločenstve a ktorým sa zrušuje rozhodnutie 2006/135/ES (ďalej len „Rozhodnutie Komisie č. 2006/415/ES“)
- Rozhodnutie Komisie č. 2006/563/ES z 11. augusta 2006 o určitých ochranných opatreniach v súvislosti s vysokopatogénnou vtáčou chrípkou podtypu H5N1 u voľne žijúceho vtáctva v Spoločenstve, ktorým sa zrušuje rozhodnutie 2006/115/ES („ďalej len Rozhodnutie Komisie č. 2006/563/ES“)
- Rozhodnutie Komisie č. 2007/119/ES zo 16. februára 2007, ktorým sa menia a dopĺňajú rozhodnutia 2006/415/ES, 2006/416/ES a 2006/563/ES, pokiaľ ide o identifikačnú značku používanú na mäse z čerstvej hydiny (ďalej len „Rozhodnutie Komisie č. 2007/119/ES“)

1.2 Hlásenie o podozrení z výskytu moru hydiny

Sanitačné práce a iné činnosti v ohnisku

Odstránenie kadáverov

Kontrola premiestňovania zvierat

Podľa §17 ods. 2 zákona č. 39/2007 Z. z. je vlastník alebo držiteľ zvierat povinný hlásiť orgánu veterinárnej správy podozrenie alebo výskyt moru hydiny. Každá osoba, ktorá v súvislosti so stykom so zvieratami, násadovými vajcami, prípadne živočíšnymi produktmi zistí podozrenie na mor hydiny, je povinný bez meškania upovedomiť o tom príslušný orgán veterinárnej správy a podľa svojich možností urobiť nevyhnutné opatrenia na to, aby nedošlo k rozšíreniu choroby.

Orgány veterinárnej správy majú právomoc nariadiť uzatvorenie chovu, v ktorom sú zvieratá podozrivé z moru hydiny alebo nakazené touto chorobou. Vlastník je povinný podozrivé zviera uzatvoriť a izolovať. Akákoľvek manipulácia s krmivom, odpadmi, výrobkami a inými predmetmi, ktoré by mohli byť nositeľmi vírusu moru hydiny je zakázaná. Pohyb osôb dnu a von z izolovaného priestoru je taktiež obmedzený a podlieha súhlasu orgánov veterinárnej správy.

Po laboratórnom potvrdení choroby je cieľom nariadených opatrení dostať chorobu pod kontrolu, vyčistiť a vydezinfikovať všetky miesta, ktoré prišli do kontaktu s uhynutými alebo podozrivými zvieratami.

Zákon o veterinárnej starostlivosti oprávňuje orgány veterinárnej starostlivosti nariadiť odstránenie všetkých kadáverov zvierat.

1.3. Usmrtenie infikovaných zvierat a zvierat, ktoré prišli do kontaktu s infikovanými zvieratami alebo prostredím a spôsob nahradenia škody

§ 17 zákona č. 39/2007 Z.z. umožňuje orgánom veterinárnej správy nariadiť opatrenia na zabránení šíreniu choroby, ktorými sa nariadi izolácia a usmrtenie zvierat infikovaných morom hydiny ako aj ostatných zvierat, ktoré boli v kontakte s vírusom moru hydiny.

Podľa § 9 nariadenia vlády č. 367/2007 Z. z. príslušný orgán veterinárnej správy nariadi v ohnisku usmrtiť všetku hydinu v chove pod veterinárnym dozorom tak, aby sa zabránilo šíreniu vírusu moru hydiny. Ďalej je nariadené neškodné odstránenie usmrtenej a uhynutej hydiny pod veterinárnym dozorom spôsobom, ktorý vylúči nebezpečenstvo rozširovania vírusu moru hydiny.

§ 45 zákona č. 39/2007 Z. z. upravuje náhradu škody, ktorá bude vyplatená vlastníkovi zvierat v dôsledku výskytu moru hydiny:

Ak sa na území Slovenskej republiky vyskytne mor hydiny, vlastník zvierat a má nárok na úhradu 100%:

- a) nákladov vynaložených za usmrtenie zvierat, zničenie ich tiel, prípadne ich produktov, za čistenie, dezinfekciu a dezinsekcii chovov a zariadení,
- b) škôd spôsobených usmrtením zvierat, prípadne zničením ich produktov a za zničenie krmív a zariadení, ktoré sa nemôžu dezinfikovať, ak splnil nariadené núdzové opatrenia podľa tohto zákona.

1.4. Určenie ochranných pásiem a pásiem dohľadu

Podľa nariadenia vlády č. 367/2007 Z. z. v prípade potvrdenia moru hydiny v chove príslušný orgán veterinárnej správy vymedzí okolo ohniska ochranného pásma a pásma dohľadu, prípadne ďalšie pásma s obmedzeným pohybom. Legislatíva taktiež oprávňuje modifikáciu týchto pásiem v prípade potreby. Tieto pásma obmedzujú voľný pohyb zvierat a umožňujú podrobnejšie sledovanie ďalších pohybov.

1.5. Očkovanie

Štátna veterinárna a potravinová správa môže nariadiť v chovoch hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí preventívne alebo núdzové očkovanie proti moru hydiny v súlade s § 33, 34 a 35 nariadenia vlády č. 367/2007 Z. z. a v súlade s pohotovostným plánom pre očkovanie uvedenom v prílohe č. 7.

Preventívnu vakcináciu v zoologických záhradách, inštitúciách alebo v strediskách je možné vykonať v súlade s Rozhodnutím Komisie č. 2007/598/ES z 28. augusta 2007 o opatreniach na prevenciu šírenia vysokopatogénnej vtacej chrípky na iné vtáky chované v zajatí v zoologických záhradách a schválených zariadeniach, inštitútoch alebo strediskách v členských štátoch

1.6. Súčinnosť orgánov policajného zboru, jednotiek civilnej ochrany, príslušníkov ozbrojených síl a colných orgánov

Podľa § 16 zákona č. 39/2007 Z. z. sú v prípade výskytu moru hydiny policajný zbor, jednotky civilnej ochrany a príslušníci ozbrojených síl a colné orgány povinní spolupracovať pri zabránení šíreniu a eradikácii choroby.

SEKCIA 2 FINANČNÉ ZABEZPEČENIE

2.1 Personál

Mzdové náklady pracovníkov orgánov veterinárnej správy, ako aj pracovníkov zamestnaných na dobu určitú pre zabezpečenie plnenia úloh v krízových situáciách, sú kryté zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

2.2 Materiálne vybavenie a spotrebný materiál

Náklady na materiálne vybavenie a spotrebný materiál sú kryté z rozpočtových zdrojov Slovenskej republiky.

2.3 Usmrtenie, odstránenie kadáverov a kontaminovaného materiálu, sanitácia.

Vzniknuté náklady sú kryté z rozpočtových zdrojov Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

2.4 Vyplatenie odškodného

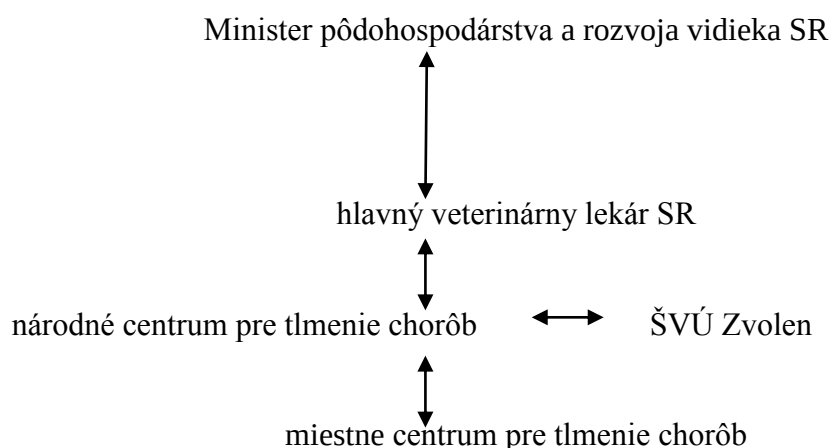
Vzniknuté náklady sú kryté z rozpočtových zdrojov Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

SEKCIA 3 HIERARCHIA KONTROLNÝCH ORGÁNOV

3.1 Zodpovednosť za kontrolu moru hydiny na území Slovenskej republiky má minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Výkonom kontroly je poverený hlavný veterinárny lekár.

3.2 Hlavný veterinárny lekár splnomocňuje pracovníka národného centra pre tlmenie chorôb, aby vypracoval a aktualizoval pohotovostný plán pre prípad podozrenia a výskytu moru hydiny.

- Meno a adresa národného centra pre tlmenie chorôb je uvedené v prílohe č. 1.
- V prípade podozrenia a výskytu choroby bude na pokyn hlavného veterinárneho lekára dočasne zriadené národné centrum pre tlmenie chorôb a zároveň hlavný veterinárny lekár menuje jeho vedúceho.
- V prípade výskytu choroby, bude národné centrum pre tlmenie chorôb riadiť všetky činnosti v súlade s príkazmi hlavného veterinárneho lekára.
- Miestne centrá pre tlmenie chorôb sú zodpovedné za kontrolu moru hydiny (ohniská a obmedzenia) v rámci svojho regiónu.

SEKCIA 4 NÁRODNÉ CENTRUM PRE TLMENIE CHORÔB

4.1 Hlavný veterinárny lekár s podporou národného centra pre tlmenie chorôb je zodpovedný za:

- riadenie miestnych centier pre tlmenie chorôb
- styk s diagnostickými laboratóriami
- zabezpečenie finančných prostriedkov na uskutočnenie pohotovostného plánu
- zabezpečenie výcvikových programov a nominovanie pracovníkov pre verejné výcvikové programy
- zabezpečenie osvetových kampaní
- riadenie ostatných orgánov v prípade vzniku choroby
- rozmiestnenie personálu a ostatných zdrojov do miestnych centier pre tlmenie chorôb
- schválenie ochranných pásiem a pásiem dohľadu , prípadne iných pásiem s obmedzeným pohybom
- uzavretie hraničných priechodov v prípade potreby
- schválenie uvoľnenia očkovacej látky a určenie očkovacích zón
- zabezpečenie núdzových finančných zdrojov, určených na krytie nákladov spojených s epidémiou
- styk s poľnohospodárskymi obchodnými združeniami a médiami
- za informovanie O.I.E.
- styk s Komisiou Európskej Únie.

4.2. Hlavný veterinárny lekár je oprávnený v naliehavých prípadoch priamo riadiť každého veterinárneho lekára , ktorý vykonáva odborné veterinárne činnosti na území Slovenskej republiky.

4.3. Národné centrum pre tlmenie chorôb je vybavené:

- potrebným zariadením a zásobami (prostriedkami komunikácie – telefónmi, faxmi)
- mapami a inými materiálmi potrebnými na riadenie opatrení na tlmenie chorôb
- zoznamami národných organizácií, ktoré musia byť kontaktované v prípade vypuknutia choroby (Príloha č. 10)

SEKCIA 5 KONTROLA NA MIESTNEJ ÚROVNI

5.1 Za pripravenosť na výskyt a kontrolu moru hydiny na miestnej úrovni je zodpovedný riaditeľ regionálnej veterinárnej a potravinovej správy (ďalej RVPS) v spolupráci s inšpektorom pre zdravie zvierat (epizootológ), ktorý pracuje v miestnom centre pre tlmenie chorôb. Každé centrum riadi poverený úradný veterinárny lekár (obvykle epizootológ), ktorý je prostredníctvom riaditeľa RVPS zodpovedný priamo hlavnému veterinárnemu lekárovi SR. Existuje 40 miestnych centier pre tlmenie chorôb, ktoré sledujú zdravotný stav zvierat vo svojom regióne. Mapa ukazujúca územie, ktoré pokrýva každé centrum, je v prílohe č. 2.

5.2 V prípade výskytu choroby môže riaditeľ RVPS určiť dočasné centrum pre tlmenie choroby v mieste výskytu choroby.

5.3 Miestne centrá pre tlmenie chorôb sú vybavené potrebnými zariadeniami a zásobami, aby mohli okamžite zasiahnuť v prípade vzniku choroby. Zoznam formulárov a oznámení používaných centrami je v prílohe č. 3. Vybavenie miestneho centra pre tlmenie chorôb je uvedené v prílohe č. 9

5.4 V stave núdze môžu byť potrebné zariadenia dodané aj prostredníctvom súkromných firiem.

5.5 Miestne centrá pre tlmenie chorôb zodpovedajú za:

- nariadenie opatrení v ohnisku, v ochrannom pásme a v pásme dohľadu, prípadne v ďalších pásmach s obmedzeným pohybom
- riadenie a vykonávanie miestnych kontrolných opatrení v prípade vzniku choroby

- styk s národným centrom pre tlmenie chorôb a za určenie rozsahu ochranných pásiem a pásiem dohľadu, prípadne ďalších pásiem s obmedzeným pohybom
- zabezpečenie epizootologického šetrenia v spolupráci so skupinou odborníkov a za transport vzoriek do diagnostických laboratórií
- udržiavanie spojenia so ŠVÚ Zvolen v súvislosti s odberom a transportom vzoriek
- styk s políciou pri izolovaní infikovaných priestorov a pri iných obmedzeniach v oblasti
- dozor nad ohniskom a nad všetkými prácami v infikovaných priestoroch vrátane ohodnotenia škody, zabitia a odstránenie všetkých nakazených zvierat a zvierat podozrivých z nákazy
- dozor nad dezinfekciou a čistením infikovaných priestorov, materiálu a dopravných prostriedkov
- určenie očkovacieho tímu
- vyšetrenie chovov v ochrannom pásme a pásme dohľadu a v ďalších pásmach s obmedzeným pohybom
- udržiavanie spojenia s políciou, poľnohospodárskymi a obchodnými úradmi, s bitúnkami a kafilériami
- pravidelné informovanie verejnosti o rizikách infekcie a za pripravenosť v prípade vzniku choroby na území svojho regiónu
- vykonávanie osvetových kampaní
- usporiadanie a zúčastňovanie sa na cvičeniach pre úspešné tlmenie choroby.

5.6 Povinnosti pri výskyte moru hydiny vyplynú i pre ďalšie orgány.

- polícia, armáda, civilné organizácie – budú asistovať pri zabezpečení infikovaných priestorov a kontrolovať pohyb v oblasti.

5.7 Zloženie miestneho centra pre tlmenie chorôb

- koordinačný tím
- administratívny tím
- epizootologický tím
- eradikačný tím
- očkovací tím
- kontrolný tím

V prípade výskytu moru hydiny môže riaditeľ RVPS po konzultácii s nadriadenými orgánmi požiadať o pomoc iné centrum.

5.8 Miestne centrum pre tlmenie chorôb bude plne podporovať skupinu odborníkov pre mor hydiny pri ich vyšetrovaní a bude s ňou v neustálom kontakte, aby sa určila správna stratégia eliminácie choroby.

SEKCIA 6 SKUPINA ODBORNÍKOV PRE MOR HYDINY

6.1 Zloženie skupiny odborníkov je uvedené v prílohe č. 4.

6.2 V prípade výskytu choroby, bude skupina odborníkov okamžite mobilizovaná a premiestnená do postihnutej oblasti. Primárnou úlohou skupiny je zhotoviť správu, ktorá by podrobne informovala miestne centrá pre tlmenie chorôb o možnom pôvode epizoócie, ako aj o možnosti rozšírenia nákazy.

Za pomoci miestnych centier pre tlmenie chorôb odoberie dostatočné množstvo diagnostických vzoriek (v súlade s bodom č. 2. 6. operačného manuálu) a tieto zašlú do ŠVÚ Zvolen a prostredníctvom ŠVÚ Zvolen do referenčného laboratória Spoločenstva pre mor hydiny vo Veľkej Británii.

Skupina odborníkov môže taktiež odporučiť miestnym centráм pre tlmenie chorôb ako postupovať pri čistení, dezinfekcii a odstraňovaní kadáverov.

6.3 Členovia skupiny odborníkov budú zapojení aj do tréningových kurzov pre pracovníkov každého miestneho centra pre tlmenie chorôb a budú asistovať pri spracovaní pohotovostného plánu.

SEKCIA 7 ĽUDSKÉ ZDROJE

Národné centrum pre tlmenie chorôb vedie zoznam veterinárnych lekárov a administratívnych pracovníkov, ktorí môžu byť privolaní v prípade výskytu moru hydiny.

Školení pracovníci pre prípad výskytu moru hydiny sú uvedení v prílohe č. 5.

SEKCIA 8 SMERNICE PRE ZAMESTNANCOV

Operačný manuál pre mor hydiny je v prílohe č. 6.

SEKCIA 9 DIAGNOSTICKÉ LABORATÓRIUM

9.1 Diagnostické laboratórium pre mor hydiny

9.1.1. Národné referenčné laboratórium pre mor hydiny - virologické laboratórium Štátny veterinárny ústav Zvolen, Pod dráhami 918, 960 86 Zvolen

Národné referenčné laboratórium na diagnostiku moru hydiny v Slovenskej republike zodpovedá za

- a) vykonanie laboratórnych testov na zistenie výskytu moru hydiny a identifikáciu genetického typu izolátov vírusu podľa diagnostickej príručky; na tento účel možno uzavrieť osobitné dohody s referenčným laboratóriom Spoločenstva alebo s inými národnými laboratóriami,
- b) bezodkladné odovzdanie izolátov vírusu moru hydiny referenčnému laboratóriu Spoločenstva na kompletnú charakteristiku:
 1. zo všetkých primárnych ohnísk moru hydiny,
 2. pri sekundárnych ohniskách z reprezentatívneho počtu ohnísk,
 3. pri zistení iných chrípkových vírusov, ako sú uvedené v prílohe č. 1 v bode 1 nariadenia vlády č. 367/2007 Z. z. u hydiny, iného vtáctva žijúceho v zajatí alebo cicavcov predstavujúcich vážne ohrozenie zdravia,
- c) koordináciu štandardov a diagnostických metód v každom diagnostickom laboratóriu pre mor hydiny; na tento účel:
 1. môže poskytovať diagnostické reagenty jednotlivým laboratóriám,
 2. kontroluje kvalitu všetkých používaných diagnostických reagentov,
 3. pravidelne vykonáva porovnávacie testy,
 4. uchováva izoláty vírusu moru hydiny z ohnísk a všetkých ostatných chrípkových vírusov vtáčieho pôvodu,
 5. spolupracuje s národnými laboratóriami pre chrípku vyskytujúcu sa u ľudí.

9. 1. 2. Kapacita NRL a časové trvanie jednotlivých testov:

Súčasná kapacita Štátneho veterinárneho ústavu Zvolen pre mor hydiny (počet vyšetrených vzoriek za týždeň):

- detekcia vírusu PCR metódou: 1000
- kultivácia na kuracích embryách: 100
- sérologické vyšetrenie (HIT): 2000

Časové trvanie jednotlivých testov:

- QRT – PCR M – gén: 8 hodín
- QRT – PCR H5: 8 hodín
- QRT – PCR H7: 8 hodín
- QRT – PCR N1: 8 hodín
- Gel based RT – PCR M – gén: 11 hodín
- Gel based RT – PCR H5: 11 hodín
- Gel based RT – PCR H7: 11 hodín
- Gel based RT – PCR N1: 11 hodín
- sekvenčná analýza cleavage site: 2 dni
- kultivácia na kuracích embryách a sérologická typizácia: 7 dní
- test intravenózneho patogenity (IVPI): NRL nerobí
- konfirmácia (s transportom) v CRL Weybridge: min. 7 dní

9. 1. 3. Referenčné laboratórium Spoločenstva: Veterinary Laboratories Agency (VLA), New Haw, Weybridge, Surrey KT15 3NB, United Kingdom.

SEKCIA 10 NÚDZOVÉ OČKOVANIE

Pre núdzové očkovanie sa použijú komerčné očkovacie látky kontrolované a schválené ÚŠKVBL Nitra. Núdzová vakcinácia môže byť uskutočnená len ako doplnok protinákazových opatrení v súlade s § 34 nariadenia vlády č. 367/2007 Z. z. Podmienky pre očkovanie proti moru hydiny sú uvedené v prílohe 7. Očkovací tím je súčasťou miestneho centra pre tlmenie chorôb.

SEKCIA 11 TRÉNINGOVÉ PROGRAMY

Všetci novoprijatí pracovníci orgánov štátnej správy vo veterinárnej oblasti sú oboznámení s pohotovostnými plánmi pre prípad výskytu moru hydiny. Všetci pracovníci orgánov štátnej správy vo veterinárnej oblasti sú oboznámení s aktualizáciou pohotovostných plánov pre prípad výskytu moru hydiny.

Vzdelávacie programy za účelom aktualizácie a rozvoja poznatkov, týkajúcich sa terénnych a administratívnych postupov sa budú organizovať 1 x ročne. Školenia budú zamerané na epizootológiu, klinické príznaky a diagnostiku moru hydiny, postupy v podozrivých chovoch a v chovoch s potvrdeným ohniskom, postupy v ochrannom pásme, v pásme dohľadu a v ďalších pásmach s obmedzeným pohybom, postupy v národnom centre pre tlmenie chorôb, postupy v miestnom centre pre tlmenie chorôb, komunikácia a hlásenia v rámci organizačnej štruktúry...

Okrem školení budú organizované v dvojročných intervaloch aj simulačné cvičenia v reálnom čase, ktoré simulujú čo najrealistickejšie postupy tlmenia choroby.

SEKCIA 12 PUBLICITA A INFORMOVANIE VEREJNOSTI O MORE HYDINY

Cieľom publicity a informačných kampaní je zabezpečiť rozsiahlu informovanosť o more hydiny, o klinických príznakoch, aby osoby, ktorí sú v pravidelnom kontakte s hydinou a iným vtáctvom žijúcim v zajatí, okamžite hlásili podozrenie na mor hydiny. Informovanosť je zabezpečená odbornými článkami v časopisoch, organizáciou prednášok, kurzov, pomocou médií, zverejnením informácií na webovej stránke Štátnej veterinárnej a potravinovej správy: www.svssr.sk.

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky vydáva v závislosti od nálezovej situácie informatívne materiály, prípadne letáky o more hydiny, ktoré sú určené pre chovateľov hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí.

Regionálne veterinárne a potravinové správy udržiavajú kontakt s chovateľmi a pravidelne ich informujú o aktuálnej nálezovej situácii moru hydiny v Slovenskej republike, v členských štátoch Európskej Únie a v tretích krajinách.

Prílohy

1. Národné centrum pre tlmenie chorôb
2. Mapa ukazujúca územie, ktoré pokrývajú miestne centrá pre tlmenie chorôb
3. Zoznam formulárov a hlásení používaných miestnymi centrami pre tlmenie chorôb.
4. Skupiny odborníkov pre mor hydiny.
5. Veterinárni lekári školení pre prípad výskytu moru hydiny
6. Operačný manuál pre mor hydiny.
7. Pohotovostný plán pre očkovanie.
8. Miestne centrá pre tlmenie chorôb.
9. Vybavenie miestnych centier pre tlmenie chorôb.
10. Zoznam národných organizácií, ktoré musia byť kontaktované v prípade potvrdenia choroby
11. Tlačivá
12. Počet a lokalizácia všetkých schválených chovov hydiny

Príloha č.1.

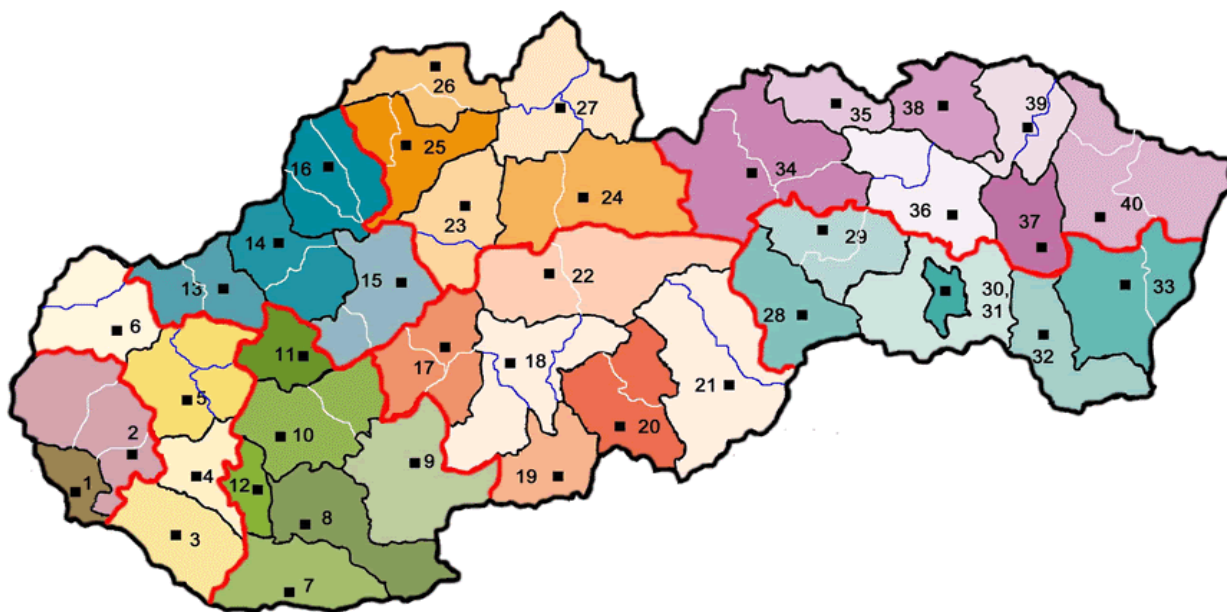
Národné centrum pre tlmenie chorôb

Slovenská republika
Národné centrum pre tlmenie chorôb
Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky
Botanická 17
843 12 Bratislava
Tel.: 02/ 60257230, 60257216, 60257212
fax: 02/ 60257247,

Príloha č. 2

Zoznam a mapa miestnych centier pre tlmenie chorôb

1 Bratislava	15 Púchov	29 Spišská Nová Ves
2 Senec	16 Prievidza	30 Košice – mesto
3 Dunajská Streda	17 Žiar nad Hronom	31 Košice – okolie
4 Galanta	18 Zvolen	32 Trebišov
5 Trnava	19 Veľký Krtíš	33 Michalovce
6 Senica	20 Lučenec	34 Poprad
7 Komárno	21 Rimavská Sobota	35 Stará Ľubovňa
8 Nové Zámky	22 Banská Bystrica	36 Prešov
9 Levice	23 Martin	37 Vranov nad Topľou
10 Nitra	24 Liptovský Mikuláš	38 Bardejov
11 Topoľčany	25 Žilina	39 Svidník
12 Šaľa	26 Čadca	40 Humenné
13 Nové Mesto nad Váhom	27 Dolný Kubín	
14 Trenčín	28 Rožňava	

Príloha č. 3

Zoznam formulárov a hlásení používaných miestnymi centrami pre tlmenie chorôb

Názov formulára
1. Správa o podozrení z nákazy - moru hydiny
2. Epizootologické šetrenie pri potvrdení/podozrení* z moru hydiny
3. Veterinárne opatrenia pri podozrení na výskyt moru hydiny
4. Protokol o vyšetrení zvierat podozrivých z moru hydiny
5. Zrušenie opatrení - ak choroba nie je laboratórne potvrdená
6. Správa o výskyte nákazy – moru hydiny
7. Denné hlásenie o epizootologickej situácii pri výskyte nákazy moru hydiny
8. Veterinárne opatrenia pri potvrdení moru hydiny (v ohnisku, v ochrannom pásme, v pásme dohľadu, pre kontaktné chovy)
9. Súpis chovov a počty zvierat v ohnisku, v ochrannom pásme, v pásme dohľadu a v iných pásmach s obmedzeným pohybom pri podozrení/potvrdení* moru hydiny v chove hydiny alebo iných vtákov žijúcich v zajatí
10. Úradný záznam o usmrtení zvierat a o likvidácii materiálov, ktoré môžu prenášať vírus moru hydiny v ohnisku moru hydiny
11. Úradný záznam o vykonaní predbežného/záverečného čistenia a dezinfekcie
12. Zrušenie veterinárnych opatrení
13. Správa o zániku nákazy
14. Žiadamka na veterinárne laboratórne vyšetrenie hydiny a vtákov na mor hydiny a pseudomor hydiny
15. Žiadamka na veterinárne laboratórne vyšetrenie voľne žijúcich vtákov na aviárnu influenzu a pseudomor

Zásady pri posielaní formulárov sú nasledovné:

V prípade podozrenia na ohnisko:

Miestne centrum pre tlmenie chorôb pošle národnému centru pre tlmeniu chorôb:

- Správu o podozrení z nákazy - moru hydiny;
- Epizootologické šetrenie pri podozrení z moru hydiny;
- Veterinárne opatrenia pri podozrení na výskyt moru hydiny;
- Protokol o vyšetrení zvierat podozrivých z moru hydiny;

- Súpis chovov a počty zvierat v ohnisku, v ochrannom pásme, v pásme dohľadu a v iných pásmach s obmedzeným pohybom pri podozrení/potvrdení* moru hydiny v chove hydiny alebo iných vtákov žijúcich v zajatí;
- Zrušenie opatrení ak choroba nie je laboratórne potvrdená.

V prípade potvrdenia ohniska:

Miestne centrum pre tlmenie chorôb pošle národnému centru pre tlmenie chorôb:

- Správu o výskyte nákazy – moru hydiny;
- Denné hlásenie o epizootologickej situácii pri výskyte nákazy moru hydiny;
- Veterinárne opatrenia pri potvrdení moru hydiny (v ohnisku, v ochrannom pásme, v pásme dohľadu, pre kontaktné chovy);
- Súpis chovov a počty zvierat v ohnisku, v ochrannom pásme, v pásme dohľadu a v iných pásmach s obmedzeným pohybom pri podozrení/potvrdení* moru hydiny v chove hydiny alebo iných vtákov žijúcich v zajatí;
- Epizootologické šetrenie pri potvrdení moru hydiny (v ohnisku, v kontaktných chovoch);
- Úradný záznam o usmrtení zvierat a o likvidácii materiálov, ktoré môžu prenášať vírus moru hydiny v ohnisku moru hydiny ;
- Úradný záznam o vykonaní predbežného/záverečného čistenia a dezinfekcie.

V prípade zániku ohniska:

miestne centrum pre tlmenie chorôb pošle národnému centru pre tlmenie chorôb:

- Zrušenie veterinárnych opatrení
- Správu o zániku nákazy

Formuláre č. 1., 2., 4., 6., 7., 9., 10., 11. a 13. sa nachádzajú v prílohe č. 11.

Formuláre č. 14. a 15. sa nachádzajú na internetovej stránke:

http://www.svssr.sk/intranet/Tlaciva_LD.asp.

Príloha č. 4

Skupiny odborníkov pre mor hydiny

Skupiny odborníkov pre mor hydiny:

Vedúci skupiny - Prof. MVDr. Jozef Sokol, DrSc., Krajská veterinárna a potravinová správa Trnava

Koordinátor skupiny - MVDr. Štefan Miholics, Regionálna veterinárna a potravinová správa Komárno

Členovia:

- Doc. MVDr. Dušan Rajs ký, PhD., Regionálna veterinárna a potravinová správa Dunajská Streda
- MVDr. Miroslav Mojžiš, Štátny veterinárny ústav Zvolen

Príloha č.5.

Zamestnanci školení pre prípad výskytu moru hydiny

(i) Počet zamestnancov, ktorí môžu byť privolaní v prípade výskytu moru hydiny v SR

Všetkých cca 1000 zamestnancov štátnej správy vo veterinárnej oblasti je školených v istých aspektoch kontroly moru hydiny a v prípade najhoršieho scenáru môžu byť povolaní. Avšak v praxi okolo 300 úradných veterinárov môže byť povolaných kedykoľvek a navyše okolo 80 veterinárnych technikov na pomoc miestnym centráм pre tlmenie chorôb. Zoznam týchto veterinárnych lekárov a technikov je uvedený v regionálnych pohotovostných plánoch a uchováva sa v národnom centre. V tomto zozname je uvedené:

- meno a lokalizácia členov personálu;
- kvalifikácia, napríklad veterinárny lekár, veterinárny technik;
- praktické skúsenosti (špecifikovanie ochorenia);
- vykonané školenie.

(ii) Počet zamestnancov školených alebo so skúsenosťami na kontrolu moru hydiny

Všetci úradní veterinárni lekári sú školení a videli hoci len na videonahrávkach klinické príznaky moru hydiny ako súčasť nástupnej praxe. V rámci pravidelných školení organizovaných inštitútom pre vzdelávanie veterinárnych lekárov, prípadne školení organizovaných v rámci I. postgraduálneho školenia sú oboznámení s opatreniami vykonávanými pri výskyte moru hydiny a epidemiológiou tohto ochorenia. V dôsledku skutočnosti, že sa mor hydiny v chove hydiny nevyskytol ešte na území Slovenskej republiky, len veľmi málo súčasných zamestnancov má skúsenosti s eradikáciou choroby.

(iii) Počet zamestnancov schopných používať niektorý z jazykov členských štátov EÚ v prípade výskytu moru hydiny

Zoznam veterinárnych lekárov a technikov schopných plynule používať niektorý z jazykov členských štátov EÚ je uvedený v rámci pohotovostných plánov jednotlivých RVPS v SR. Okrem nich sú ďalší veterinárni lekári, ktorých jazykové schopnosti sú slabšie, no môžu byť využité. Jazyky sú nasledujúce:

Angličtina
Francúzština
Taliančina
Nemčina

PODOZRENIE NA VÝSKYT OHNISKA MORU HYDINY

Rozmanitosť klinických príznakov v prípade vysokopatogénnej formy moru hydiny a nízkopatogénnej formy moru hydiny znamená, že neexistuje presné definovanie v prípade podozrenia na ohnisko. Náhla vysoká úmrtnosť u hydiny, či už s príznakmi, alebo bez akýchkoľvek súvisiacich klinických príznakov opísaných v časti 2. 5., sa musí prešetriť predložením vzoriek na laboratórne vyšetrenie. Keďže rýchle diagnostikovanie vysokopatogénnej formy moru hydiny alebo nízkopatogénnej formy moru hydiny spôsobenej subtypmi H5 alebo H7 je z hľadiska ich včasnej kontroly a eradikácie mimoriadne dôležité, mor hydiny sa musí vždy zvažovať pri diferenciálnom diagnostikovaní respiračných problémov, problémov s kladením vajec a zvýšenej úmrtnosti hydiny a na laboratórne vyšetrenie sa musia predložiť vhodné vzorky.

1. Predbežné opatrenia

1.1 Ohlásenie ochorenia

Podozrenie z výskytu moru hydiny musí byť ohlásené okamžite hlavnému veterinárnemu lekárovi SR a príslušnej Krajskej veterinárnej a potravinovej správe.

1.2. Postup úradného vyšetrovania

V prípade podozrenia na ohnisko regionálna veterinárna a potravinová správa v súlade s diagnostickou príručkou bezodkladne začne vyšetrovanie s cieľom potvrdiť alebo vylúčiť mor hydiny a chov zaradiť pod úradný dohľad.

V čase, keď sa vyšetrovanie začne a v prípade, že klinické príznaky svedčia na mor hydiny, musí byť okamžite informované národné centrum pre tlmenie chorôb, aby sa mohli urobiť prípravy pre zvládnutie epizootie, ak bude potvrdený výskyt ochorenia, vrátane uvedenia do aktívneho stavu miestneho centra pre tlmenie chorôb a skupiny odborníkov.

Poverený úradný veterinárny lekár, vykonávajúci vyšetrovanie v chove s podozrením na mor hydiny, musí mať so sebou pohotovostnú tašku a pohotovostný kufor uvedené v prílohe č. 9.

V prípade chovu s veľkým množstvom hydiny môže byť pre potreby vyšetrovania potrebné nasadiť viac ako jedného veterinárneho lekára a zabezpečiť asistenciu technického personálu. Pri prvom podozrení z výskytu moru hydiny sa doporučuje účasť pracovníka ŠVÚ Zvolen na zabezpečenie správneho odberu vzoriek.

2. Veterinárne vyšetrovanie

2.1 Nariadenie opatrení

Ak úradný veterinárny lekár prehliadne chov, v ktorom je podozrenie na ohnisko, musia sa uplatniť tieto opatrenia:

a) Ak takéto záznamy existujú, kontrola produkčných a zdravotných záznamov o chove. Úradný veterinárny lekár musí zdokumentovať v kontrolnej správe údaje o dennej úmrtnosti, o dennej produkcii vajec a o dennom príjme krmiva a/alebo vody za obdobie začínajúce jeden týždeň pred dátumom začatia klinických príznakov moru a končiace dátumom kontroly chovu úradným veterinárnym lekárom.

b) Klinická prehliadka každej výrobnéj jednotky vrátane vyhodnotenia jej klinickej histórie a klinických vyšetrení hydiny alebo iných vtákov chovaných v zajatí, najmä tých, ktoré sa javia choré.

c) Pokiaľ príslušný orgán nie je presvedčený, že podozrenie na ohnisko možno vylúčiť na základe klinickej prehliadky v súlade s písm. a) a b), z každej výrobnéj jednotky sa musia odobrať štandardné vzorky (v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu)

d) Nezávisle od negatívnych výsledkov testovania štandardných vzoriek a v závislosti od miestnych faktorov sa pred zrušením úradného dozoru musí vykonať klinická prehliadka hydiny v každej výrobnjej jednotke.

Ďalej úradný veterinárny lekár bezodkladne po príchode do podozrivého chovu musí vlastníkovi alebo jeho zástupcovi nariadiť nasledujúce opatrenia:

- vykonať v chove súpis hydiny, iného vtáctva žijúceho v zajatí a všetkých domácich zvierat triedy cicavce podľa druhu a kategórie,
- zostaviť zoznam približného počtu hydiny, iného vtáctva žijúceho v zajatí a všetkých domácich zvierat triedy cicavce, ktoré sú už choré, uhynuté alebo pravdepodobne nakazené pre každú kategóriu v chove; tento zoznam sa denne aktualizuje, pričom sa zohľadňujú vyliahnutia, narodenia a úmrtia.
- preniesť hydinu a iné vtáctvo žijúce v zajatí dovnútra budovy a držať ich tam, ak je to neuskutočniteľné, alebo ak je ohrozená ich pohoda, sústredia sa na iné miesto v chove tak, aby neboli v kontakte s inou hydinou alebo iným vtáctvom žijúcim v zajatí v iných chovoch a prijímajú sa všetky náležité opatrenia na minimalizovanie ich kontaktu s voľne žijúcim vtáctvom,
- zákaz presunu hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí z príslušného chovu a do príslušného chovu,
- zákaz odsunu vajec z chovu,
- zákaz presunu osôb, domácich zvierat triedy cicavce, dopravných prostriedkov a zariadení z príslušného chovu a do príslušného chovu okrem presunov schválených regionálnou veterinárnou a potravinovou správou,
- zákaz premiestňovania kadáverov hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, mäsa z hydiny vrátane vnútorností, krmiva pre hydinu, nástrojov, materiálu, odpadu, trusu, hnoja z hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, kalu, použitej podstielky alebo čohokoľvek, čo môže prenášať vírus moru hydiny, pričom je potrebné dodržiavať príslušné opatrenia biologickej bezpečnosti.
- pri vchodoch a východoch z budov, v ktorých je umiestnená hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí, ako aj vo vchodoch do chovu a východoch z chovu použiť vhodné dezinfekčné prostriedky podľa pokynov regionálnej veterinárnej a potravinovej správy.

Z niektorých opatrení môže miestne centrum pre tlmenie chorôb udeliť výnimku v súlade s § 7 nariadenia vlády č. 367/2007 Z. z.

Výrazné oznámenie o podozrení na mor hydiny bude umiestnené na každom vstupe na farmu.

Ak je to považované za potrebné pre zamedzenie ďalšieho rozširovania ochorenia, zákaz opúšťania chovu môže byť rozšírený aj na nevnímavé zvieratá.

Vlastník musí byť inštruovaný, že aj keď úradný veterinárny lekár vykoná úradnú inventúru chovu z epizootologických dôvodov (časť 2.4), je povinný viesť evidenciu hydiny podľa kategórií v chove a zoznam spresniť počtom hydiny, ktoré uhynuli alebo sa infikovali. Zoznam sa pravidelne upravuje úhynov zvierat počas doby podozrenia. Informácie na zozname musia byť na požiadanie predložené a pri každej kontrole dozorných orgánov môžu byť skontrolované.

Urgentné kontroly ďalších chovov po vyslovení podozrenia na mor hydiny sa netýkajú iba chovu, v ktorom je podozrenie moru hydiny, ale, ak to miestne centrum pre tlmenie chorôb považuje za potrebné, mali by sa rozšíriť aj na iné chovy, ktoré sú v kontakte s chovom, a ktoré by mohli byť ohrozené v prípade potvrdenia ochorenia.

Opatrenia uvedené vyššie zostanú v platnosti, kým sa úradne nevylúči mor hydiny.

V prípade potreby bude policajný zbor požiadaný o pomoc pri uplatňovaní obmedzení.

2.2 Prvotné epizootologické šetrenie

Pri podozrení na výskyt moru hydiny skupina odborníkov na mor hydiny a miestne centrum pre tlmenie chorôb vykoná epizootologické šetrenie.

Epizootologické šetrenie by malo byť vykonané za účelom zistenia:

- dĺžky trvania moru hydiny v chove pred nahlásením podozrenia,
- možného pôvodu ochorenia v chove a identifikácie iných chovov, kde sa môžu nachádzať vnímavé zvieratá, ktoré sa mohli infikovať z toho istého zdroja,
- identifikácie každého kontaktného chovu, najmä pohybom zvierat, uhynutých zvierat, konzumných a násadových vajec, mäsa, áut, vybavenia, materiálov alebo ľudí prenášajúcich vírus do alebo z iných chovov, v ktorých sú zvieratá vnímavé na mor hydiny.

2.4 Klinické vyšetrenie

Pred klinickým vyšetrením chovu si úradný veterinárny lekár oblečie ochranný odev a obuv a zabezpečí osobnú dezinfekciu.

Úradný veterinárny lekár pred vyšetrením musí vykonať súpis všetkých kategórií hydiny v chove – výkrmová hydina, úžitkový odchov, úžitkový chov, rozmnožovací odchov, rozmnožovací chov, holuby, iné vtáky držané v zajatí. V každej kategórii presný záznam o počte uhynutých zvierat, zvierat s klinickými príznakmi a bez príznakov.

Načrtnutý plán chovu musí zahŕňať budovy na farme s označením počtu zvierat v každej kategórii a v každom krdli.

Je potrebné urobiť podrobné vyšetrenie všetkých krdľov chovu s výskytom príznakov svedčiacich na mor hydiny, ako aj iných príznakov ochorenia, a ich identifikáciu a zaznamenať miesto ich pobytu v chove.

Uprednostňuje sa začať kontrolu krdľa v mieste chovu, v ktorých je hydina podľa vyhlásenia vlastníka alebo jeho zástupcu zdravá, ponechajúc podozrivú hydinu na koniec. V prípade veľkých krdľov, hlavne ak je obmedzený počet pomocníkov, to nemusí byť možné a môže byť nevyhnutné vyšetriť najprv podozrivé zvieratá.

2. 5. Klinické príznaky moru hydiny:

2. 5. 1. Klinické príznaky pri vysokopatogénnej forme moru hydiny

Klinické príznaky sú rozmanité a sú ovplyvnené takými faktormi, ako je virulencia infikujúceho vírusu, druh, vek, pohlavie hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí, paralelné choroby a životné prostredie.

Medzi skoré príznaky možno zahrnúť nechutenstvo, zníženie príjmu vody a relatívne nízku úmrtnosť. Alternatívne sa však táto choroba môže objaviť náhle v krdli a mnoho vtákov môže uhynúť buď bez varovných príznakov, alebo s minimálnymi príznakmi, ako je depresia, nechutenstvo, našuchorené perie a horúčka. Spravidla platí, že o čo dlhšie hydina a iné vtáctva žijúce v zajatí prežívajú, o to výraznejšie sú klinické príznaky. Časový model rozvinutia príznakov závisí od vírusu a od hostiteľa prvej infikujúcej dávky spolu so systémom chovu. Vírus sa šíri pomalšie u nosníkov chovaných v klietkach alebo u vtákov žijúcich vo voľnej prírode v porovnaní s tými, ktoré žijú vo voľnom ustajnení.

Sliepky infikované vírusom vysokopatogénnej formy moru hydiny môžu najprv znášať vajcia s mäkkou škrupinou, avšak čoskoro prestanú znášať. Choré vtáky často sedia alebo stoja v polokomatóznom stave, pričom sa ich hlavy dotýkajú zeme. Hrebene a podbradové laloky sú cyanotické a edematózne a na ich koncoch môžu byť petechiálne alebo ekchymózne krvácania. Často je prítomná silná vodnatá hnačka a vtáky sú nadmerne smädné. Dýchanie môže byť sťažené a dá sa pozorovať nadmerné slzenie. Hemorágie sa dajú pozorovať na častiach kože, ktoré nie sú pokryté perím. Úmrtnosť v krdli kolíše od 50 do 100 %.

U brojlerov sú príznaky vysokopatogénnej formy moru hydiny často menej očividné ako u inej hydiny a zvyčajne medzi ne patrí ťažká depresia, nechutenstvo, prvou pozorovanou abnormalitou môže byť veľmi zvýšená úmrtnosť. Dajú sa pozorovať aj edémy tváre a krku a neurologické príznaky, ako je torticollis a ataxia.

Vysokopatogénna forma moru hydiny u moriakov je podobná ako u iných vtákov žijúcich v zajatí, avšak niektoré vírusy vysokopatogénnej formy moru hydiny sa u moriakov javia virulentnejšie, zatiaľ čo iné menej virulentné.

U husí infikovaných vírusom vysokopatogénnej formy moru hydiny sú príznaky depresie, nechutenstvo a hnačky podobné príznakom u nosníc, hoci často s opuchnutými dutinami. Mladšie vtáky môžu vykazovať pneumologické príznaky.

Kačice nemusia pri infikovaní vírusmi vysokopatogénnou formou moru hydiny vykazovať klinické príznaky, bolo však hlásené, že niektoré kmene vyvolávajú príznaky podobné príznakom u husí s určitou úmrtnosťou.

V prípade infekcií moru hydiny u pštrosov môžu klinické príznaky absentovať.

V prípade ohnisk vysokopatogénnej formy moru hydiny, ako boli ohniská v Taliansku v roku 1999/2000, bolo hlásené, že perličky a japonské jarabice boli vnímavé na infekcie s príznakmi a úmrtnosťou podobnou ako v prípade choroby kurčiat alebo moriakov. V niektorých experimentálnych štúdiách sa však uvádzalo, že jarabice sú odolné voči niektorým kmeňom vysokopatogénnej formy moru hydiny. U všetkých vtákov prítomnosť protilátok na ten istý subtyp H, či už vakcináciou, alebo prirodzenou infekciou, môže znamenať, že infekcia vírusom vysokopatogénnej formy moru hydiny nebude mať za následok zjavné klinické príznaky.

2. 5. 2. Posmrtné lézie u hydiny a u iného vtáctva žijúcich v zajatí infikovaných vírusom vysokopatogénnej formy moru hydiny

Hydina a iné vtáctvo žijúce v zajatí, ktoré uhynú perakútne, môžu vykazovať minimálne, voľným okom viditeľné lézie, ktoré pozostávajú z dehydratácie a viscerálnej a muskulárnej kongescie.

U vtákov, ktoré uhynú po predĺženom klinickom priebehu, sa môžu vyskytnúť petechiálne a ekchymotické hemorágie na celom tele, najmä v hrtane, priedušnici, svalnatom žalúdku a epikardiálnom tuku a na serózných povrchoch priliehajúcich ku hrudnej kosti. Vyskytujú sa extenzívne podkožné edémy, najmä okolo hlavy. Kadáver môže byť dehydrovaný. Na slezine, pečeni, obličkách a pľúcach môžu byť prítomné žlté alebo šedé nekrotické ohniská. Vzdušný vak môže obsahovať výpotok. Slezina môže byť zväčšená a hemoragická.

Mor hydiny je histologicky charakterizovaný vaskulárnymi poruchami, ktoré vedú k edému, hemorágiám a perivaskulárnemu manžetovaniu, najmä v myokarde, slezine, pľúcach, mozgu, pankrease a podbradových lalokoch. Nekrotické ložiská sú prítomné v pľúcach, pečeni a obličkách. V mozgu môže byť prítomná glióza, vaskulárna proliferácia a neuronálna degenerácia.

2. 5. 3. Diferenciálne diagnostikovanie vysokopatogénnej formy moru hydiny

Pri diferenciálnom diagnostikovaní vysokopatogénnej formy moru hydiny sa musia zväžiť najmä tieto choroby:

- a) iné choroby, ktoré spôsobujú náhlu vysokú úmrtnosť, ako sú:
 - i) pseudomor hydiny;
 - ii) infekčná laryngotracheitída;
 - iii) mor kačíc;
 - iv) akútne otravy;
- b) iné choroby spôsobujúce opuchnutie hrebeňov a podbradových lalokov, ako sú:
 - i) akútna cholera hydiny a ostatné septikemické choroby;
 - ii) bakteriálna celulitída hrebeňa a podbradových lalokov.

2. 5. 4. Klinické príznaky pri nízkopatogénnej formy moru hydiny

Závažnosť choroby vyvolanej vírusmi nízkopatogénnej formy moru hydiny je v značnej miere ovplyvnená:

- a) kmeňom vírusu;
- b) druhom a vekom hostiteľa;

c) imunitným stavom hostiteľa voči vírusu, a najmä prítomnosťou iných infekčných pôvodcov, ako sú:

- i) *Pasteurella spp.*;
- ii) vírusy pseudomoru hydiny (vrátane kmeňov vakcíny);
- iii) vtáčí pneumovírus, vírus infekčnej bronchitídy;
- iv) *E. coli*;
- v) *Mycoplasma spp.*;

d) podmienkami imunodeficiencie;

e) environmentálnymi faktormi (ako je nadbytočný amoniak, prach, vysoké alebo nízke teploty).

Extrémom je, že pozorované klinické príznaky choroby môžu byť nezjavné alebo mierne, vyvolávajúce iba mierne respiračné príznaky alebo problémy so znáškou vajec u nosníc. Druhým extrémom je, že infekcie vírusmi nízkopatogénnej formy moru hydiny môžu byť spojené s ťažkými klinickými príznakmi choroby, najmä u moriakov, zvyčajne so šelestami, kašľom, opuchnutím dutín pod očnicami a horúčkovým stavom spojeným so stratou chuti do jedla a s vysokou úmrtnosťou.

Nízkopatogénna forma moru hydiny môže byť zamenená s mnohými chorobami s respiračnými alebo črevnými príznakmi.

S podozrením na mor hydiny sa musí počítať pri prepuknutí akejkoľvek choroby hydiny, ktorá pretrváva napriek uplatňovaniu preventívnych a terapeutických opatrení v prípade iných chorôb.

2. 5. 5. Klinické príznaky u iného vtáctva žijúceho v zajatí

Spektrum klinických príznakov môže byť veľmi široké, môže siahať od nezjavných až po ťažké príznaky choroby, ktoré spôsobujú vysokú úmrtnosť.

Infekcia sa spravidla šíri pomalšie v chovoch iného vtáctva žijúceho v zajatí, čo je spôsobené rozmanitosťou rôznych chovaných druhov, rôznou vnímavosťou, premenlivou úrovňou výskytu vírusu a často pomerne nízkym prenosom, čo je spôsobené nízkou frekvenciou kontaktov a pomerne nízkou hustotou vtáctva.

2.6 Odber vzoriek na virologické alebo sérologické laboratórne testovanie

Štandardný súbor vzoriek

Na vyšetrenie chovu, v ktorom je podozrenie, že je infikovaný vírusom moru hydiny, sa musí odobrať a dodať štandardný súbor vzoriek na virologické a sérologické testovanie, ako sa uvádza v písm. a) a b) („štandardné vzorky“).

a) Štandardným súborom vzoriek na virologické testovanie je:

- i) aspoň päť chorých/mŕtvych vtákov, ak existujú, a/alebo
- ii) aspoň 20 tracheálnych/orofaryngiálnych a 20 kloakálnych výterov.

Musia sa odobrať kadávery vtákov, ktoré uhynuli v poslednom období alebo ktoré sú ťažko choré alebo umierajúce a boli usmrtené ľudským spôsobom.

Výtery musia byť odobraté od počtu vtákov uvedeného v písm. a) alebo od všetkých vtákov v podozrivom chove, ak je prítomný menší počet vtákov. Odber vzoriek sa musí zamerať na vtáky vykazujúce klinické príznaky choroby.

Kloakálne výtery musia byť obalené vo výkaloch (optimálne 1 g). Ak je z akéhokoľvek dôvodu nepraktické odobrať kloakálne výtery zo živých vtákov, ako alternatíva môžu poslúžiť starostlivo odobrané vzorky čerstvých výkalov.

Hneď ako sú známe rastové charakteristiky vírusu, miestne centrum pre tlmenie chorôb môže rozhodnúť zvoliť si radšej buď tracheálne/orofaryngeálne, alebo kloakálne výtery, než odoberať tieto výtery v závislosti od toho, či sa vírus reprodukuje lepšie v dýchacom alebo žalúdočno-črevnom trakte, a taktiež berúc do úvahy príslušný druh.

b) Štandardným súborom vzoriek na sérologické testovanie je minimálne 20 vzoriek krvi.

Vzorky sa musia odobrať od počtu vtákov uvedeného v písm. b) alebo od všetkých vtákov v chove, ak je prítomný menší počet vtákov. Pri odbere vzoriek sa treba zamerať na vtáky, ktoré sa javia choré alebo, ktoré sa zjavne zotavili.

2.7 Odosielanie materiálu

Preprava vzoriek

Mimoriadnu pozornosť treba venovať skladovaniu a preprave vzoriek do laboratória na testovanie.

Výtery musia byť ihneď ochladené na ľade alebo balíkmi zmrazeného gélu a dodané do laboratória čo možno najrýchlejšie. Pokiaľ to nie je absolútne nevyhnutné, vzorky nesmú byť zmrazené. Ak nie je zaručená rýchla preprava do 24 hodín do laboratória, vzorky musia byť ihneď zmrazené, skladované a následne prepravené na suchom ľade.

Okrem toho, nie ako alternatíva k ochladeniu, výtery musia byť vložené do antibiotického alebo špecifického média na prepravu vírusov pri teplote 4 °C, tak aby boli úplne ponorené. Ak takéto médium neexistuje, tak sa výtery musia vrátiť do obalu a dodať do laboratória na testovanie v suchom stave. Skladovanie a preprava vzoriek môže byť ovplyvnené celým radom faktorov, takže vybraný spôsob prepravy musí byť vhodný na tento účel.

Antibiotické médium

Základom antibiotického média musí byť fosforečnanom regulovaný fyziologický roztok s hodnotou pH 7,0 – 7,4 (skontrolované po pridaní antibiotík). Média na báze proteínov, ako je mozgovo-srdcová infúzia alebo tris- (trishydroxymethylaminomethanom)-regulovaná živná pôda s tryptózou, môžu zvýšiť stálosť vírusu, najmä počas prepravy. Použité antibiotiká a ich koncentrácie sa môžu meniť tak, aby vyhovovali miestnym podmienkam a dostupnosti.

Pre vzorky výkalov môžu byť potrebné veľmi vysoké hladiny antibiotík; príslušnými hladinami sú: 10 000 IU/ ml penicilín, 10 mg/ml streptomycín, 0,25 mg/ml gentamycín a 5 000 IU/ml nystatín. Tieto hladiny môžu byť v prípade tkanív a tracheálnych výterov znížené až päťnásobne. Ak je žiaduca kontrola chlamýdií, musí sa pridať 0,05 – 0,1 mg/ml oxytetracyklínu.

Médium mozgovo-srdcová infúzia

Roztok musí byť pripravený vo vode a obsahovať 15 % hm/obj. práškoveho vývaru mozgovo-srdcovej infúzie, pred sterilizáciou (autoklávaním pri teplote 121 °C/15 minút).

Po sterilizácii sa musia pridať tieto antibiotiká: 10 000 IU/ml penicilín G, 20 µg amphotericín B a 1 000 µg/ml gentamycín. Média sa môžu uskladňovať pri teplote 4 °C maximálne dva mesiace.

Minimálne bezpečnostné požiadavky na prepravu vzoriek

Preprava vzoriek, o ktorých je známe, že obsahujú patogény, alebo existuje podozrenie na existenciu patogénov, podlieha prísny vnútroštátnym a medzinárodným predpisom, ktoré sa musia stále dodržiavať. Izoláty vírusu nie sú klasifikované ako diagnostické vzorky, musia však byť zabalené v súlade s medzinárodnými normami.

Nasledovné pokyny sú určené pre leteckú prepravu, podobné balenie sa však musí používať aj pri pozemnej alebo námornej preprave vzoriek.

Balenie diagnostických vzoriek na prepravu

Diagnostickým vzorkám pripravovaným podľa predpisov IATA sa priradí zodpovedajúce identifikačné číslo UN 2814, 2900 alebo 3373.

Kým príjemca nedostane zásielku, je za ňu zodpovedný prepravca, a nie prepravná spoločnosť.

- **Primárny obal**

- a) Primárna(-e) nádoba(-y) musí(-ia) byť vodotesná(-é), napríklad skrutkové uzávery musia byť utesnené parafínovou fóliou alebo lepiacou páskou, alebo sa musia chrániť podobnými ochrannými opatreniami.

- b) Ak sú primárne nádoby vo väčšom počte, musia byť zabalené jednotlivo z dôvodu možného rozbitia.

- c) Pri stanovovaní objemu prepravovaných diagnostických vzoriek sa musia brať do úvahy média na prepravu vírusov.

- d) Primárna(-e) nádoba(-y) nesmie(-ú) mať obsah väčší ako 500 ml alebo 500 g. Celkový obsah primárnej nádoby tvorí diagnostická vzorka.

- **Druhotný obal**

- a) V druhotnom kontajneri sa musí použiť dostatočné množstvo absorpčného materiálu tak, aby dokázalo absorbovať celý obsah primárnych nádob v prípade ich netesnosti alebo poškodenia.
- b) Druhotný obal musí spĺňať požiadavky IATA na obaly pre diagnostické vzorky a musí vyhovovať pádovej skúške z výšky 1,2 metra (3,9 stopy). Ak obal infekčnej látky prekračuje požiadavky kladené na obal diagnostickej vzorky v pokyne IATA 602 o obaloch, môže sa použiť.
- c) Na obale infekčných látok musia byť uvedené požadované označenia špecifikácie („UN“ sa nachádza v krúžku), napríklad: „UN 4G/CLASS 6.2/99/GB/2450“
- d) Druhotný obal musí byť vodotesný. Musia sa dodržiavať pokyny na balenie výrobcu obalu alebo inej autorizovanej strany, ktoré sú súčasťou druhotného obalu.
- e) Najmenší celkový vonkajší rozmer druhotného obalu musí byť aspoň 100 mm (štyri palce).
- f) Druhotný obal musí byť dostatočne veľký pre sprievodné doklady, ako je napríklad letecký nákladný list.

- **Vonkajší obal**

- a) Obsah vonkajšieho obalu nesmie byť väčší ako 4 litre alebo 4 kg.
- b) Ak sa to vyžaduje, z vonkajšej strany druhotného obalu sa musí vložiť suchý ľad alebo mokrý ľad. Ak sa používa suchý ľad, obal musí umožniť únik plyného oxidu uhličitého a nesmie umožniť hromadenie tlaku, ktorý by mohol obal roztrhnúť. Ak sa použije mokrý ľad, obal musí byť nepriepustný.

Každá zásielka a letecký nákladný list musia byť označené presne týmto textom:

„UN 3373 DIAGNOSTICKÁ VZORKA ZABALENÁ V SÚLADE S POKYONOM IATA 650 O OBALOCH“

- c) Medzi druhotný obal a vonkajší obal sa musí priložiť zoznam položiek tvoriacich obsah zásielky.
- d) Vonkajší obal sa musí vložiť do zapečateného plastového vaku s cieľom chrániť ho pred vlhkosťou.
- e) Vyhlásenie prepravcu o nebezpečných nákladoch sa nevyžaduje.

Po dôkladnom zabalení sa vzorky prevezú, najlepšie poslom, v každom prípade však čo najrýchlejšie do národného referenčného laboratória. Laboratórium musí byť oboznámené s odoslaním diagnostických vzoriek a informované o očakávanom čase, kedy by mali byť doručené, aby mohol byť pripravený ich príjem a testovanie.

Odosielanie vírusov a vzoriek do referenčného laboratória Spoločenstva

Pri primárnych ohniskách budú odoslané vzorky do referenčného laboratória Spoločenstva vo Weybridge v Spojenom Kráľovstve pre typizáciu a genetické vyšetrenie vírusu. Výsledky týchto testov poskytnú hodnotné informácie o vzťahu medzi ohniskami a o tom, ktorý kmeň vakcíny by sa mal použiť v prípade potreby núdzového očkovania.

Vzorky, ktoré majú byť zaslané do referenčného laboratória Spoločenstva, musia byť v súlade s odporúčaniami na prepravu nebezpečných patogénov v rámci Spoločenstva, ako aj s predpismi a právnymi predpismi platnými v Spojenom kráľovstve. Musia sa dodržiavať nasledovné pokyny:

- a) Všetky materiály musia byť zabalené v súlade s pokynmi uvedenými vyššie.
- b) Vonkajší obal musí byť označený takto:
„ŽIVOČÍŠNY PATOGEN – ZÁSIELKA SA MÔŽE OTVORIŤ IBA V SEKCIÍ PRE VTÁČIU VIROLÓGIU, VLA, WEYBRIDGE. DOVOZ POVOLENÝ NA ZÁKLADE LICENČNÉHO ČÍSLA*..... VYDANÉHO NA ZÁKLADE PRÍKAZU O DOVOZE ŽIVOČÍŠNYCH PATOGENOV.“
- c) Musí sa vložiť jedno z týchto licenčných čísel:

- i) pre vírusy moru hydiny : „**AHZ/2232/2002/5***“

- ii) pre tkanivá a iné materiály: „**AHZ/2074C/2004/3***“

Keďže tieto licenčné čísla sa občas menia, laboratória, ktoré odosielajú vzorky, musia pred odoslaním zásielok zabezpečiť používanie aktuálnych licenčných čísel.

d) Zásielka sa musí odoslať na adresu:

Avian Virology
VLA Weybridge
New Haw, Addlestone
Surrey KT15 3NB
United Kingdom

e) Súčasťou zásielky musí byť sprievodný list, ktorý obsahuje čo možno najviac údajov o izolátoch, ako je druh a vek, oblasť/krajina izolácie, každá klinická anamnéza.

f) Zásielky sa musia zasielať leteckou poštou alebo leteckou nákladnou dopravou.

Ak sa zásielky zasielajú leteckou nákladnou dopravou, číslo leteckého nákladného listu sa musí oznámiť referenčnému laboratóriu Spoločenstva faxom, telefónom alebo e-mailom ešte pred príchodom materiálov.

Zásielky posielané leteckou nákladnou dopravou musia byť označené takto:

„**CARE OF TRANSGLOBAL**“ s cieľom zaistiť rýchle vybavenie na letisku.

Kontakty na referenčné laboratórium Spoločenstva:

Ian H. Brown, Director of the Reference Laboratory

priamy tel.: (44-1932) 35 73 39

priamy fax: (44-1932) 35 72 39

e-mail: i.h.brown@vla.defra.gsi.gov.uk

Ruth Manvell, Reference Laboratory Manager

priamy tel.: (44-1932) 35 77 36 alebo (44-1932) 35 77 08

priamy fax: (44-1932) 35 78 56

e-mail: r.manvell@vla.defra.gsi.gov.uk

2.8. Hlásenie národnému centru pre tlmenie chorôb

Po ukončení predbežného vyšetřovania, odobratí potrebných diagnostických vzoriek a zabezpečení odoslania vzoriek do národného referenčného laboratória, úradný veterinárny lekár predtým než opustí podozrivý chov vyplní predbežné hlásenie a zašle ho buď faxom alebo nahlási telefonicky národnému centru pre tlmenie chorôb. V každom prípade sa poverený úradný veterinárny lekár spojí s miestnym centrom pre tlmenie chorôb, aby mohol dostať inštrukcie, týkajúce sa ďalšieho postupu pred opustením farmy.

2.9 Činnosť v období do obdržania laboratórnych výsledkov

Obmedzujúce opatrenia nariadené podľa odseku 2.1 zostanú v platnosti, až kým nebude úradne vylúčené podozrenie na mor hydiny.

Vlastník alebo jeho zástupca, musí byť informovaný, že môže trvať aj niekoľko dní, než budú známe výsledky testov, ale že za ten čas môže úradný veterinárny lekár navštíviť chov a ošetriť choré zvieratá za predpokladu dodržania prísnych dezinfekčných pravidiel.

Poverený úradný veterinárny lekár pred opustením chovu skontroluje, či vlastník alebo jeho zástupca porozumeli opatreniam, ktoré boli nariadené na prevádzku jeho chovu a dezinfekčným opatreniam, ktoré sú potrebné pre vstup oprávnených osôb do chovu.

Zabezpečí sa bezpečná likvidácia kadáverov zvierat, ktoré uhynuli, alebo boli usmrtené pre diagnostické účely. Toto musí byť vykonané pod úradným dozorom a spôsobom, ktorý zamedzí riziku rozšírenia vírusu moru hydiny.

Ďalšie návštevy chovu v rámci dozoru budú zabezpečené po konzultácii s národným centrom pre tlmenie chorôb.

2.10 Negatívne výsledky

V niektorých prípadoch môže úradný veterinárny lekár na základe klinických a post mortem vyšetrení upovedomiť národné centrum pre tlmenie chorôb, že neobjavil príznaky svedčiace na prítomnosť moru hydiny v chove. Ak národnému centru pre tlmenie chorôb stačí takáto správa o negatívnom výsledku vyšetrovania, nariadené opatrenia môžu byť okamžite odvolané.

V opačnom prípade je potrebné počkať na výsledky laboratórnych vyšetrení.

Ak sú výsledky testov negatívne, nariadené opatrenia môžu byť okamžite odvolané. Je však možné, že zostane podozrenie na výskyt moru hydiny a na základe toho bude prijaté rozhodnutie po konzultácii s úradným veterinárnym lekárom zodpovedným za vyšetrovanie chovu a národným centrom pre tlmenie chorôb ponechať dozor nad chovom a odobrať ďalšie vzorky tkanív a krvi na vyšetrenie v národnom referenčnom laboratóriu.

3. Potvrdenie prítomnosti vysokopatogénnej formy moru hydiny

3.1 Hlásenia

Do 24 hodín od úradného potvrdenia prvého ohniska moru hydiny Komisia EÚ a ostatné členské štáty dostanú úradné hlásenie o vzniku choroby.

V tejto fáze bude využitý systém ADNS EÚ (systém pre hlásenie chorôb zvierat EÚ) a to v súlade so smernicou 82/894/EEC a rozhodnutím komisie 84/90/EEC.

Národné centrum pre tlmenie chorôb pripraví podklady pre hlásenie, ktoré musí obsahovať minimálne nasledovné podrobnosti:

- dátum vzniku podozrenia na mor hydiny
- dátum potvrdenia výskytu moru hydiny
- metódy použité pre potvrdenie choroby
- miesto infikovaných chovov
- vzdialenosť od najbližších chovov s vnímavými zvieratami
- počet vnímavých zvierat každého druhu a kategórie v danom chove
- počet vnímavých zvierat každého druhu a kategórie, u ktorých bol potvrdený mor hydiny
- morbidita choroby.

Do 24 hodín od prvého výskytu bude podané hlásenie na OIE.

Príslušné národné a miestne poľnohospodárske a veterinárne orgány budú takisto upovedomené o skutočnosti, že mor hydiny bol úradne potvrdený. Podľa potreby budú urobené vyhlásenia pre média.

Budú vyvesené zreteľné oznamy, vyhlášky, že chov je infikovaný chorobou mor hydiny.

3.2 Miestne centrum pre tlmenie chorôb

Akonáhle sa potvrdí výskyt vysokopatogénnej formy moru hydiny, začne pracovať miestne centrum pre tlmenie chorôb a vybaví sa všetkými potrebnými veterinárnymi lekármi, technickými a administratívnymi zamestnancami a iným materiálom a vybavením potrebným pre zvládnutie a eradikáciu choroby čo najrýchlejším a najúčinnnejším spôsobom.

V centre bude na zreteľnom mieste vyvesená mapa územia pod dozorom s vyznačením umiestnenia všetkých chovov s vnímavými zvieratami v ochrannom pásme, v pásme dohľadu a v ďalších pásmach s obmedzeným pohybom a označenie počtu kusov z každého druhu. Táto mapa bude každý deň aktualizovaná, aby sa dal sledovať postup operácie a tlmenia choroby.

Veterinárny lekár zodpovedný za chod centra každý deň oboznámi zamestnancov centra s dosiahnutými výsledkami a s prípadnými problémami, podobné hlásenie zašle aj na národnému centru pre tlmenie chorôb.

3.3 Ocenenie vnímavých zvierat v infikovaných chovoch

Vlastník infikovaného chovu, alebo jeho zástupca obdrží veterinárne opatrenia, v ktorých sa mu oznámi nariadenie usmrtiť všetku hydinu a iné vtáctvo žijúce v zajatí v chove, takým spôsobom, aby sa znížilo riziko šírenia choroby na minimum.

Pred ohodnotením a usmrtením budú všetky verejné cesty priliehajúce k infikovanému chovu, dvory, cesty a chodníky v chove a vnútro kontaminovaných budov postriekané dezinfekčným prostriedkom schváleným proti moru hydiny.

Prípadné potkany v hospodárstve musia byť usmrtené ešte predtým, ako sa rozptýlia do okolia procedúry počas usmrcovania a dezinfekcie; deratizácia by však nemala spôsobiť odklad usmrtenia.

Ohodnotenie zvierat na hospodárstve za normálnych okolností prebehne ešte pred usmrtením.

V každom prípade proces hodnotenia alebo problémy spojené s hodnotením zvierat nesmú spôsobiť omeškanie usmrcovania všetkej hydiny infikovaného chovu.

3.4 Usmrtenie hydiny v infikovanom chove

Než sa usmrcovanie začne, úradný veterinárny lekár a miestne centrum pre tlmenie chorôb sa musia dohodnúť na bezpečnom spôsobe likvidácie kadáverov, ale nič nesmie spôsobiť odklad usmrcovania hydiny čo najskôr po potvrdení moru hydiny v chove. Hlavnou prioritou zostáva usmrtenie hydiny s klinickými príznakmi ochorenia.

Pri usmrtení hydiny pre potreby zvládnutia moru hydiny sa musí dodržiavať dôsledná starostlivosť a musia byť dodržané ustanovenia o ochrane zvierat ako je uvedené v nariadení vlády SR č. 315/2003 Z.z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na ochranu zvierat v čase zabíjania alebo usmrcovania v znení neskorších predpisov. Usmrtenie sa vykonáva plynovaním pri použití oxidu uhličitého.

Hydina by mala byť usmrtená čo najbližšie k miestu, kde sa zdržiavala.

Aby sa znížilo riziko kontaminácie zariadenia a prostredia, kadávery musia byť po usmrtení pred odvozom zakryté plastovými vrecami. Kadávery je potrebné postrikať dezinfekčným prostriedkom.

Usmrcovanie musí prebiehať pod trvalým veterinárnym dozorom, humánnym spôsobom a spôsobom, zamedzujúcim vzniku rizika rozšírenia vírusu moru hydiny.

Štátna veterinárna a potravinová správa SR má k dispozícii špeciálnu mobilnú jednotku na usmrtenie hydiny a zmluvu so spoločnosťou Linde na skladovanie plynu, ktorý je stále k dispozícii pre ŠVPS SR.

Usmrtenie vykonáva eradikačný tím. Členovia eradikačného tímu musia mať platné očkovanie proti sezónnej chrípke.

3.5 Likvidácia kadáverov

Vzhľadom na vysokú infekčnosť moru hydiny všetky kadávery v infikovanom chove musia byť zlikvidované v súlade s nariadením EP a Rady č. 1774/2002.

Manipulácia a transport musí byť zvládnuté tak, aby sa zaručilo, že sa nerozšíri vírus moru hydiny.

Konkrétne opatrenia:

- pred odvozom musia byť kadávery postriekané dezinfekčným roztokom aktívnym proti vírusu moru hydiny
- vozidlá použité pre prevoz kadáverov musia byť utesnené, prikryté a zapečatené
- každé vozidlo, vrátane kabíny vodiča, vonkajších povrchov kolies musia byť dôkladne očistené a dezinfikované – tak po nakládke ako aj pred opustením infikovaného chovu
- vozidlá sa na ceste z infikovaného chovu na miesto likvidácie nebudú zastavovať a budú dodržiavať schválenú prepravnú trasu do čo najväčšej miery, vyhnú sa prechodu popri chovoch s vnímavými zvieratami
- každé vozidlo musí pred odchodom z miesta likvidácie byť znovu dôkladne čistené a dezinfikované.

3.6 Likvidácia materiálu

Akékoľvek mäso vnímavých druhov, krmivo, pomôcky, objekty a iné materiály, ako sú škrupiny, perie, zvierací odpad alebo všetko, čo môže byť kontaminované a môže prenášať vírus moru hydiny musí byť

likvidované alebo naložené s ním podľa pokynov úradného veterinárneho lekára tak, aby bola zabezpečená likvidácia vírusu moru hydiny.

Predmety alebo materiály určené na likvidovanie musia byť ohodnotené.

Kadávery hydiny, ktoré uhynuli v hospodárstve, budú likvidované pod úradným dozorom tak, aby bolo zabezpečené zničenie vírusu moru hydiny.

Vajcia a vaječné produkty budú likvidované tak, aby nedošlo k rozšíreniu vírusu moru hydiny.

Mäso hydiny z infikovaného chovu, ktoré boli zabité v období medzi pravdepodobným vznikom ochorenia a nariadením opatrení bude vysledované a likvidované pod úradným dozorom tak, aby nedošlo k rozšíreniu vírusu moru hydiny.

3.7 Ďalšie epizootologické šetrenie

Po potvrdení výskytu infekcie moru hydiny budú vykonané ďalšie rozsiahle epizootologické šetrenia, aby sa zabezpečilo prijatie vhodných opatrení vo všetkých ostatných chovoch, v ktorých zvieratá mohli byť vystavené vírusu nákazy. Za toto špecifické vyšetrovanie zodpovedá skupina odborníkov.

Počas vyšetrenia musia byť vykonané všetky spätné vysledovania a sledovanie dopredu s cieľom identifikovať doteraz neidentifikovaný zdroj infekcie a chov, kde hrozí priama alebo nepriama expozícia vírusom moru hydiny. Ohrozenie infekčným materiálom prenášaným návštevami nesmie byť počas tohto vyšetrovania zanedbané a je potrebné prípadne aj opakovane odobrať vzorky krvi, aby sa potvrdil zdravotný stav krdla, o ktorom existujú pochybnosti. Je nevyhnutné odhaliť vznik epizootie čo najrýchlejšie, aby sa minimalizovalo rozšírenie infekcie.

3.8 Čistenie a dezinfekcia

Čistenie, dezinfekcia a úprava priestorov chovov, bitúnkov, dopravných prostriedkov, prívesov alebo všetkých iných dopravných prostriedkov alebo hraničných inšpekčných staníc a všetkých materiálov alebo látok v nich prítomných, ktoré sú kontaminované alebo môžu byť kontaminované vírusmi moru hydiny sa musí vykonať pod úradným dohľadom.

Musia sa zničiť zariadenie, materiály alebo látky prítomné v chovoch, bitúnkoch, dopravných prostriedkoch, prívesoch alebo na hraničných inšpekčných staniciach, ktoré sú alebo môžu byť kontaminované vírusmi moru hydiny a ktoré nemožno účinne vyčistiť, vydezinfikovať alebo ošetriť.

Čistenie a dezinfekcia musia začať hneď po usmrtení hydiny a ich odstránení z chovu. Pritom musia byť splnené metodické postupy.

Úradný veterinárny lekár naplánuje priebeh čistenia a dezinfekcie v infikovanom chove a kontroluje všetky fázy operácie.

Pred začatím operácie musí byť urobený záznam poškodení stavieb a zariadenia, ktoré bude čistené a dezinfikované. Tak sa identifikujú oblasti, ako sú popraskané podlahy a steny a pohyblivé vybavenie, ktoré si budú vyžadovať špeciálnu pozornosť, a zároveň tak vznikne inventarizácia existujúcich poškodení zariadenia.

Okrem toho je potrebné skontrolovať bezpečnosť elektrických rozvodov, aby sa zamedzilo vzniku nebezpečných situácií použitím vody pri čistení chovu.

Ak je to možné, odtoky by mali byť zatvorené, aby nedošlo k preniknutiu kontaminovaného odpadu a potenciálne nebezpečného materiálu do odpadového systému.

Čistenie a dezinfekcia sa realizujú v dvoch fázach nasledovne:

Predbežné čistenie a dezinfekcia

1. počas usmrtenia hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí sa musia prijať všetky nevyhnutné opatrenia na zabránenie alebo minimalizovanie rozšírenia vírusu moru hydiny; tieto opatrenia musia zahŕňať inštaláciu dočasného dezinfekčného zariadenia, ochranný odev, sprchy, dekontamináciu používaného zariadenia, nástrojov a vybavenia a prerušenie dodávky elektrickej energie do ventilácie,
2. kadávery usmrtenej hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí sa musia postriekať

- dezinfekčným prostriedkom,
3. akákoľvek preprava kadáverov hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, ktoré sa musia odstrániť z chovu a zlikvidovať, sa vykoná v uzatvorených, utesnených dopravných prostriedkoch alebo kontajneroch pod úradným dohľadom takým spôsobom, aby sa zabránilo rozšíreniu vírusu moru hydiny,
 4. bezodkladne po odvezení usmrtenej hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí na miesto likvidácie sa musia priestory, v ktorých boli umiestnené, a všetky časti ostatných budov, dvorov atď. kontaminovaných počas usmrtenia, alebo posmrtnej prehliadky vystriekať dezinfekčným prostriedkom,
 5. tkanivá alebo krv rozliata počas usmrcovania alebo po posmrtnej prehliadke sa musia starostlivo zozbierať a zlikvidovať spolu s usmrtenou hydinou alebo iným vtáctvom žijúcim v zajatí,
 6. dezinfekčné prostriedky musia zostať na povrchu pôsobiť aspoň 24 hodín.

Záverečné čistenie a dezinfekcia

Masnota a nečistota sa musia odstrániť zo všetkých povrchov pomocou odmasťovacieho prostriedku a povrchy sa musia vyčistiť vodou. Po umytí studenou vodou sa musí vykonať ďalší postrek povrchov dezinfekčným prostriedkom. Po siedmich dňoch sa musia chovy ošetriť odmasťovacím prostriedkom, opláchnuť vodou, vystriekať dezinfekčným prostriedkom a opäť opláchnuť vodou.

Dezinfekcia kontaminovanej podstielky, hnoja a kalu sa vykoná v súlade s týmito zásadami a postupmi:

- a) hnoj a použitá podstielka sa
 1. ošetrí parou pri minimálnej teplote 70 °C,
 2. zničia spálením,
 3. zakopú do dostatočnej hĺbky, aby sa k nim nedostalo voľne žijúce vtáctvo a iné zvieratá, alebo
 4. uložia na hromadu, postriekajú dezinfekčným prostriedkom a ponechajú najmenej 42 dní, (kompostovanie)
- b) po poslednom pridaní nakažlivého materiálu sa musí kal uskladniť najmenej 60 dní, pokiaľ miestne centrum pre tlmenie chorôb neschváli skrátenú dobu uskladnenia kalu, ktorý bol účinne upravený v súlade s pokynmi úradného veterinárneho lekára takým spôsobom, aby sa zabezpečila likvidácia vírusu moru hydiny .

Miestne centrum pre tlmenie chorôb môže povoliť presun hnoja, odpadu a podstielky, ktoré môžu byť kontaminované, buď do schváleného zariadenia na spracovanie, kde sa vykoná spracovanie zaručujúce zničenie vírusu moru hydiny, alebo na ich predbežné uskladnenie pred zlikvidovaním alebo spracovaním v súlade s Nariadením Európskeho Parlamentu a Rady č. 1774/2002. Takýto presun sa vykoná v uzatvorených, utesnených dopravných prostriedkoch alebo kontajneroch pod úradným dohľadom tak, aby sa zabránilo šíreniu vírusu moru hydiny.

K dezinfekčným roztokom účinným proti moru hydiny patria:

- lúh sodný 2-4%
- chlórové vápno 2-4%
- chloramin B 4-8%.

4% roztok hydroxidu vápenatého sa používa ako všeobecný dezinfekčný prostriedok, napr. pre sprejovanie.

Môže sa použiť aj formalín (neobsahujúci viac než 34% formaldehydu) v 10% koncentrácii.

Formaldehydové výpary sa dajú vytvoriť - 1 liter formalínu do 660 gramov permangánu draselného v kovovej, sklenenej alebo inej vhodnej nádobe s výškou minimálne 6x vyššou než hĺbka formalínu. Tieto množstvá, ktoré produkujú formaldehydové výpary na priestor 50 m³, sú maximom pre použitie jedného kontajnera. Kontajner s permangánom draselným by sa mal umiestniť na kovovú podložku, aby sa mohli zachytávať tekutiny, ktoré sa uvoľňujú počas chemickej reakcie zmiešavania reagentov, priestor do vzdialenosti 1 m okolo kontajnera by sa mal vyčistiť od organického materiálu, ako sú slama alebo

podstielka a 2 m okolo kontajnera by mali byť voľné od horľavého materiálu. Budova by mala byť uzamykateľná, vzduchotesná a jeden pracovník s respirátorom vybaveným formaldehydovým filtrom by mal rýchlo pridať príslušné množstvo formalínu do nádob s permangánom draselným počínajúc nádobou najďalej od vchodu. Dvere sa okamžite uzatvoria a plyn v miestnosti necháme pôsobiť 10 hodín.

Formaldehydové výpary sa môžu použiť aj v budovách, kde sa skladovali kadávery infikovaných zvierat. Seno, slama a krmivo môžu byť dekontaminované sprejovaním povrchu formalínom alebo jeho výparmi. Aktuálny zoznam schválených dezinfekčných prostriedkov sa nachádza na internetovej stránke Centra pre chemické látky a prípravky: <http://www.ccsp.sk/data/>. V prípade nedostupnosti internetovej stránky je možné používanie aj nižšie uvedené kontakty:

Poštová adresa:

**Centrum pre chemické látky a prípravky,
Mierová 19, 827 15 Bratislava 212,
Slovenská republika**

telefón: 00421 2 4854 4511

fax: 00421 2 4854 4555, 4854 4545

el-pošta: info@cchlp.sk , chemicals@ccsp.sk , biocides@ccsp.sk , detergents@ccsp.sk

inet-stránka: www.cchlp.sk , [Chemické látky na trhu v SR](#), [Biocídy online](#) , reach.ccsp.sk

S e k r e t á r i á t

tel.:00421 2 4854 4511, fax: 00421 2 4854 4555

P o d a t e ľ ň a

tel.:00421 2 4854 4511, fax: 00421 2 4854 4555

Hodnotenie rizík chemických látok

tel.:00421 2 4854 4506

Existujúce chemické látky

tel.:00421 2 4854 4504

Nové chemické látky

tel.:00421 2 4854 4506, 4854 4505

Detergenty

tel.:00421 2 4854 4504

Biocídy

tel.:00421 2 4854 4514, 4854 4515,

Pri očistení, dezinfekcii a ošetrovaní sa uplatňujú tieto všeobecné zásady a postupy:

- a) očista a dezinfekcia a v prípade potreby opatrení na likvidáciu hlodavcov a hmyzu sa musia vykonávať pod úradným dohľadom a v súlade s pokynmi, ktoré vydal úradný veterinárny lekár,
- b) dezinfekčné prostriedky, ktoré sa majú použiť a ich koncentráciu musí schváliť miestne centrum pre tlmenie chorôb, aby sa zabezpečilo zničenie vírusu moru hydiny,
- c) dezinfekčné prostriedky majú byť použité v súlade s odporúčaniami výrobcu, v súlade s pokynmi úradného veterinárneho lekára alebo pokynmi miestneho centra pre tlmenie chorôb,
- d) pri výbere dezinfekčných prostriedkov a postupov sa musí zohľadniť typ chovov, dopravných prostriedkov a predmetov, ktoré sa majú dezinfikovať,
- e) pri použití odmasťovacích a dezinfekčných prostriedkov sa musia dodržať najmä technické parametre určené výrobcom, ako sú tlak, minimálna teplota a doba pôsobenia, aby bola zabezpečená ich vysoká účinnosť,
- f) bez ohľadu na použité dezinfekčné prostriedky sa uplatňujú tieto všeobecné pravidlá
 1. dôkladné presiaknutie podstielky a odpadu, ako aj výkalov dezinfekčným prostriedkom,
 2. umytie a vyčistenie zeme, podláh, rámp a stien dôkladným kefovaním a drhnutím po odstránení alebo demontáži zariadenia alebo inštalácií, ak je to možné, ktoré by bránilo účinnému vyčisteniu a dezinfekcii,
 3. potom ďalšia aplikácia dezinfekčného prostriedku na minimálnu dobu pôsobenia, aká je uvedená v odporúčaní výrobcu,
- g) ak sa pri umývaní použijú kvapaliny aplikované pod tlakom, je potrebné zabrániť opätovnej

- kontaminácii už vyčistených častí,
- h) zariadenia, inštalácie alebo predmety, ktoré môžu byť kontaminované je potrebné umyť, dezinfikovať alebo zlikvidovať,
- i) po dezinfekcii je nutné zabrániť opätovnej kontaminácii,
- j) očista a dezinfekcia sa musia zdokumentovať v knihe záznamov o chove alebo dopravnom prostriedku a v prípade, ak sa vyžaduje úradné povolenie, musí ho potvrdiť úradný veterinárny lekár,
- k) musí sa vykonať očista a dezinfekcia dopravných prostriedkov používaných na presun a zamestnancami.

Miestne centrum pre tlmenie chorôb zakáže využívanie pôdy alebo pastviny pre hydinu alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí v chove, v ktorom bol potvrdený mor hydiny, až kým sa nezistí, že všetky prítomné vírusy moru hydiny sa eliminovali alebo deaktivovali.

Ak nemožno akýkoľvek chov alebo časti chovu z akýchkoľvek dôvodov vyčistiť a dezinfikovať, miestne centrum pre tlmenie chorôb môže zakázať vstup osôb, dopravných prostriedkov, hydiny, iného vtáctva žijúceho v zajatí alebo domácich zvierat z triedy cicavce alebo akejkoľvek veci do týchto chovov alebo častí týchto chovov, pričom takýto zákaz zostane v platnosti najmenej 12 mesiacov alebo do doby, až kým sa nezistí, že všetky prítomné vírusy moru hydiny sa eliminovali alebo deaktivovali.

3. 9. Ďalšie opatrenia v ohnisku vysokopatogénnej formy moru hydiny

Ak sa v chove úradne potvrdí ohnisko vysokopatogénnej formy moru hydiny, na doplnenie opatrení uvedených v bode 2. 1. a okrem opatrení uvedených v bodoch 3. 1 až 3. 8. miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi tieto opatrenia:

- a) zaradiť pod úradný dohľad hydinu vyliahnutú z vajec pozbieraných z chovu počas obdobia medzi pravdepodobným dňom nákazy vírusom vysokopatogénnej formy moru hydiny v chove a uplatnením opatrení nariadených pri podozrení z ohniska a podľa diagnostickej príručky miestne centrum pre tlmenie chorôb vykoná nasledovné vyšetrovanie:
 - Kontrola produkčných a zdravotných záznamov o chove. Úradný veterinárny lekár musí zdokumentovať v kontrolnej správe údaje o dennej úmrtnosti a údaje o dennom príjme krmiva a/alebo vody, ak sú k dispozícii, za obdobie začínajúce jeden týždeň pred dátumom začatia výskytu klinických príznakov vysokopatogénnej formy moru hydiny a končiace dátumom kontroly farmy úradným veterinárnym lekárom.
 - Klinická prehliadka každej výrobnjej jednotky a klinické vyšetrenie hydiny, najmä takej, ktorá sa javí chorá alebo ktorá nerastie podľa očakávania.
 - Štandardné vzorky (v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu) sa musia odobrať z hydiny vo veku od dvoch do troch týždňov.
 - Úradné sledovanie chovu môže byť zrušené po klinickom vyšetrení hydiny staršej ako 21 dní a v prípade negatívnych výsledkov testovania štandardných vzoriek.
- b) vyhľadať a zlikvidovať pod úradným dohľadom mäso z hydiny porazenej na bitúnku a vajcia pozbierané z chovu počas obdobia medzi pravdepodobným dňom nákazy vírusom vysokopatogénnej formy moru hydiny v chove a uplatnením opatrení nariadených pri podozrení z ohniska
- c) zakáže iné vtáctvo žijúce v zajatí a domáce zvieratá triedy cicavce zaradiť do chovu alebo chov opustiť bez povolenia miestneho centra pre tlmenie chorôb, okrem domácich zvierat triedy cicavce, ktoré majú prístup iba do obytných častí pre ľudí.

3. 9. 1. Opatrenia pri kontaktných chovoch

Na základe výsledkov epizootologického šetrenia miestne centrum pre tlmenie chorôb rozhodne, či chov možno považovať za kontaktný chov a nariadi, aby sa v kontaktnom chove dodržiavali opatrenia v súlade s bodom 1. a 2. operačného manuálu.

Na základe výsledkov epizootologického šetrenia a po posúdení kritérií uvedených v tabuľke č. 1 miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi v kontaktných chovoch dodatočné opatrenia podľa bodov 3. 1 až 3. 8, operačného manuálu.

Tabuľka č. 1

Hlavné kritériá a rizikové faktory, ktoré je potrebné zvážiť pri rozhodovaní o usmrtení hydiny v kontaktných chovoch

Rozhodujúce kritériá	
Za usmrtenie alebo zabitie	Proti usmrteniu alebo zabitiu
Klinické príznaky svedčiacie o more hydiny v kontaktných chovoch	Bez klinických príznakov svedčiacich o more hydiny v kontaktných chovoch a bez epidemiologického prepojenia
Vysoká náchylnosť prevládajúcich druhov hydiny	Nízka náchylnosť prevládajúcich druhov hydiny
Presun hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, kde sa potvrdil mor hydiny, do kontaktných chovov po pravdepodobnom čase zavlečenia vírusu do týchto nakazených chovov	Žiadny známy presun hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, kde sa potvrdil mor hydiny, do kontaktných chovov po pravdepodobnom čase zavlečenia vírusu do týchto nakazených chovov
Lokalizácia kontaktných chovov v oblasti s vysokou hustotou hydiny	Lokalizácia kontaktných chovov v oblasti s nízkou hustotou hydiny
Ochorenie sa vyskytuje určitý čas a vírus sa pravdepodobne rozšíril z chovov, kde sa potvrdil mor hydiny, pred uplatnením opatrení na eradikáciu vírusu	Ochorenie sa vyskytuje, ale vírus sa rozšíril len v obmedzenom rozsahu z chovov, kde sa potvrdil mor hydiny pred uplatnením opatrení na boj proti vírusu
Lokalizácia kontaktných chovov v okruhu do 500 m od chovov, kde sa mor hydiny potvrdil.	Lokalizácia kontaktných chovov v okruhu nad 500 m od chovov, kde sa mor hydiny potvrdil.
Kontaktné chovy sú prepojené s viac ako jedným chovom, kde sa mor hydiny potvrdila	Kontaktné chovy nie sú prepojené s chovmi, kde sa mor hydiny potvrdil.
Epidémia nie je pod kontrolou a počet chovov, kde sa mor hydiny potvrdil, stúpa.	Epidémia je pod kontrolou

V kontaktných chovoch miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi, aby sa vzorky odobrali podľa diagnostickej príručky z usmrtenej hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí s cieľom potvrdiť alebo vylúčiť výskyt vírusu vysokopatogénnej formy moru hydiny. Postup vyšetrovania je nasledovný:

- a) Ak takéto záznamy existujú, kontrola produkčných a zdravotných záznamov o chove. Úradný veterinárny lekár musí zdokumentovať v kontrolnej správe z farmy údaje o dennej úmrtnosti a údaje o dennom príjme krmiva a/alebo príjme vody, ak sú k dispozícii, za obdobie začínajúce jeden týždeň pred dátumom kontaktu s kŕdľom, u ktorého je podozrenie, že je infikovaný morom hydiny, a končiace dátumom kontroly chovu úradným veterinárnym lekárom.
- b) Klinická prehliadka každej výrobnjej jednotky vrátane vyhodnotenia jej klinickej histórie a klinických vyšetrení hydiny alebo iných vtákov chovaných v zajatí, najmä tých, ktoré sa javia choré.
- c) Ak sa vyskytujú klinické príznaky u hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí alebo ak sú prítomné náznaky zvýšenia dennej úmrtnosti (> 3 -násobok bežnej úmrtnosti kŕdľa), poklesu dennej produkcie vajec ($> 5\%$) alebo poklesu denného príjmu krmiva a/alebo vody ($> 5\%$), z každej výrobnjej jednotky sa musia okamžite odobrať štandardné vzorky (v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu).
- d) Ak nie sú žiadne príznaky uvedené v písm. b) a c), štandardné vzorky sa musia odobrať 21 dní po dátume posledného podozrivého kontaktu s infikovaným chovom alebo vtedy, keď sú hydina alebo ostatné vtáctvo žijúce v zajatí usmrtené.

Vo všetkých chovoch, v ktorých bola usmrtená a zlikvidovaná hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí, a v ktorých sa následne potvrdil mor hydiny, s budovami a všetkými zariadeniami, ktoré môžu byť kontaminované, a dopravnými prostriedkami používanými na presun hydiny, iného vtáctva žijúceho v zajatí, jatočnými telami, mäsom, krmivom, hnojom, kalom, podstielkou a iným materiálom alebo látkami, ktoré môžu byť kontaminované miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi, aby sa postupovalo podľa bodu 3. 8. operačného manuálu.

3.9. 1. Vymedzenie ochranného pásma a pásma dohľadu a ďalších pásiem s obmedzeným pohybom

Bezodkladne po potvrdení ohniska moru hydiny miestne centrum pre tlmenie chorôb vymedzí:

- ochranné pásmo v okruhu aspoň 3 km od ohniska,
- pásmo dohľadu v okruhu aspoň 10 km od ohniska, ktorého súčasťou je aj ochranné pásmo,
- ďalšie pásma s obmedzeným pohybom.

Pri vymedzení ochranného pásma, pásma dohľadu a ďalších pásiem s obmedzeným pohybom miestne centrum pre tlmenie chorôb musí zohľadniť epizootologické šetrenie, geografické a administratívne faktory, umiestnenie a blízkosť chovov a odhadovaný počet hydiny, schému pohybu hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí a technické prostriedky kontroly moru hydiny.

Miestne centrum pre tlmenie chorôb prijme opatrenia na zabezpečenie pohybu osôb v ochranných pásmach, pásmach dohľadu a v ďalších pásmach s obmedzeným pohybom a to najmä prostredníctvom varovných oznamov v tlači, rozhlase a televízii alebo iným vhodným spôsobom.

3.9.2. Opatrenia v ochrannom pásme – najmenej 3 km

V ochrannom pásme miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi nasledujúce opatrenia:

- a) vykonať bezodkladne súpis všetkých chovov hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí,
- b) všetky komerčné chovy čo najskôr navštívi úradný veterinárny lekár a vykoná klinické vyšetrenie hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí a ak to je potrebné, odoberie vzorky na laboratórne vyšetrenie podľa diagnostickej príručky; o návštevách a ich výsledkoch vedie úradný veterinárny lekár záznamy; nekomerčné chovy úradný veterinárny lekár navštívi pred zrušením ochranného pásma, ak úradný veterinárny lekár prehliadne komerčný chov, musia sa vykonať tieto opatrenia:

1. kontrola produkčných a zdravotných záznamov o chove, ak sú prítomné náznaky zvýšenia dennej úmrtnosti (> 3 -násobok bežnej úmrtnosti kŕdľa), poklesu dennej produkcie vajec ($> 5\%$) alebo

- poklesu denného príjmu krmiva a/alebo vody ($> 5 \%$), z každej výrobnjej jednotky sa musia okamžite odobrať štandardné vzorky (v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu);
2. klinická prehliadka každej výrobnjej jednotky vrátane vyhodnotenia jej klinickej histórie a klinických vyšetrení hydiny alebo iných vtákov chovaných v zajatí, najmä tých, ktoré sa javia choré.
 3. ak sa u daných druhov hydiny alebo iných vtákov chovaných v zajatí neočakáva, že sa u nich jednoznačne prejavia klinické náznaky choroby, alebo ak ide o vakcinované vtáky, miestne centrum pre tlmenie chorôb môže rozhodnúť na základe výsledku posúdenia rizika o tom, že štandardné vzorky (v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu) sa musia odobrať z každej výrobnjej jednotky;
 4. na základe výsledkov posúdenia rizika musí miestne centrum pre tlmenie chorôb rozhodnúť o ďalšom úradnom sledovaní formou klinických prehliadok a odberu vzoriek na laboratórne testy v cieľených chovoch, úsekoch alebo chovných druhoch.
- b) vykonať dodatočný dozor na identifikáciu každého ďalšieho šírenia moru hydiny v chovoch nachádzajúcich sa v ochrannom pásme podľa diagnostickej príručky,
 - c) premiestniť hydinu a iné vtáctvo žijúce v zajatí dovnútra budovy a držať ich tam; ak je to neuskutočniteľné alebo ak je ohrozená ich pohoda, sústredia sa na iné miesto v chove tak, aby neboli v kontakte s inou hydinou alebo iným vtáctvom žijúcim v zajatí v iných chovoch; prijímajú sa všetky náležité opatrenia na minimalizovanie ich kontaktu s voľne žijúcim vtáctvom,
 - d) bezodkladne zlikvidovať kadávery,
 - e) vykonať bezodkladne podľa bodu 3. 8. operačného manuálu očistu a dezinfekciu dopravných prostriedkov a zariadení používaných na presun živej hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, mäsa, krmiva, hnoja, kalu, podstielky a akéhokoľvek iného materiálu alebo látok, ktoré by mohli byť kontaminované,
 - f) vykonať bezodkladne podľa bodu 3. 8. operačného manuálu očistu a dezinfekciu všetkých častí dopravných prostriedkov používaných zamestnancami alebo inými osobami, ktoré vstúpili do chovov alebo z nich odišli, a ktoré by mohli byť kontaminované,
 - g) žiadna hydina, iné vtáctvo žijúce v zajatí ani domáce zvieratá triedy cicavce sa nesmú zaradiť do chovu ani ho bez povolenia miestneho centra pre tlmenie chorôb opustiť; toto obmedzenie sa nevzťahuje na cicavce, ktoré majú prístup iba do obytných častí pre ľudí, v ktorých
 1. neprichádzajú do kontaktu s hydinou v nich chovanou alebo iným vtáctvom žijúcim v zajatí, a
 2. nemajú prístup do kliebok alebo oblastí, v ktorých sa hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí drží,
 - h) oznámiť bezodkladne každú zvýšenú chorobnosť alebo úmrtnosť alebo významný pokles produkcie v chove miestnemu centru pre tlmenie chorôb, ktoré podľa diagnostickej príručky vykoná zodpovedajúce vyšetrovanie, nasledovne:
 - kontrola produkčných a zdravotných záznamov chovu, ak sú prítomné náznaky zvýšenia dennej úmrtnosti (> 3 -násobok bežnej úmrtnosti krdla), poklesu dennej produkcie vajec ($> 5 \%$) alebo poklesu denného príjmu krmiva a/alebo vody ($> 5 \%$), z každej výrobnjej jednotky sa musia okamžite odobrať štandardné vzorky (v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu);
 - klinická prehliadka každej výrobnjej jednotky vrátane vyhodnotenia jej klinickej histórie a klinických vyšetrení hydiny alebo iných vtákov chovaných v zajatí, najmä tých, ktoré sa javia choré;
 - i) dodržiavať príslušné opatrenia biologickej bezpečnosti na zabránenie šírenia moru hydiny každej osobe, ktorá do chovov vstúpi alebo odíde z chovov,
 - j) vlastníci hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí sú povinní viesť záznamy o všetkých osobách, ktoré navštívili chovy okrem obytných priestorov, a na požiadanie ich musia sprístupniť; takéto záznamy vlastníci nevedú, ak ide najmä o návštevníkov chovov v zoologických záhradách a parkoch s voľne žijúcimi zvieratami, a ak nemajú prístup do oblastí, v ktorých sa vtáctvo chová,

- k) zákaz vyvážania alebo rozhadzovania použitého odpadu, hnoja alebo kalu z chovov v ochranných pásmach; presun hnoja alebo kalu z chovov, v ktorých sa vykonali opatrenia biologickej bezpečnosti do určených zariadení na spracovanie alebo na prechodné uskladnenie pred následným spracovaním môže miestne centrum pre tlmenie chorôb povoliť takým spôsobom, aby sa vírus moru hydiny zničil v súlade s Nariadením Európskeho Parlamentu a Rady č. 1774/2002,
- l) zákaz konania veľtrhov, trhov, prehliadok alebo iného zhromaždenia hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí,
- m) zákaz vypúšťania hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí na zazverenie lovnou zverou,
- n) zákaz presunu a cestnej prepravy z chovov okrem súkromných prístupových komunikácií, alebo prepravy hydiny, iného vtáctva žijúceho v zajatí, mládok, jednoduchých kurčiat, vajec a kadáverov vlakom, pričom tento zákaz sa nevzťahuje na prepravu po cestných komunikáciách alebo železnici cez ochranné pásmo bez vykládky alebo zastavenia,
- o) zákaz prepravy hydínového mäsa z bitúnkov, hydínarských závodov a chladiarenských priestorov okrem
 1. mäsa z hydiny, ktoré pochádzalo z oblasti mimo ochranných pásiem, a uskladňovalo sa a prepravovalo oddelene od hydínového mäsa z ochranných pásiem, alebo
 2. hydínového mäsa, ktoré sa produkovalo aspoň 21 dní pred odhadovaným dňom najskoršej nákazy v chove v ochrannom pásme, a ktoré bolo vyrobené, uskladňované a prepravované oddelene od hydínového mäsa, produkovaného po tomto dátume,
 3. prepravy po cestných komunikáciách alebo železnici cez ochranné pásmo bez vykládky a zastavenia.

3. 9. 3. Trvanie opatrení v ochrannom pásme

Opatrenia v ochrannom pásme trvajú 21 dní po vykonaní mechanickej očisty a dezinfekcie v infikovanom chove. Pred zrušením týchto opatrení všetky komerčné chovy hydiny nachádzajúce sa v ochrannom pásme musia byť prehliadnuté úradným veterinárnym lekárom a všetky kontroly, klinické prehliadky a laboratórne testy, ktoré sa vykonali v priebehu trvania opatrení v ochrannom pásme majú negatívne výsledky. Všetky identifikované nekomerčné chovy v ochrannom pásme boli prehliadnuté úradným veterinárnym lekárom a ani klinické vyšetrenie, ani výsledky žiadnych vykonaných laboratórnych testov nevedli k podozreniu na infikovanie vírusom moru hydiny.

Pásmo zostane súčasťou pásma dohľadu a bude podrobované kontrolám, kým tieto nebudú zrušené.

3. 9. 4. Opatrenia v pásme dohľadu – najmenej 10 km

V ochrannom pásme miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi nasledujúce opatrenia:

- a) bezodkladne vykonať súpis všetkých chovov hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí,
- b) zákaz pohybu hydiny, mládok, jednoduchých kurčiat, vajec v rámci pásma dohľadu, ak ho nepovolí miestne centrum pre tlmenie chorôb, ktorá nariadi uplatňovanie vhodných opatrení biologickej bezpečnosti na zabránenie šírenia moru hydiny; tento zákaz sa nevzťahuje na prepravu po cestných komunikáciách alebo železnici cez pásmo dohľadu bez vykládky alebo zastavenia,
- c) zákaz premiestňovania hydiny, mládok, jednoduchých kurčiat a vajec do chovov, na bitúnky, do baliacich stredísk alebo zariadení na výrobu vaječných výrobkov nachádzajúcich sa mimo pásma dohľadu; miestne centrum pre tlmenie chorôb môže povoliť priamy presun
 1. hydiny na zabitie na určený bitúnok na účely okamžitého zabitia podľa § 15 ods. 1 písm. a) nariadenia vlády č. 367/2007 Z. z.,
 2. hydiny z oblasti mimo ochranného pásma a pásma dohľadu na okamžité zabitie do určeného bitúnku v pásme dohľadu a následný presun mäsa získaného z tejto hydiny,

3. mládok do chovu v Slovenskej republike, v ktorom nie je žiadna iná hydina; tento chov bude po privezení mládok pod úradným dozorom a mládky zostanú v cieľovom chove aspoň 21 dní,
4. jednoduchých kurčiat
 - 4a. do chovu alebo jeho haly v Slovenskej republike za predpokladu, že sa uplatňujú vhodné opatrenia biologickej bezpečnosti a že chov bude po presune pod úradným dozorom a jednoduché kurčatá zostanú v cieľovom chove aspoň 21 dní, alebo
 - 4b. ak boli vyliahnuté z násadových vajec pochádzajúcich z hydínových chovov mimo ochranného pásma a pásma dohľadu do iného chovu za predpokladu, že liaheň, ktorá ich odoslala, môže svojou logistikou a pracovnými podmienkami, ktoré rešpektujú biologickú bezpečnosť zabezpečiť, aby nedošlo ku kontaktu medzi týmito vajcami a inými násadovými vajcami alebo jednoduchými kurčatami pochádzajúcimi z hydínových chovov v týchto pásmach, ktorých zdravotný stav je preto odlišný;
5. násadových vajec do určenej liahne nachádzajúcej sa v pásme dohľadu alebo mimo neho; vajcia a ich obaly sa pred odoslaním vydezinfikujú a musí sa zabezpečiť možnosť ich spätného vysledovania,
6. konzumných vajec do určeného baliaceho strediska za predpokladu, že sa balia do jednorazových obalov a že sa uplatňujú všetky opatrenia biologickej bezpečnosti, ktoré vyžaduje miestne centrum pre tlmenie chorôb,
7. vajec do zariadenia na výrobu vaječných výrobkov, ktoré sa nachádza v pásme dohľadu alebo mimo neho,
8. vajec na likvidáciu,
- d) dodržiavať príslušné opatrenia biologickej bezpečnosti zamerané na zabránenie šírenia moru hydiny, každej osobe, ktorá vstúpi do chovu v pásme dohľadu alebo ho opustí,
- e) bezodkladne vyčistiť a vydezinfikovať podľa bodu 3. 8. operačného manuálu dopravné prostriedky a zariadenia použité na presun živej hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, krmiva, hnoja, kalu a podstielky a všetkého materiálu alebo látok, ktoré môžu byť kontaminované,
- f) žiadna hydina, iné vtáctvo žijúce v zajatí alebo domáce zvieratá triedy cicavce sa nesmú zaradiť do chovu hydiny ani ho bez povolenia miestneho centra pre tlmenie chorôb opustiť; toto obmedzenie sa nevzťahuje na cicavce, ktoré majú prístup iba do obytných častí pre ľudí, v ktorých
 1. neprichádzajú do kontaktu s hydínou v nich chovanou alebo iným vtáctvom žijúcim v zajatí a
 2. nemajú prístup do kliebok alebo oblastí, v ktorých sa hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí drží,
- g) bezodkladne oznámiť každú zvýšenú chorobnosť alebo úmrtnosť alebo významný pokles produkcie v chove, aby miestne centrum pre tlmenie chorôb podľa diagnostickej príručky vykonalo zodpovedajúce vyšetrovanie, nasledovne:
 - kontrola produkčných a zdravotných záznamov chovu;
 - klinická prehliadka každej výrobnéj jednotky vrátane vyhodnotenia jej klinickej histórie a klinických vyšetrení hydiny alebo iných vtákov chovaných v zajatí, najmä tých, ktoré sa javia choré.
 - štandardné vzorky (v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu) musia byť odobraté z každej výrobnéj jednotky.
- h) zákaz vyvážať alebo rozhadzovať použitý odpad, hnoj alebo kal z chovov v pásme dohľadu; presun hnoja alebo kalu z chovov, v ktorých sa vykonali opatrenia biologickej bezpečnosti do určených zariadení na spracovanie alebo na prechodné uskladnenie pred následným spracovaním môže miestne centrum pre tlmenie chorôb povoliť takým spôsobom, aby sa vírus moru hydiny zničil podľa nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady č. 1774/2002,
- i) zákaz konania veľtrhov, trhov, prehliadok alebo iného zhromaždenia hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí,
- j) zákaz vypúšťania hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí na zazverenie lovnou zverou.

3. 9. 5. Trvanie opatrení v pásme dohľadu

Opatrenia v pásme dohľadu trvajú minimálne 30 dní po vykonaní mechanickej očisty a dezinfekcie v infikovanom chove.

Keď sa opatrenia zrušia, tie isté osoby a organizácie, ktoré boli upovedomené pri potvrdení výskytu ochorenia a pri nariadení opatrení budú upovedomené o ich zrušení.

3. 9. 6. Ďalšie pozorovanie (surveillance)

Ak existuje dostatok dôkazov o tom, že choroba mohla byť prenesená do chovu s potvrdeným výskytom moru hydiny z iného chovu, a to akýmkoľvek spôsobom, tieto ďalšie chovy budú dané pod úradný dozor a budú nariadené príslušné opatrenia.

Ak bol v chove nariadený úradný dozor, miestne centrum pre tlmenie chorôb zakáže odsun hydiny z chovu, ak nejde o priamy prevoz na bitúnok pod úradným dozorom na účely jej okamžitého zabitia. Pred vydaním takéhoto rozhodnutia úradný veterinárny lekár musí vykonať klinické vyšetrenie všetkej hydiny, ktoré vylúči prítomnosť moru hydiny v chove. Obmedzenie presunov uvedené v tomto odseku sa nariadi na dobu 21 dní, počínajúc posledným dňom možnej kontaminácie.

3. 9. 7. Nariadenie ochranných opatrení v prípade výskytu vysokopatogénnej formy moru hydiny podtypu H5N1 u hydiny (Rozhodnutie Komisie č. 2006/415/ES)

V prípade výskytu vysoko patogénnej formy moru hydiny u hydiny na území Slovenskej republiky spôsobenej vysoko patogénnym chrípkovým vírusom A podtypu H5, v prípade ktorého existuje podozrenie na neuraminidázu typu N1 alebo sa potvrdilo („výskyt ohniska“), že ide o neuraminidázu typu N1 národné centrum pre tlmenie chorôb v úzkej spolupráci s Európskou Komisiou určí vysokorizikové a nízkorizikové oblasti Slovenskej republiky, ktoré by mali byť oddelené od časti územia bez výskytu ochorenia, aby sa zabránilo rozšíreniu moru hydiny do oblastí Spoločenstva bez výskytu tohto ochorenia prostredníctvom presunov hydiny, iného vtáctva žijúceho v zajatí alebo výrobkov z nich.

Vysokoriziková oblasť („oblasť A“) pozostáva z ochranného pásma a pásma dohľadu zriadených v súlade s nariadením vlády č. 367/2007 Z. z.

Nízkoriziková oblasť („oblasť B“) môže zahŕňať všetky časti pásma s obmedzeným pohybom stanovenej v súlade s nariadením vlády č. 367/2007 Z. z., a ktorá oddeľuje oblasť A od oblasti bez výskytu ochorenia, ak je takáto oblasť vymedzená, alebo od susediacich krajín.

Pri zriadení oblastí A a B treba zohľadniť geografické, administratívne, ekologické a epizootologické faktory súvisiace s morom hydiny. Národné centrum pre tlmenie chorôb tieto oblasti oznámi Európskej Komisii, ostatným členským štátom a v prípade potreby aj verejnosti.

Ak sa potvrdí neuraminidáza iného typu ako N1, tak národné centrum pre tlmenie chorôb zruší opatrenia, ktoré prijal v súvislosti s príslušnými oblasťami a informuje o tom Európsku Komisiu a ostatné členské štáty.

Ak sa u hydiny potvrdí prítomnosť vysoko patogénneho chrípkového vírusu A podtypu H5N1, tak národné centrum pre tlmenie chorôb:

a) informuje Európsku Komisiu a ostatné členské štáty,

b) uplatňuje zákazy uvedené v článku 5 rozhodnutia Komisie č. 2006/415/ES:

i) najmenej 21 dní, ak ide o ochranné pásmo a 30 dní, ak ide o pásmo dohľadu, odo dňa ukončenia predbežného čistenia a dezinfekcie poľnohospodárskeho podniku, v ktorom sa vyskytlo ohnisko ochorenia

ii) až dovtedy, kým je to potrebné vzhľadom na geografické, administratívne, ekologické a epizootické faktory súvisiace s morom hydiny, alebo

iii) do dátumu, ktoré určí Európska Komisia na základe aktuálnej nákazovej situácii,

c) poskytuje Európskej Komisii a ostatným členským štátom informácie o akejkoľvek vývoji v súvislosti s oblasťami A a B.

Okrem obmedzení presunov hydiny, iných vtákov chovaných v zajatí, ich násadových vajec a výrobkov z takýchto vtákov podľa nariadenia vlády č. 367/2007 Z. z., ktoré sa vzťahujú na poľnohospodárske

podniky v ochranných pásmach, pásmach dohľadu a v ďalších pásmach s obmedzeným pohybom, miestne centrum pre tlmenie chorôb zabezpečí, aby:

- a) živá hydina, iné vtáky chované v zajatí okrem vtákov chovaných ako spoločenské zvieratá (v súlade s nariadením č. 998/2003) a vtákov určených pre schválené zariadenia, inštitúty alebo strediská (v súlade so smernicou Rady č. 92/65/EHS) ako aj násadové vajcia hydiny, iných vtákov chovaných v zajatí a voľne žijúcej pernatej zveri okrem vtákov chovaných ako spoločenské zvieratá a vtákov určených pre schválené zariadenia, inštitúty alebo strediská neboli odosielané z oblasti B do ostatnej časti územia Slovenskej republiky, ak je taká oblasť vymedzená, alebo do iných členských štátov alebo tretích krajín;
- b) výrobky z voľne žijúcej pernatej zveri určené na ľudskú spotrebu neboli odosielané z oblastí A a B do ostatnej časti územia Slovenskej republiky, ak je taká oblasť vymedzená, alebo do iných členských štátov a tretích krajín;
- c) vedľajšie živočíšne produkty úplne alebo čiastočne vyrobené z vtáčích druhov z oblastí A a B neboli v zmysle ustanovení nariadenia (ES) č. 1774/2002 prepravované medzi oblasťami A a B alebo odosielané z týchto oblastí do ostatnej časti územia Slovenskej republiky, ak je taká oblasť vymedzená, alebo do iných členských štátov a tretích krajín;
- d) hydina alebo iné vtáky chované v zajatí neboli zhromažďované v rámci oblasti B na zhromaždeniach, ako sú veľtrhy, trhy alebo výstavách.

Cieľom týchto opatrení je posilnenie miestnych opatrení na kontrolu choroby, regionalizácia Slovenskej republiky prostredníctvom oddelenia postihnutej časti jej územia od časti územia bez výskytu ochorenia a opätovné ubezpečenie hydinárskeho odvetvia a obchodných partnerov o bezpečnosti výrobkov odosielaných z oblastí Slovenskej republiky bez výskytu ochorenia.

4. Potvrdenie prítomnosti nízkopatogénnej formy moru hydiny

4.1. Nariadenie opatrení v chove

Ak sa potvrdí výskyt nízkopatogénnej formy moru hydiny, miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi v chove nasledovné opatrenia:

- a) vykonať pod úradným dohľadom usmrtenie alebo zabitie všetkej hydiny v chove a všetkého iného vtáctva žijúceho v zajatí, u ktorých bola potvrdená nízkopatogénna forma moru hydiny; usmrtenie alebo zabitie sa môže rozšíriť na iné vtáctvo žijúce v zajatí v chove na základe posúdenia rizika, ktoré predstavuje v súvislosti s ďalším šírením moru hydiny a na iné chovy, ktoré možno na základe epizootologického šetrenia považovať za kontaktné chovy; pred usmrtením alebo zabitím nesmie byť do chovu zaradená žiadna hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí a ani ho opustiť, ak to nebude povolené miestnym centrom pre tlmenie chorôb,

Usmrtenie alebo zabitie sa vykoná na základe rozhodnutia miestneho centra pre tlmenie chorôb po posúdení rizika šírenia nízkopatogénnej formy moru hydiny buď bezodkladne na mieste na určenom bitúnku.

Ak sa usmrtenie alebo zabitie vykonáva zabitím na bitúnku, hydina podlieha ďalšiemu dozoru a vykonajú sa vyšetrenia podľa diagnostickej príručky, nasledovne:

- kontrola produkčných a zdravotných záznamov chovu;
- klinická prehliadka každej výrobnej jednotky vrátane vyhodnotenia jeho klinického priebehu a klinických vyšetrení hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí;
- štandardné vzorky (v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu) sa musia odobrať z vtákov z každej výrobnej jednotky, ktoré sa majú zaslať na bitúnok menej ako 48 hodín pred odsunom hydiny.

Zabitie na určenom bitúnku možno uskutočniť, ak

- hydina sa zasiela z chovu priamo na určený bitúnok,
- každú zásielku pred odoslaním zapečatí úradný veterinárny lekár zodpovedný za chov alebo sa zapečatí pod jeho dohľadom,

- každá zásielka zostáva zapečatená počas celého presunu na určený bitúnok,
 - sa dodržiavajú ďalšie opatrenia biologickej bezpečnosti, ktoré miestne centrum pre tlmenie chorôb vyžaduje,
 - regionálna veterinárna a potravinová správa v spôsobilosti ktorej sa určený bitúnok nachádza, je oboznámená a súhlasí s prijatím hydiny,
 - dopravné prostriedky a zariadenia použité na presun živej hydiny a všetkého materiálu alebo látok, ktoré môžu byť kontaminované sa bezodkladne po kontaminácii vyčistia a vydezinfikujú podľa bodu 3. 8. operačného manuálu,
 - vedľajšie produkty z takejto hydiny na bitúnku sa zlikvidujú.
- b) zlikvidovať pod úradným dohľadom kadávery a násadové vajcia v chove,
- c) násadové vajcia pozbierané z chovu počas obdobia medzi pravdepodobným prenosom nízkopatogénnej formy moru hydiny do chovu a prijatím opatrení, ak je to možné, spätne sa identifikujú a pod úradným dohľadom vyliahnú,
- d) hydina, ktorá sa už vyliahla z vajec pozbieraných z chovu počas obdobia medzi pravdepodobným prenosom nízkopatogénnej formy moru hydiny do chovu a prijatím opatrení bude, ak je to možné, pod úradným dozorom a podľa diagnostickej príručky sa vykoná vyšetrovanie, nasledovne:
- Kontrola produkčných a zdravotných záznamov chovu;
 - Klinická prehliadka každej výrobnjej jednotky vrátane vyhodnotenia jeho klinického priebehu a klinických vyšetrení hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí;
 - Štandardné vzorky (v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu) sa musia odobrať z každej výrobnjej jednotky;
- e) vajcia prítomné v chove a ďalej získané v chove pred usmrtením alebo zabitím hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, sa prepravujú za predpokladu, že nebezpečenstvo ďalšieho šírenia nízkopatogénnej formy moru hydiny je minimálne
1. do baliaceho strediska určeného miestnym centrom pre tlmenie chorôb za predpokladu, že sa balia do jednorazových obalov a že sa uplatňujú všetky opatrenia biologickej bezpečnosti, ktoré regionálna veterinárna a potravinová správa vyžaduje,
 2. do zariadenia na výrobu vaječných výrobkov, alebo
 3. na likvidáciu,
- f) upraviť podľa pokynov úradného veterinárneho lekára alebo zlikvidovať každý materiál alebo látku, ktoré môžu byť kontaminované,
- g) vyčistiť a vydezinfikovať podľa bodu 3. 8. operačného manuálu hnoj, kal a podstielku, ktoré môžu byť kontaminované,
- h) bezodkladne po usmrtení alebo zabití vyčistiť a vydezinfikovať podľa bodu 3. 8. operačného manuálu budovy používané pre hydinu alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí, zariadenia, ktoré môžu byť kontaminované, dopravné prostriedky použité na presun kadáverov, krmiva, hnoja, kalu a podstielky, a iné materiály alebo látky, ktoré môžu byť kontaminované,
- i) domáce zvieratá triedy cicavce sa nesmú zaradiť do chovu ani ho bez povolenia miestneho centra pre tlmenie chorôb opustiť; toto obmedzenie sa nevzťahuje na cicavce, ktoré majú prístup iba do obytných častí pre ľudí, v ktorých
1. neprichádzajú do kontaktu s hydinou v nich chovanou alebo iným vtáctvom žijúcim v zajatí, a
 2. nemajú prístup do kliebok alebo oblastí, v ktorých sa takáto chovaná hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí drží.

4. 2. Vymedzenie pásiem s obmedzeným pohybom pri výskyte nízkopatogénnej formy moru hydiny a opatrenia, ktoré sa majú v nich uplatniť

Bezodkladne po výskyte nízkopatogénnej formy moru hydiny miestne centrum pre tlmenie chorôb vymedzí pásmo s obmedzeným pohybom s polomerom najmenej jeden kilometer okolo chovu a nariadi v tomto pásme tieto opatrenia:

- a) vykonať súpis všetkých komerčných chovov hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí,
- b) vykonať kontroly v komerčných chovoch hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí, nasledovne:
 - Kontrola produkčných a zdravotných záznamov chovu.
 - Klinická prehliadka každej výrobnej jednotky vrátane vyhodnotenia jej klinickej histórie a klinických vyšetrení hydiny alebo iných vtákov chovaných v zajatí, najmä tých, ktoré sa javia choré.
 - Štandardné vzorky (podľa bodu 2. 6. operačného manuálu) musia byť odobraté z každej výrobnej jednotky.
 - Na základe výsledkov posúdenia rizika musí miestne centrum pre tlmenie chorôb rozhodnúť o ďalšom úradnom sledovaní formou klinických prehliadok a odberu vzoriek na laboratórne testy v cielených chovoch, častiach alebo výrobných druhoch.
- b) schváliť a kontrolovať každý pohyb hydiny, iného vtáctva žijúceho v zajatí, mládok, jednoduchých kurčiat a vajec v rámci pásma s obmedzeným pohybom alebo do neho; toto obmedzenie sa nevzťahuje na prepravu po cestných komunikáciách alebo železnici cez pásmo s obmedzeným pohybom bez vykládky alebo zastavenia,
- c) zákaz pohybu hydiny, iného vtáctva žijúceho v zajatí, mládok, jednoduchých kurčiat a vajec von z pásma s obmedzeným pohybom, ak miestne centrum pre tlmenie chorôb nepovolí priamy presun
 - 1. hydiny na zabitie na bitútku v Slovenskej republike,
 - 2. živej hydiny do chovu alebo jeho haly v Slovenskej republike, v ktorom nie je žiadna iná hydina, pričom živá hydina tam zostane 21 dní a chov je po privezení pod úradným dozorom,
 - 3. jednoduchých kurčiat
 - 3a. do chovu alebo jeho haly v Slovenskej republike; jednoduché kurčatá tam zostanú 21 dní a chov je po privezení pod úradným dozorom, alebo
 - 3b. vyliahnutých z vajec pochádzajúcich z chovov hydiny mimo pásma s obmedzeným pohybom do iného chovu za predpokladu, že liaheň dokáže svojou logistikou a pracovnými podmienkami biologickej bezpečnosti zabezpečiť, aby nedošlo k žiadnemu kontaktu s násadovými vajcami alebo jednoduchými kurčatami pochádzajúcimi z hydinových chovov v pásme s obmedzeným pohybom a ktorých zdravotný stav je preto odlišný,
 - 4. násadových vajec do určenej liahne; vajcia a ich obaly sa pred odoslaním vydezinfikujú a musí sa zabezpečiť možnosť ich spätného vysledovania,
 - 5. konzumných vajec do určeného baliaceho strediska za predpokladu, že sa balia do jednorazových obalov a že sa uplatňujú všetky opatrenia biologickej bezpečnosti, ktoré miestne centrum pre tlmenie chorôb vyžaduje,
 - 6. vajec do akýchkoľvek zariadení na výrobu vaječných výrobkov,
 - 7. vajec na likvidáciu,
- d) zlikvidovať kadávery,
- e) dodržiavať opatrenia biologickej bezpečnosti zamerané na zabránenie šírenia moru hydiny každej osobe, ktorá vstúpi do chovu v pásme s obmedzeným pohybom alebo ho opustí,
- f) bezodkladne vyčistiť a vydezinfikovať podľa bodu 3. 8. operačného manuálu dopravné prostriedky a zariadenia použité na presun živej hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, krmiva, hnoja, kalu a podstielky a materiálu alebo látok, ktoré môžu byť kontaminované,

- g) žiadna hydina, iné vtáctvo žijúce v zajatí alebo domáce zvieratá triedy cicavce nesmú byť zaradené do chovu hydiny, ani ho bez povolenia miestneho centra pre tlmenie chorôb opustiť; toto obmedzenie sa nevzťahuje na cicavce, ktoré majú prístup iba do obytných častí pre ľudí, v ktorých
 - 1. neprichádzajú do kontaktu s hydinou v nich chovanou alebo iným v zajatí žijúcim vtáctvom,
 - 2. nemajú prístup do kliebok alebo oblastí, v ktorých sa takáto chovaná hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí drží,
- h) zákaz vyvážať alebo rozhadzovať použitý odpad, hnoj alebo kal, ak ho nepovolí miestne centrum pre tlmenie chorôb; presun hnoja alebo kalu možno povoliť pri vykonaní opatrení biologickej bezpečnosti z chovu nachádzajúceho sa v pásme s obmedzeným pohybom do určeného zariadenia na spracovanie alebo predbežné uskladnenie hnoja pred jeho následným spracovaním takým spôsobom, aby sa vírus moru hydiny zničil podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 1774/2002,
- i) zákaz konania veľtrhov, trhov, prehliadok alebo iného zhromaždenia hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí,
- j) zákaz vypúšťania hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí na zazverenie lovnou zverou.

4. 3. Trvanie opatrení

Opatrenia v pásmach s obmedzeným pohybom sa uplatňujú, môžu byť zrušené najskôr 21 dní po dátume predbežnej očisty a dezinfekcie infikovaných chovov v súlade s bodom 3. 8. operačného manuálu po depopulácii chovu alebo najskôr 42 dní po dátume potvrdenia nízkopatogénnej formy moru hydiny za predpokladu, že:

- a) všetky komerčné chovy v pásme s obmedzeným pohybom boli prehliadnuté úradným veterinárnym lekárom a boli vykonané všetky laboratórne testy štandardných vzoriek (v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu) a vzoriek z aspoň 5 chorých, mŕtvych alebo na bitútku porazených vtákov s patologickými nálezmi a ich výsledky sú k dispozícii;
- b) sú k dispozícii výsledky všetkých ďalších klinických prehliadok a laboratórnych testov, ktoré môžu zahŕňať nekomerčné chovy, s cieľom stanoviť riziko šírenia nízkopatogénnej formy moru hydiny;
- c) miestne centrum pre tlmenie chorôb je na základe výsledku posúdenia rizika, berúc do úvahy epidemiologickú situáciu a výsledky laboratórnych testov uvedených v písm. a) a b), presvedčený že riziko šírenia nízkopatogénnej formy moru hydiny je zanedbateľné; z takéhoto posúdenia je možno usúdiť, že v prípade pozitívnych sérologických nálezov a negatívnych virologických nálezov môžu byť obmedzenia zrušené.

Opatrenia v pásmach s obmedzeným pohybom sa uplatňujú akúkoľvek inú dobu a za podmienok, ktoré budú ustanovené v prijatom právne záväznom akte Spoločenstva.

5. Opatrenia na zabránenie šíreniu vírusov moru hydiny vtáčieho pôvodu na iné druhy

5. 1. Podozrenie a potvrdenie výskytu vírusu moru hydiny u ošípaných

Pri podozrení na výskyt moru hydiny v akomkoľvek chove (miešané chovy) miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi, aby sa podľa diagnostickej príručky vykonali príslušné laboratórne testy na ošípaných v chove s cieľom potvrdiť alebo vylúčiť vírus moru hydiny, pričom zvieratá nesmú opustiť chov skôr, ako budú výsledky testov k dispozícii.

Ak laboratórne testy potvrdia pozitívne nálezy vírusu moru hydiny u ošípaných, môže miestne centrum pre tlmenie chorôb povoliť presun týchto ošípaných do iných chovov alebo na určené bitútky za predpokladu, že následné testy ukážu, že riziko šírenia moru hydiny je zanedbateľné kvôli detekcii postvakcinačných protilátok.

Ak laboratórne testy potvrdia vážne ohrozenie zdravia, miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi, aby boli ošipané čo najskôr usmrtené pod úradným dohľadom takým spôsobom, aby sa zabránilo šíreniu vírusu moru hydiny najmä počas prepravy.

Miestne centrum pre tlmenie chorôb môže po potvrdení výskytu moru hydiny v akomkoľvek chove a na základe posúdenia rizika vykonať príslušné laboratórne testy podľa diagnostickej príručky na všetkých ostatných cicavcoch v chove a taktiež v kontaktných chovoch.

5. 2. Vzorky na izoláciu vírusu

Infekcie ošipaných vírusom moru hydiny sú zvyčajne obmedzené na dýchacie cesty a vzorkami musia byť tkanivá z dýchacích ciest a prípadne orofaryngálne alebo nazálne výtery, prednostne odobraté od ošipaných, ktoré vykazujú príznaky tejto choroby.

5. 3. Odber vzoriek od ošipaných

Najmä na farmách, ktoré chovajú aj ošipané aj hydinu, buď spolu alebo v samostatných domoch, sú ošipané ohrozené infikovaním vírusom moru hydiny priamo alebo nepriamo kontaktom s hydinou alebo výrobkami z hydiny. S cieľom vylúčiť takúto infekciu sa musia odobrať orofaryngeálne alebo nazálne výtery spolu so vzorkami krvi (Vzorky sa musia získať od ošipaných, ktoré vykazujú klinické príznaky choroby, ak však nevykazujú žiadne klinické príznaky, vzorky sa môžu odobrať náhodne zo všetkých častí chovu), v súlade s nasledovným postupom:

Ak úradný veterinárny lekár prehliadne chov, v ktorom sa zdržiavajú ošipané, po potvrdení vírusu moru hydiny, musia sa vykonať tieto opatrenia:

- a) Ak takéto záznamy existujú, kontrola produkčných a zdravotných záznamov o chove.
- b) Klinická prehliadka každej výrobnnej jednotky vrátane vyhodnotenia jej klinického priebehu a klinických vyšetrení ošipaných, najmä tých, ktoré sa javia choré.
- c) Odber nosných/orofaryngeálnych výterov aspoň od 60 kusov ošipaných z každej výrobnnej jednotky alebo od všetkých ošipaných, ak je vo výrobnej jednotke prítomných menej ako 60 ošipaných. Vzorky sa musia odobrať pred dňom alebo v deň, keď bude infikovaná hydina alebo iné vtáky žijúce v zajatí zabité. Musí sa odobrať najmenej 60 vzoriek krvi od ošipaných, dva až štyri týždne po dátume zabitia hydiny. Vzorky musia byť odobraté takým spôsobom, aby sa získala aspoň jedna vzorka z každej zo skupín ošipaných, ktoré sú vzájomne v priamom kontakte.
- d) Premiestnenie ošipaných do iných chovov možno povoliť, ak aspoň 60 nazálnych/orofaryngeálnych výterov a 60 vzoriek krvi od ošipaných z každej výrobnnej jednotky 14 dní po dátume pozitívnych nálezov na prítomnosť moru hydiny poskytlo negatívne výsledky.

Premiestnenie ošipaných na bitúnok možno povoliť, ak aspoň 60 nazálnych/orofaryngeálnych výterov z každej výrobnnej jednotky 14 dní po dátume pozitívnych nálezov na prítomnosť moru hydiny poskytlo negatívne výsledky.

- e) Dva až štyri týždne po zabití hydiny infikovanej morom hydiny sa musí od ošipaných odobrať najmenej 60 vzoriek krvi takým spôsobom, aby aspoň niektoré vzorky boli získané zo skupín ošipaných, ktoré sú v priamom vzájomnom kontakte. Vzorky sa musia testovať testom HI s použitím vírusu získaného z ohniska hydiny. Vzorky tak z akútnej, ako aj rekonvalescentnej fázy sa musia testovať v rámci toho istého testu. Pozitívne vzorky sa môžu potvrdiť s použitím analýzy neutralizácie vírusu a/alebo analýzou Western blot.

Ak je výsledok testu ktorejkoľvek z týchto vzoriek pozitívny, musí sa vykonať epizootologické šetrenie všetkých fariem ošipaných, ktoré sa nachádzajú v ochrannom pásme bez ohľadu na to, či ide alebo nejde o zmiešaný typ chovu.

5. 4. Vírusy moru hydiny u ostatných cicavcov iných ako ošipané

V prípade, že úradný veterinárny lekár má podozrenie, že iné domáce cicavce v chovoch, najmä tie s identifikovanou vnímavosťou infekcií subtypmi H5 a H7 vírusov moru hydiny, mohli byť v kontakte s

infikovanou hydinou alebo s inými vtákmi žijúcimi v zajatí, musia sa odobrať vzorky na laboratórne testy.

So špecifickým odkazom na vysokopatogénnu formu moru hydiny podtypu H5N1, pokiaľ ide o testovanie mačiek, sa musí dodržiavať nasledovné:

Väčšie patologické lézie súvisiace s vírusovou replikáciou sa koncentrujú v pľúcach a v pečeni, preto musia byť vzorky na virologické vyšetrenia, pokiaľ možno, odobraté z týchto orgánov uhynutých zvierat. U živých zvierat sa musia na detekciu vírusu odobrať, pokiaľ možno, tracheálne/orofaryngeálne výtery. Okrem toho sa môžu samostatne odobrať fekálne výtery.

6. Obnova chovu

6.1 Časové plánovanie obnovy chovu

Opätovná obnova populácie v komerčných chovoch hydiny sa uskutoční najskôr 21 dní od ukončenia konečnej očisty a dezinfekcie infikovaného chovu.

6.2 Metódy obnovy chovu

Do 21 dní od opätovnej obnovy populácie v komerčných chovoch hydiny miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi tieto opatrenia:

- a) úradný veterinárny lekár vykoná aspoň jedno klinické vyšetrenie hydiny čo najbližšie ku koncu 21 dňového obdobia, klinická prehliadka sa vykoná v každej výrobnej jednotke vrátane vyhodnotenia jej klinickej histórie a klinických vyšetrení hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, najmä tých, ktoré sa javia choré, zároveň sa kontrolujú aj produkčné a zdravotné záznamy chovu;
- b) podľa diagnostickej príručky sa vykonajú laboratórne testy, nasledovne:
 - Namiesto štandardných vzoriek sa musia z každej výrobnej jednotky odobrať tieto vzorky:
 - najmenej 20 vzoriek krvi, hneď ako bude hydina zaradená do chovu, okrem jednoduchých kurčiat; ak to pripadá do úvahy, takýto odber vzoriek sa môže vykonať v chove pôvodu hydiny pred jej premiestnením do chovu určeného na opätovnú obnovu populácie;
 - vzorky mŕtvej hydiny alebo výtery odobraté z ich kadáverov z maximálne 10 mŕtvych vtákov týždenne počas 21-dňového obdobia od dátumu opätovnej obnovy populácie.
 - V prípade, že daný chov bol predtým infikovaný vysokopatogénnou formou moru hydiny, 20 tracheálnych/orofaryngeálnych a 20 kloakálnych výterov sa musí odobrať aj od vodného vtáctva (kačice/husi) z každej výrobnej jednotky tam, kde to pripadá do úvahy, v priebehu posledného týždňa 21-dňového obdobia od dátumu opätovnej obnovy populácie.
 - Ak bol daný chov predtým infikovaný nízkopatogénnou formou moru hydiny, musí sa odobrať z každej výrobnej jednotky 20 tracheálnych/orofaryngeálnych a 20 kloakálnych výterov a 20 vzoriek krvi.
- c) hydina, ktorá uhynie počas fázy opätovnej obnovy populácie sa podrobí testom podľa bodu b),
- d) každá osoba, ktorá vstúpi do komerčného chovu hydiny alebo z neho odíde, dodržiava opatrenia biologickej bezpečnosti zamerané na zabránenie šírenia moru hydiny,
- e) počas fázy opätovnej obnovy populácie žiadna hydina neopustí komerčný chov hydiny bez povolenia miestneho centra pre tlmenie chorôb,
- f) vlastník vedie záznamy o produkcii vrátane chorobnosti a úmrtnosti, ktoré sa musia pravidelne aktualizovať,
- g) vlastník chovu bezodkladne oznámi orgánu štátnej správy vo veterinárnej oblasti každú významnú zmenu v údajoch o produkcii, chorobnosti a úmrtnosti.

Na základe posúdenia rizika môže miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadiť, aby sa postup určený pre komerčný chov sa uplatňoval aj v nekomerčných chovoch hydiny alebo na iné vtáctvo žijúce v zajatí.

7. MOR HYDINY NA BITÚNKU, V DOPRAVNÝCH PROSTRIEDKOCH A NA HRANIČNÝCH INŠPEKČNÝCH STANICIACH

7.1 Podozrenie z výskytu moru hydiny na bitúnku

Podozrenie z výskytu moru hydiny na bitúnku môže vzniknúť na základe výsledkov vyšetrenia pred zabitím alebo post mortem.

V obidvoch prípadoch budú prijaté opatrenia na obmedzenie pohybu a spustenie vyšetrovania podobné postupom uvedeným v častiach 2 a 3 operačného manuálu, pojednávajúcim o podozrení na výskyt ochorenia v chovoch hydiny.

Miestne centrum pre tlmenie chorôb môže sa rozhodnúť na základe posúdenia rizika, že sa hydina podozrivá z nákazy na mor hydiny bezodkladne usmrtí alebo sa zabije pod úradným dohľadom. Po zabití hydiny miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi osobitne uskladniť pod úradným dozorom hydinové mäso a všetky vedľajšie produkty získané z tejto hydiny a hydinové mäso a vedľajšie produkty z akejkoľvek inej hydiny, ktoré sa mohli kontaminovať počas zabíjania a výrobného procesu až do ukončenia vyšetrovania podľa diagnostickej príručky, ktoré sa musí vykonať nasledovne:

- a) Ak takéto záznamy existujú, kontrola produkčných a zdravotných záznamov o chove pôvodu.
- b) Klinická prehliadka v každej výrobnej jednotke vrátane vyhodnotenia jej klinického priebehu a klinických vyšetrení hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, berúc do úvahy konzultácie s úradným veterinárnym lekárom na bitúnku, ktorý musí poskytnúť podrobné údaje o každej predchádzajúcej prehliadke a o výsledkoch vyšetrení pred usmrtením a po usmrtení.
- c) Pokiaľ miestne centrum pre tlmenie chorôb nie je presvedčený, že podozrenie na výskyt moru hydiny možno vylúčiť na základe veterinárneho vyšetrenia v súlade s písm. a) a b), z každej výrobnej jednotky chovu pôvodu sa musia odobrať štandardné vzorky (v súlade s bodom 2.6. operačného manuálu)
- d) Okrem štandardných vzoriek sa musia dodať na laboratórne testy vzorky z aspoň piatich chorých, mŕtvych alebo na bitúnku porazených vtákov s patologickými nálezmi.

Miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi nasledovné obmedzujúce opatrenia:

- Zabíjanie zvierat bude zastavené
- Živé zvieratá nebudú vypúšťané a neumožní sa im opustenie bitúnku
- Žiadne zviera nebude prisunuté na bitúnok
- Žiadne kadávery ani mäso nesmú opustiť bitúnok
- Žiaden materiál alebo odpad, ktorý by mohol prenášať vírus moru hydiny, nesmie opustiť bitúnok
- Osoby smú vstúpiť alebo opustiť bitúnok, iba so súhlasom miestneho centra pre tlmenie chorôb
- Vozidlá smú vstúpiť alebo opustiť bitúnok, iba so súhlasom miestneho centra pre tlmenie chorôb
- Vyšetrenie malo by viesť k dôkazu alebo k vylúčeniu prítomnosti moru hydiny
- Vyšetrenie bude vykonané v súlade s diagnostickou príručkou a musí zahŕňať klinickú prehliadku hydiny na vylúčenie choroby, zvláštna pozornosť bude venovaná podozrivej hydine alebo skupinám, vyšetreniu post mortem materiálu a podľa potreby budú vykonané aj odbery tkaniva a krvi pre vyšetrenie v referenčnom laboratóriu
- Ak je to potrebné pre diagnostické účely, vyšetrená hydina sa zabije
- Súčasne s vyšetrením na bitúnku, bude vykonané vyšetrenie v chove, odkiaľ podozrivá hydina pochádza, aby sa rozhodlo, či existujú ďalšie dôkazy, ktoré by nasvedčovali na prítomnosť ochorenia
- v chove pôvodu, z ktorých pochádza podozrivá hydina sa uplatňujú opatrenia v súlade s časťou 1 a 2 operačného manuálu.
- zhromaždia sa aj epizootologické údaje, týkajúce sa pohybu hydiny z chovu a do chovu spolu s ďalšími informáciami, ktoré môžu pomôcť pri tlmení choroby v prípade potvrdenia výskytu ochorenia.

Za predpokladu, že výsledky laboratórnych testov sú negatívne a že neexistuje žiadne klinické podozrenie na výskyt moru hydiny v chove pôvodu a na bitúnku, úradný dohľad sa môže zrušiť.

7.2 Potvrdenie vysokopatogénnej formy moru hydiny na bitúnku

Keď je na bitúnku potvrdený mor hydiny, miestne centrum pre tlmenie chorôb zabezpečí, aby:

- všetka hydina na bitúnku bola bezodkladne usmrtená alebo zabitá pod úradným dohľadom,
- hydinové mäso a všetky vedľajšie produkty získané z tejto hydiny a hydinové mäso a vedľajšie produkty z akejkoľvek inej hydiny, ktoré sa mohli kontaminovať počas zabíjania a výrobného procesu, sa bezodkladne zlikvidujú pod úradným dohľadom.
- čistenie a dezinfekcia budov a zariadení, zahŕňajúceho vozidlá, ktoré priviezli infikovanú hydinu, bolo vykonané podľa bodu 2. 6. operačného manuálu
- aby všetka hydina prevážaná vozidlami, ktorými sa prepravovala infikovaná hydina bola vyhľadaná a umiestnená pod úradný dozor
- aby bolo vykonané epizootologické šetrenie
- na bitúnok nesmie vstúpiť žiadna hydina určená na zabitie minimálne do 24 hodín od ukončenia čistenia a dezinfekcie.

Ak si to epizootologický nález vyžiada, hydina v chove odkiaľ pochádza infikovaná hydina budú tiež usmrtené.

7.3. Podozrenie z výskytu moru hydiny v dopravnom prostriedku

V prípade podozrenia z výskytu moru hydiny v dopravnom prostriedku miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi nasledovné opatrenia:

- žiadna hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí sa neprivezu do dopravného prostriedku skôr ako 24 hodín po ukončení očisty a dezinfekcie v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu;
- v chovoch pôvodu, z ktorých pochádza nakazená hydina a v kontaktných chovoch sa uplatňujú opatrenia ustanovené v časti 1. a 2. operačného manuálu,
- bezodkladne začať podľa diagnostickej príručky vyšetrovanie s cieľom potvrdiť alebo vylúčiť výskyt vysokopatogénnej formy moru hydiny v pôvodnom chove hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, a to nasledovne:
 - a) Ak takéto záznamy existujú, kontrola produkčných a zdravotných záznamov o chove.
 - b) Klinická prehliadka v každej výrobnej jednotke vrátane vyhodnotenia jej klinického priebehu a klinických vyšetrení hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí,.
 - c) Pokiaľ miestne centrum pre tlmenie chorôb nie je presvedčený, že podozrenie na výskyt vysokopatogénnej formy moru hydiny možno vylúčiť na základe veterinárneho vyšetrenia v súlade s písm. a) a b), z každej výrobnej jednotky sa musia odobrať štandardné vzorky (v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu),
 - d) Okrem štandardných vzoriek sa musia dodať na laboratórne testy vzorky z aspoň piatich chorých, mŕtvych alebo na bitúnku porazených vtákov s patologickými nálezmi.
- vykonať epizootologické šetrenie
- očista a dezinfekcia kontaminovaných dopravných prostriedkov sa vykoná podľa časti 3. 8. operačného manuálu,
- vyšetrenie malo by viesť k dôkazu alebo k vylúčeniu prítomnosti moru hydiny v dopravnom prostriedku
- vyšetrenie bude vykonané v súlade s diagnostickou príručkou a musí zahŕňať klinickú prehliadku hydiny na vylúčenie choroby, zvláštna pozornosť bude venovaná podozrivej hydine alebo skupinám, vyšetreniu post mortem materiálu a podľa potreby budú vykonané aj odbery tkaniva a krvi pre vyšetrenie v referenčnom laboratóriu
- V tom čase sa zhromaždia aj epizootologické údaje, týkajúce sa pohybu hydiny z chovu a do chovu spolu s ďalšími informáciami, ktoré môžu pomôcť pri tlmení choroby v prípade potvrdenia výskytu ochorenia.

Pri podozrení na vysokopatogénnu formu moru hydiny v dopravných prostriedkoch miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi na základe posúdenia rizika hydinu a iné vtáctvo žijúce v zajatí v dopravných

prostriedkoch bezodkladne usmrtiť, zabiť alebo izolovať od hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí a držať ich pod úradným dozorom do ukončenia vyšetrovania podľa diagnostickej príručky. Miestne centrum pre tlmenie chorôb môže povoliť presun hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí na iné miesto tam, kde sa usmrť, zabije alebo umiestni do izolácie.

Ak úradný veterinárny lekár vyšetrí hydinu alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí držané v izolácii, ktoré boli premiestnené z dopravných prostriedkov v dôsledku podozrenia na vysokopatogénnu formu moru hydiny alebo jej potvrdenia, musia sa vykonať tieto opatrenia:

- a) Kontrola príslušných dokumentov a záznamov, pokiaľ takéto záznamy existujú.
- b) Klinické vyšetrenie takejto hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, ktoré sú v izolácii, a klinická prehliadka akejkoľvek inej hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, najmä takých, ktoré sa javia byť choré.
- c) Štandardné vzorky sa musia odobrať z hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, vybraných z rôznych prepraviek alebo klieťok

Ak úradný veterinárny lekár prehliadne identifikovaný chov pôvodu, v prípade, že hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí sú usmrtené, musia sa vykonať tieto opatrenia:

- a) Ak takéto záznamy existujú, kontrola produkčných a zdravotných záznamov o chove.
- b) Klinická prehliadka v každej výrobnej jednotke vrátane vyhodnotenia jej klinického priebehu a klinických vyšetrení hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, berúc do úvahy konzultácie s úradným veterinárnym lekárom na bitútku, ktorý musí poskytnúť podrobné údaje o každej predchádzajúcej prehliadke a o výsledkoch vyšetrení pred usmrtením a po usmrtení.
- c) Pokiaľ príslušný orgán nie je presvedčený, že podozrenie na výskyt vysokopatogénnej formy moru hydiny možno vylúčiť na základe veterinárneho vyšetrenia v súlade s písm. a) a b), z každej výrobnej jednotky sa musia odobrať štandardné vzorky (v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu).
- d) Okrem štandardných vzoriek uvedených v písm. c) sa musia dodať na laboratórne testy vzorky z aspoň piatich chorých, mŕtvych alebo na bitútku porazených vtákov s patologickými nálezmi.
- e) Za predpokladu, že výsledky laboratórných testov vzoriek uvedených v písm. c) a d) sú negatívne a že neexistuje žiadne klinické podozrenie na výskyt vysokopatogénnej formy moru hydiny v chove pôvodu a na bitútku, úradný dohľad sa môže zrušiť.

7. 4. Potvrdenie vysokopatogénnej formy moru hydiny v dopravnom prostriedku

Pri potvrdení vysokopatogénnej formy moru hydiny v dopravných prostriedkoch miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi na základe posúdenia rizika hydinu a iné vtáctvo žijúce v zajatí v dopravných prostriedkoch bezodkladne usmrtiť alebo zabiť.

Hydinové mäso a všetky vedľajšie produkty získané z tejto hydiny a hydinové mäso a vedľajšie produkty z akejkoľvek inej hydiny, ktoré sa mohli kontaminovať počas zabíjania a výrobného procesu, sa bezodkladne zlikvidujú pod úradným dohľadom.

Musí sa vykonať čistenie a dezinfekcia dopravného prostriedku podľa bodu 3. 8. operačného manuálu.

Musí sa vykonať epizootologické šetrenie.

Žiadna hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí sa neprivezú do dopravného prostriedku skôr ako 24 hodín po ukončení očisty a dezinfekcie v súlade s bodom 3. 8. operačného manuálu;

Ak si to epizootologický nález vyžiada, hydina v chove odkiaľ pochádza infikovaná hydina budú tiež utratené.

7. 5. Podozrenie z výskytu moru hydiny na hraničných inšpekčných staniciach

Pri podozrení na vysokopatogénnu formu moru hydiny alebo pri jej potvrdení na hraničných inšpekčných staniciach miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi na základe posúdenia rizika hydinu a iné vtáctvo žijúce v zajatí na hraničných inšpekčných staniciach bezodkladne usmrtiť, zabiť alebo izolovať od hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí a držať ich pod úradným dozorom do ukončenia vyšetrovania podľa

diagnostickej príručky. Miestne centrum pre tlmenie chorôb môže povoliť presun hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí na iné miesto tam, kde sa usmrtí, zabije alebo umiestni do izolácie. Po zabití hydiny miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi osobitne uskladniť pod úradným dozorom hydinové mäso a všetky vedľajšie produkty získané z tejto hydiny a hydinové mäso a vedľajšie produkty z akejkolvek inej hydiny, ktoré sa mohli kontaminovať počas zabitia a výrobného procesu až do ukončenia vyšetrovania podľa diagnostickej príručky.

Vyšetrovanie podľa diagnostickej príručky sa vykoná nasledovne:

Ak úradný veterinárny lekár vyšetrí hydinu alebo iné v zajatí žijúce vtáctvo držané v izolácii, ktoré boli premiestnené z hraničnej inšpekčnej stanice v dôsledku podozrenia na vysokopatogénnu formu moru hydiny alebo jej potvrdenia, musia sa vykonať tieto opatrenia:

- a) Kontrola príslušných dokumentov a záznamov, pokiaľ takéto záznamy existujú.
- b) Klinické vyšetrenie takejto hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, ktoré sú v izolácii, a klinická prehliadka akejkolvek inej hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, najmä takých, ktoré sa javia byť choré.
- c) Štandardné vzorky (v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu) sa musia odobrať z hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, vybraných z rôznych prepraviek alebo klietok.

Ak úradný veterinárny lekár prehliadne identifikovaný chov pôvodu, v prípade, že hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí sú usmrtené, musia sa vykonať tieto opatrenia:

- a) Ak takéto záznamy existujú, kontrola produkčných a zdravotných záznamov o chove.
- b) Klinická prehliadka v každej výrobnej jednotke vrátane vyhodnotenia jej klinického priebehu a klinických vyšetrení hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, berúc do úvahy konzultácie s úradným veterinárnym lekárom na bitútku, ktorý musí poskytnúť podrobné údaje o každej predchádzajúcej prehliadke a o výsledkoch vyšetrení pred usmrtením a po usmrtení.
- c) Pokiaľ príslušný orgán nie je presvedčený, že podozrenie na výskyt vysokopatogénnej formy moru hydiny možno vylúčiť na základe veterinárneho vyšetrenia v súlade s písm. a) a b), z každej výrobnej jednotky sa musia odobrať štandardné vzorky (v súlade s bodom 2. 6. operačného manuálu)
- d) Okrem štandardných vzoriek uvedených v písm. c) sa musia dodať na laboratórne testy vzorky z aspoň piatich chorých, mŕtvych alebo na bitútku porazených vtákov s patologickými nálezmi.
- e) Za predpokladu, že výsledky laboratórnych testov vzoriek uvedených v písm. c) a d) sú negatívne a že neexistuje žiadne klinické podozrenie na výskyt vysokopatogénnej formy moru hydiny v chove pôvodu a na hraničných inšpekčných staniach, úradný dohľad sa môže zrušiť.

Ďalšie opatrenia, ktoré miestne centrum pre tlmenie chorôb musí nariadiť:

- a) žiadna hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí sa neprivezú na hraničnú inšpekčnú stanicu skôr ako 24 hodín po ukončení očisty a dezinfekcie ustanovenej v písmene b); ak ide o hraničné inšpekčné stanice môže sa tento zákaz rozšíriť aj na iné zvieratá,
- b) očista a dezinfekcia kontaminovaných budov, zariadení sa vykoná podľa bodu 3. 8. operačného manuálu pod úradným dohľadom,
- c) vykoná sa epizootologické šetrenie,
- d) v chovoch pôvodu, z ktorých pochádza nakazená hydina a v kontaktných chovoch sa uplatňujú opatrenia ustanovené častiach 1 a 2 operačného manuálu,

Miestne centrum pre tlmenie chorôb môže rozhodnúť, že sa neusmrtí alebo neporazí hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí prítomné na hraničných inšpekčných staniach, ktoré neboli v kontakte s hydinou alebo iným vtáctvom žijúcim v zajatí, u ktorých je podozrenie na nákazu.

7. 6. Potvrdenie vysokopatogénnej formy moru hydiny na hraničných inšpekčných staniach

Ak sa potvrdí vysokopatogénna forma moru hydiny, hydinové mäso a všetky vedľajšie produkty získané z tejto hydiny a hydinové mäso a vedľajšie produkty z akejkolvek inej hydiny, ktoré sa mohli kontaminovať počas zabitia a výrobného procesu, sa bezodkladne zlikvidujú pod úradným dohľadom.

8. VÝSKYT VYSOKOPATOGÉNNEJ AVIÁRNEJ INFLUENZY U VOĽNE ŽIJÚCICH VTÁKOV - ROZHODNUTIE KOMISIE Č. 2006/563/ES

8. 1. Zriadenie kontrolovanej oblasti a oblasti monitoringu

V prípade potvrdenia vysokopatogénnej aviárnej influenzy spôsobenej vírusom aviárnej influenzy A podtypu H5 u voľne žijúcich vtákov, pričom existuje podozrenie na neuraminidázu typu N1 alebo je potvrdené, že ide o neuraminidázu typu N1, tak miestne centrum pre tlmenie chorôb vymedzí v okolí ohniska:

- Kontrolovanú oblasť s priemerom najmenej 3 km, a
- Oblasť monitoringu s priemerom najmenej 10 km, ktorá zahŕňa kontrolovanú oblasť.

8. 2. Opatrenia v kontrolovanej oblasti:

Miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi v kontrolovanej oblasti nasledovné opatrenia:

- a) Vykonať súpis všetkých komerčných a nekomerčných chovov hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí,
- b) Uplatňovanie opatrení biologickej bezpečnosti ustanovených v rozhodnutí Komisie 2005/734/ES na hydinu a iné vtáky žijúce v zajatí vrátane dezinfekcie pri vstupoch priestorov a výstupoch z priestorov, v ktorých sa chová hydina a iné vtáky držané v zajatí.
- c) Posilniť úradný dohľad nad populáciami voľne žijúcich vtákov, predovšetkým vodných vtákov – vyhľadávanie mŕtvych alebo chorých vtákov v spolupráci s poľovníkmi a ornitológmi,
- d) Organizovať kampane zamerané na poskytovanie informácií verejnosti a zvyšovanie informovanosti vlastníkov hydiny alebo iných vtákov chovaných v zajatí, poľovníkov, ornitológov.
- e) Pravidelné návštevy všetkých komerčných chovov hydiny, ktoré sa musia zaprotokolovať, a cielené návštevy nekomerčných chovov hydiny, prednostne tých chovov, ktoré sú vystavené riziku; tieto kontroly musia zahŕňať:
 - Klinickú prehliadku hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, v prípade potreby odber vzoriek,
 - Posúdenie implementácie opatrení biologickej bezpečnosti,
- f) Zákaz premiestňovania hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí z chovov, v ktorých sú držané;
- g) Zákaz zhromažďovania hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí na veľtrhoch, trhoch, výstavách alebo iných podujatiach;
- h) Zákaz prepravy hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí okrem tranzitu po ceste alebo železnici bez vykládky a zastavenia;
- i) Zákaz odosielania násadových vajec pochádzajúcich z chovov, ktoré sa v deň zberu nachádzali v kontrolovanej oblasti;
- j) zákaz odosielať z kontrolovanej oblasti čerstvé mäso, mleté mäso, mechanicky oddelené mäso, mäsové prípravky a mäsové výrobky z hydiny pochádzajúcej z kontrolovanej oblasti a z voľne žijúcej pernatej zveri z tejto oblasti;
- k) Zákaz prepravy alebo rozhadzovania nespracovaného hnoja z chovov hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí s výnimkou prepravy na spracovanie v súlade s nariadením EP a Rady č. 1774/2002;
- l) Zákaz odosielania do iných členských štátov a tretích krajín vedľajšie živočíšne produkty vtáčieho pôvodu získané z hydiny, iných vtákov žijúcich v zajatí alebo voľne žijúcej pernatej zveri pochádzajúcich z kontrolovanej oblasti;
- m) Zákaz loviť voľne žijúce vtáctvo okrem prípadu, že je to povolené miestnym centrom pre tlmenie chorôb za účelom monitoringu;
- n) Zákaz vypúšťania pernatej zveri zo zajatia do voľnej prírody.

8. 3. Opatrenia v oblasti monitoringu:

Miestne centrum pre tlmenie chorôb nariadi v oblasti monitoringu nasledovné opatrenia:

- a) Vykonať súpis všetkých komerčných a nekomerčných chovov hydiny;
- b) Uplatňovanie opatrení biologickej bezpečnosti ustanovených v rozhodnutí Komisie č. 2005/734/ES na hydinu a iné vtáky žijúce v zajatí vrátane dezinfekcie pri vstupoch priestorov a výstupoch z priestorov, v ktorých sa chová hydina a iné vtáky držané v zajatí;
- c) Posilniť úradný dohľad nad populáciami voľne žijúcich vtákov, predovšetkým vodných vtákov – vyhľadávanie mŕtvych alebo chorých vtákov v spolupráci s poľovníkmi a ornitológmi;
- d) Organizovať kampane zamerané na poskytovanie informácií verejnosti a zvyšovanie informovanosti vlastníkov hydiny alebo iných vtákov chovaných v zajatí, poľovníkov, ornitológov;
- e) Zákaz premiestňovania hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí z oblasti monitoringu v priebehu prvých 15 dní po zriadení tejto oblasti;
- f) Zákaz zhromažďovania hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí na veľtrhoch, trhoch, výstavách alebo iných podujatiach;
- g) Zákaz loviť voľne žijúce vtáctvo okrem prípadu, že je to povolené miestnym centrom pre kontrolu chorôb za účelom monitoringu;
- h) Zákaz vypúšťania pernatej zveri zo zajatia do voľnej prírody.

8. 4. Obdobie uplatňovania opatrení v kontrolovaných oblastiach a v oblasti monitoringu

Ak sa potvrdí neuraminidáza iného typu ako N1, miestne centrum pre tlmenie chorôb bezodkladne zruší opatrenia nariadené v kontrolovannej oblasti a v oblasti monitoringu.

Ak sa u voľne žijúceho vtáctva potvrdí výskyt vysokopatogénnej aviárnej influenzy typu H5N1, opatrenia sa uplatňujú najmenej 21 dní v kontrolovannej oblasti a najmenej 30 dní v oblasti monitoringu.

Národné centrum pre tlmenie chorôb pravidelne poskytuje Európskej Komisii a ostatným členským štátom potrebné informácie o epidemiológii vysokopatogénnej aviárnej influenzy typu H5N1 a prípadne aj o dodatočných opatreniach kontroly, ako aj o informačných kampaniach a vopred oznámi zrušenie opatrení.

Príloha č.7

Podmienky očkovania proti moru hydiny v Slovenskej republike

Očkovanie proti moru hydiny je vo všeobecnosti zakázané. Očkovanie proti moru hydiny je možno vykonať len ako núdzové očkovanie alebo ako preventívne očkovanie za dodržania nasledovných podmienok:

Núdzové očkovanie hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí:

Núdzové očkovanie hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí môže národné centrum pre tlmenie chorôb nariadiť ako krátkodobé opatrenie na zvládnutie ohniska, ak:

- posúdenie rizika naznačuje, že existuje vážna a okamžitá hrozba šírenia moru hydiny v rámci Slovenskej republiky alebo do nej,
- sa potvrdilo ohnisko v rámci Slovenskej republiky, v susednom členskom štáte alebo v tretej krajine.

Plán núdzového očkovania musí schváliť Komisia Európskej Únie. Plán núdzového očkovania, ktorý pripraví miestne centrum pre tlmenie chorôb spolu so skupinou odborníkov, musí byť v súlade so stratégiou DIVA (stratégia rozlišovania nakazených zvierat od zaočkovaných) a musí obsahovať najmä tieto informácie:

- a) stav ochorenia, ktorý viedol k nariadeniu núdzového očkovania,
- b) geografickú oblasť, v ktorej sa má vykonať núdzové očkovanie a počet chovov, ktoré majú byť zaočkované,
- c) druhy a kategórie hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí alebo, ak je to vhodné, oddelenia s hydinou alebo iným vtáctvom žijúcim v zajatí, ktoré majú byť zaočkované,
- d) približný počet hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, ktoré majú byť zaočkované,
- e) stručnú charakteristiku očkovacej látky,
- f) predpokladané trvanie núdzového očkovania,
- g) osobitné opatrenia pre pohyb očkovanej hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí bez toho, aby boli dotknuté opatrenia podľa § 14 až 20 a § 25 až 27 nariadenia vlády č. 367/2007 Z. z.,
- h) kritériá na určenie toho, či sa má núdzové očkovanie vykonať v kontaktných chovoch,
- i) evidenciu a registráciu očkovanej hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí,
- j) klinické a laboratórne testy, ktoré sa majú vykonať v chovoch, kde sa má hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí núdzovo zaočkovať a v chovoch nachádzajúcich sa v oblasti núdzového očkovania; klinické a laboratórne testy sa vykonávajú na účely monitorovania epidemiologickej situácie, účinnosti núdzového očkovania a kontroly pohybu očkovanej hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí.

Núdzové očkovanie sa môže vykonať ešte pred schválením plánu núdzového očkovania, ak sú splnené tieto požiadavky:

- a) plán núdzového očkovania a rozhodnutie vykonať núdzové očkovanie národné centrum pre tlmenie chorôb vopred oznámi Európskej Komisii,
- b) Štátna veterinárna a potravinová správa zakáže pohyb hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí a výrobkov z nich, okrem prípadov podľa podmienok uvedených v prílohe č. 7 nariadenia vlády č. 367/2007 Z. z.,
- c) rozhodnutie vykonať núdzové očkovanie neohrozí kontrolu ochorenia.

Preventívne očkovanie hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí:

Ak je podozrenie, že na základe hodnotenia rizika určité oblasti na území Slovenskej republiky, typ hydínarstva alebo určité kategórie hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí alebo oddelenia s hydinou alebo s iným vtáctvom žijúcim v zajatí sú vystavené obzvlášť vysokému riziku, môže národné centrum pre tlmenie chorôb nariadiť preventívne očkovanie hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí.

Pred zavedením preventívneho očkovania, štátna veterinárna a potravinová správa predloží Európskej Komisii na schválenie plán preventívneho očkovania, ktorý je v súlade so stratégiou DIVA obsahuje aspoň tieto informácie:

- a) jasný opis dôvodov pre preventívne očkovanie vrátane predchádzajúceho vývoja choroby,
- b) oblasť, typ hospodárstva alebo určité kategórie hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí alebo oddelenia s hydinou alebo iným vtáctvom žijúcim v zajatí, v ktorých sa vykoná preventívne očkovanie a počet chovov v tejto oblasti, ako aj počet a typ chovov, ktoré sa majú zaočkovať,
- c) druhy, kategórie a približný počet hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí, ktoré sa majú zaočkovať,
- d) stručnú charakteristiku očkovacej látky,
- e) predpokladané trvanie preventívneho očkovania,
- f) osobitné ustanovenia pre pohyb očkovanej hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí bez toho, aby boli dotknuté opatrenia podľa § 14 až 20 a § 25 až 27 nariadenia vlády č. 367/2007 Z. z.,
- g) evidenciu a registráciu očkovanej hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí,
- h) laboratórne testy, ktoré sa majú vykonať podľa diagnostickej príručky v chovoch, kde sa má uskutočniť preventívne očkovanie v rovnakom čase ako dozor a testovanie v primeranom množstve ostatných chovov nachádzajúcich sa v oblasti očkovania alebo oddelení s hydinou alebo iným v zajatí žijúcim vtáctvom s cieľom monitorovať epidemiologickú situáciu, účinnosť preventívneho očkovania a kontrolu pohybu očkovanej hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí.

Ustanovenie tímu pre núdzové a preventívne očkovanie

Vakcinačný tím je založený v miestnom centre pre tlmenie chorôb.

Geografická oblasť, kde bude očkovanie prebiehať bude jasne definovaná, hranicami budú fyzické prvky ako sú cesty, železnice rieky, alebo iné prirodzené hranice a bude vypracovaný úplný zoznam všetkých chovov s vnímavými zvieratami pre navrhovanú oblasť povinného očkovania. Miesta všetkých chovov s vnímavými zvieratami určenými pre vakcináciu budú vyznačené na mape alebo mapách príslušných mierok s vyznačením približného počtu zvierat v každom chove.

Ďalší veterinárni lekári, technickí a administratívni zamestnanci budú zaradení do vakcinačného tímu, aby bol zabezpečený plynulý priebeh bez narušenia činnosti miestneho centra pre tlmenie chorôb. Cieľom bude ukončiť očkovanie v určenej oblasti do 7 pracovných dní.

Vakcinačný tím bude medzi inými vybavený aj:

- príslušným množstvom očkovacej látky na denné použitie,
- príslušnými zariadeniami pre transport a uskladnenie očkovacej látky,
- vybavením pre sterilizáciu pomôcok napríklad viacdávkových striekačiek,
- odpadovými nádobami pre použité pomôcky, prázdne fľaše od očkovacej látky a ďalší rizikový odpad,
- ochranným odevom pre vakcinačný tím,
- dezinfekčným prostriedkom a vedrami, kefami a špongiami pre osobnú dezinfekciu vakcinačného tímu,
- dostatočnou zásobou formulárov, ktoré sa budú vyplňať počas núdzového a preventívneho očkovania.

Riadenie núdzového očkovania

Vakcinačný tím pozostáva z veterinárneho lekára a technického asistenta.

Každý tím bude každodenne zásobovaný nasledujúcim materiálom a zariadením:

- príslušným množstvom očkovacej látky na denné použitie,
- sadou viacdávkových striekačiek s náhradnými dielmi, remeňom a puzdrom,
- malým sterilizátorom na viacdávkové striekačky,
- jednorázovými striekačkami a ihlami,
- nádobami na použité jednorázové striekačky a potreby, prázdne fľaše a iný odpad,
- záchytným zariadením,
- potrebným množstvom formulárov.

Administratívni pracovníci miestneho centra pre tlmenie chorôb dohodnú pre vakcinačný tím stretnutia s chovateľmi a pri tom požiadajú o potrebnú pomoc pri očkovaní a o ďalšiu pomoc, ktoré bude potrebné a zistia podrobnosti o aktuálnych počtoch zvierat v danom chove. Návštevy za účelom očkovania bez predchádzajúceho dohovoru by mali byť výnimkou.

Každý vakcinačný tím dostane na začiatku každého pracovného dňa zoznam chovov, ktoré má navštíviť, čas návštev a približný počet zvierat v každom chove.

Po príchode na hospodárstvo, na ktorom budú zvieratá očkované, veterinárny lekár vysvetlí podmienky očkovacej kampane majiteľovi alebo zodpovednej osobe.

Členovia vakcinačného tímu sa obliekajú do ochranného odevu a zabezpečia osobnú dezinfekciu pred vstupom do časti hospodárstva, v ktorej sú zvieratá chované.

Pred očkovaním by malo byť stádo klinicky vyšetrené. Podozrenie, že zvieratá hospodárstva sú infikované morom hydiny, musí byť oznámené miestnemu centru pre tlmenie chorôb, ktoré zabezpečí na vyšetrenie vlastných úradných veterinárnych lekárov. Ak mieste centrum pre tlmenie chorôb o to výslovne nepožiadá, vakcinačný tím sa nebude do týchto vyšetrení zapájať, okrem upovedomenia chovateľovi, že stádo je podozrivé a vzťahujú sa naň obmedzujúce opatrenia.

Ak sa nepodarí okamžite vylúčiť výskyt choroby v stáde, očkovanie nebude vykonané. Ak je stádo bez klinických príznakov moru hydiny, môže prebehnúť očkovanie.

Pri očkovaní je potrebné dodržať návody na podávanie, hlavne dávkovanie. Na predbežnom formulári sa bude viesť záznam počtu zvierat každého druhu a kategórie, ktorým bola podaná očkovacia látka.

Použitie zariadenie sa vyčistí, dezinfikuje a sterilizuje, ak je nutné, keď sa očkovanie stáda ukončí. Okrem toho bude vykonaná aj osobná dezinfekcia. Oblasť, kde sa očkuje, je vysoko riziková vzhľadom na možný vznik choroby. Je dôležité, aby boli prijaté predbežné opatrenia, a aby nevzniklo riziko rozšírenia infekcie činnosťou vakcinačného tímu, a aby proti vakcinačným tímom v prípade následných epidémií v danej oblasti neboli vznesené obvinenia z nedbanlivosti.

Pred odchodom z chovu bude vyplnený očkovací záznam pre chov v dvoch kópiách s podpisom majiteľa, alebo zodpovednej osoby, jedna kópia bude ponechaná v chove.

Na záver dňa sa vakcinačný tím vráti do centra, kde budú použité jednorazové pomôcky a iný odpad bezpečne uložené do na to určených nádob, ďalšie zariadenia, ktoré sa mohli kontaminovať budú po čistení a dezinfekcii vysterilizované a budú vyplnené príslušné formuláre, ktoré sa odovzdajú administratívneho tímu. Mapa núdzovej očkovacej kampane bude každodenne aktualizovaná, aby sa dal pozorovať postup operácie.

Vedúci vakcinačného tímu, prípadne vedúci administratívneho tímu budú každodenne podávať správu tak národnému centru pre tlmenie chorôb ako aj miestnemu centru pre tlmenie chorôb, týkajúcu sa postupu očkovania za posledných 24 hodín.

Predpokladané množstvo dávok očkovacej látky, ktoré by bolo potrebné pre núdzové očkovanie:

(údaje sú vyrátané na základe maximálnej kapacity schválených komerčných chovov hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí.)

Hrabavá hydina – 14 945 274 kusov

Vodná hydina – 194 500 kusov

Farmové chovy pernatej zvery – 200 620 kusov

Iné vtáky žijúce v zajatí – 904 kusov

Vtáky v ZOO záhradách - údaje budú doplnené

Génové rezervy - údaje budú doplnené

Pokusné zariadenia (údaj je vyrátaný na základe schválených pokusov v roku 2006) – 1374 kusov

Príloha č. 8.

Miestne centrum pre tlmenie chorôb

Zloženie:

vedúci miestneho centra

- Koordinačný tím
- Administratívny tím
- Epizootologický tím
- Eradikačný tím
- Vakcinačný tím
- Kontrolný tím

Základné úlohy

Koordinačný tím

- poplach podľa poplachového plánu
- príprava informácií médiám
- príprava info faxov
- organizácia stretnutí – súkromní veterinárni lekári, chovatelia, spotrebitelia
- organizácia denných porád, diskusií na úrovni miestneho centra
- príprava rozhodnutí

poplachový plán – plán činnosti po obdržaní hlásenia o podozrení na výskyt choroby

- informácia regionálnemu veterinárnemu lekárovi
- okamžité prešetrenie chovu a nariadenie opatrení v prípade potvrdenia podozrenia na mor hydiny úradným veterinárnym lekárom
- informácia regionálnemu veterinárnemu lekárovi
- ďalšie vyšetrowanie chovu a odber vzoriek
- organizácia transportu vzoriek
- aktivácia miestneho centra pre tlmenie chorôb
- informácia susedným regiónom

Administratívny tím

- administratívne vymedzenie ochranného pásma a pásma dohľadu
- zaznamenávanie údajov o chovoch a zvieratách
- vydávanie a publikácia nariadení
- stanovenie časového plánu a organizácia odberu vzoriek a klinického prešetrovania chovov

Epizootologický tím

- zaznamenávanie faktov
- klinické vyšetrowanie a odber vzoriek
- stanovenie rozsahu vzorkovania vykonávaného eradikačným tímom
- epizootické šetrenie
- okamžité informovanie susedných regiónov o kontaktoch zvierat z ohniska choroby
- príprava podrobnej správy o epizootickej situácii
- zhodnotenie epidemiologických údajov

Eradikačný tím

- kontrola dezinfekčných zariadení
- plánovanie usmrtenia a neškodného odstránenia zvierat, krmiva a materiálov
- usmrtenie a neškodné odstránenie
- vzorkovanie usmrtených zvierat
- oceňovanie zvierat
- kontrola dezinfekcie
- čistenie a dezinfekcia zariadení

Kontrolný tím

- kontrola premiestňovania zvierat
- kontrola prepravy usmrtených zvierat
- kontrola kafilerického podniku
- kontrola bitúnkov, rozrábkární
- kontrola iných poľnohospodárskych služieb

Vybavenie miestneho centra pre tlmenie chorôb

Miestne centrum pre tlmenie chorôb, trvale alebo dočasne zriadené pri regionálnej veterinárnej a potravinovej správe musí mať nasledovné vybavenie:

- kancelárske vybavenie
- telefónne a faxové spojenie, aspoň jedna linka vyhradená pre komunikáciu s národným centrom pre tlmenie chorôb
- systém zakladania údajov - počítačové spracovávanie
- mapy územia spádovej oblasti (1 : 50 000, resp. 1 : 10 000)
- zoznam osôb a organizácií (a ich adresy) v spádovej oblasti, ktoré treba skontaktovať v prípade vzniku choroby. Tento zoznam zahŕňa
 - chovateľov hydiny, poštových holubov a vtákov držaných v zajatí,
 - orgány miestnej správy zodpovedné za opatrenia pri tlmení choroby,
 - políciu,
 - colnice,
 - iné odborné služby, ktoré môžu navštevovať chovy,
 - súkromných veterinárnych lekárov,
 - regionálne komory súkromných veterinárnych lekárov,
 - prepravcov hydiny, násadových a konzumných vajec a mäsa,
 - kafilérie,
 - nákupcov zvierat,
 - výrobcov krmív,
 - firmy vykonávajúce DDD,
 - poľovnícke organizácie, výstavné zariadenia,
 - bitúnky a výrobné mäsových výrobkov,
 - chovateľské zväzy,
 - miestne orgány komunálnej hygieny a technické služby (odstraňovanie odpadov),
- systém informovania tlače a iných médií, aby verejnosť bola informovaná o zavedených opatreniach,
- zariadenia na čistenie a dezinfekciu pracovníkov, oblečenia a vozidiel,
- sklady materiálu, v ktorom je nasledovné vybavenie
 - ochranné odevy,
 - dezinfekčné prostriedky účinné proti moru hydiny, detergenčné prípravky a mydlá,
 - pitevné a vzorkovacie súpravy,
 - tabule a výstražné oznámenia na použitie v zamorených chovoch, ochrannom pásme a pásme dohľadu,
 - mapy (1 : 50 000 a 1 : 10 000),
 - vybavenie na vykonávanie očkovania,
 - pohotovostná taška a pohotovostný kufor,

Zoznam vecí v pohotovostnom kufri

- 3 pracovné súpravy –jednorázové
- 3 protichemické gumové obleky
- 3 páry gumových rukavíc
- 3 páry gumových čižiem
- 3 gumové zástery
- 3 páry ponožiek

3 uteráky a mydlá
1 liter kyseliny peroctovej
3 vreckové svietidlá na batérie
3 veľké silné igelitové vrecia
5 tabúl s nápisom " **MOR HYDINY – VSTUP ZAKÁZANÝ !!!** "

Zoznam vecí v pohotovostnej taške

3 chirurgické pinzety
3 nožnice zahnuté
10 ks ihl na odber krvi,
15 ks sterilných skúmaviek na odber vzoriek so štítkami a zátkami
1 liter kyseliny peroctovej
5 fliaš aa 100g luhu sodného
3 páry gumových rukavíc a 10 ks jednorázových rukavíc
100 skúmaviek na vzorky orgánov, 50 ks mikroténových a papierových sáčkov
2 mäsiarske nože
1 plechová krabica na odoslanie vzoriek a papierovou vatou
1 vreckové svietidlo na batérie
1 lepiaca páska vodevzdorná
1 kotúč samolepiacich štítkov
baliaci materiál

poznámka: transportné médium zabezpečí referenčné národné laboratórium pre mor hydiny tesne pred odberom biologického materiálu.

Príloha č. 10 – Zoznam národných organizácií, ktoré musia byť kontaktované v prípade potvrdenia choroby

V prípade potvrdenia choroby v chovoch hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí:

- **Pandemická komisia vlády Slovenskej republiky**
Kontakt: Ing. Anton Tencer, tajomník, Ministerstvo zdravotníctva SR, Limbová 2, 837 52, Bratislava 2,
e – mail: anton.tencer@health.gov.sk
- **Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky**
Adresa: Dobrovičova 12, Bratislava 812 66
Tel: 02/592 66 241
Fax: 02/529 63 871
- **Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky**
Kontakt: Limbová 2, P.O. BOX 52, 837 52 Bratislava 37
Tel.: ++421 2 593 73 111
Fax.: ++421 2 547 77 983
E-mail: office@health.gov.sk
- **Únia hydinárov Slovenska**
Adresa: Vladimír Bašteš
Únia hydinárov Slovenska, Krížna 52, 821 08 Bratislava 2
Tel.: 02/ 555 63 944, Fax: 02/ 554 10 403
e-mail: unihyd@dover.sk
- **Kafilerické podniky**
VASKA s.r.o., Mojšová Lúčka, 011 76 Žilina

V prípade potvrdenia choroby u voľne žijúcich vtákov:

- **Pandemická komisia vlády Slovenskej republiky**
Kontakt: Ing. Anton Tencer, tajomník, Ministerstvo zdravotníctva SR, Limbová 2, 837 52, Bratislava 2
e – mail: anton.tencer@health.gov.sk
- **Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky**
Kontakt: Dobrovičova 12, Bratislava 812 66
Tel: 02/592 66 241
Fax: 02/529 63 871
- **Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky**
Kontakt: Limbová 2, P.O. BOX 52, 837 52 Bratislava 37
Tel.: ++421 2 593 73 111
Fax.: ++421 2 547 77 983
E-mail: office@health.gov.sk
- **Únia hydinárov Slovenska**
Adresa: Vladimír Bašteš
Únia hydinárov Slovenska, Krížna 52, 821 08 Bratislava 2
Tel.: 02/ 555 63 944, Fax: 02/ 554 10 403
e-mail: unihyd@dover.sk
- **Slovenský poľovnícky zväz**
Kontakt: Štefánikova 10, 90028 Bratislava, 02/524 98 990

**Epizootologické šetrenie
pri podozrení/potvrdení* moru hydiny**

Dátum vyplnenia:

Úradný veterinárny lekár/telefón:

Dátum podozrenia:.....

Dátum potvrdenia:.....

Názov prevádzkarne:.....

Adresa prevádzkarne:.....

Farma:.....Okres:.....Kraj:.....

Registračné číslo farmy:.....

Informácie poskytol/telefón:

Súkromný veterinárny lekár:Prítomný: ☐ áno ☐ nie

I. Informácie o chove

Typ chovu:

☐ komerčný chov

☐ nekomerčný chov

Kategória chovu:

☐ ROZMNOŽOVACÍ CHOV

☐ mäsová línia

☐ odchov

☐ rodičia

☐ staro rodičia

☐ znášková línia

☐ odchov

☐ rodičia

☐ staro rodičia

☐ ÚŽITKOVÝ CHOV:

☐ produkcia mäsa/výkrm

☐ produkcia konzumných vajec

☐ nosnice

☐ mládky

Druh a počet prítomnej hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí

Druh	Počet kusov	Druh	Počet kusov	Druh	Počet kusov
Kura domáca		husi		holuby	
Morky		bažanty		pštrosoy	
perličky		jarabice		Iné (vypísať)	
kačky		prepelice			

Výrobná jednotka	Dátum naskladnenia	Počet naskladnených zvierat	druh	pohlavie	Vek (vyjadrený v týždňoch k dátumu vyplnenia formulára)

Liaheň pôvodu

Názov prevádzkarne	
Adresa prevádzkarne	
Miesto/Okres/Kraj:	
Registračné číslo:	
Telefón:	
Fax:	

Systém chovu:

Počet výrobných jednotiek v chove:

Systém ustajnenia:

- ☐ voľné ustajnenie
☐ klieťkový chov

Typ ventilácie:

- ☐ prirodzená
☐ prirodzená s vetrákmi
☐ umelá: pretlak/podtlak

Ochranné sieťky proti voľne žijúcim vtákom:

☐ áno

☐ nie

Možnosť kontaktu s voľne žijúcimi vtákmi:

☐ áno

Druhy:.....

☐ nie

Prítomnosť rybníkov alebo jazier:

☐ áno

uviesť.....

☐ nie

Iné vodné nádrže:

☐ áno

uviesť.....

☐ nie

Prítomnosť ošípaných na farme:

☐ áno

počet:.....

☐ nie

Prítomnosť ostatných zvierat z triedy cicavce (Mammalia):

☐ áno

uved'te druh a počet podľa jednotlivých druhov:

.....

.....

.....

.....

☐ nie

Topografia zariadenia

Musí byť vypracovaná situačná mapa prevádzkarne s jasne vyznačenými výrobnými jednotkami, so zvieratami umiestnenými v nich a hlavné prístupové cesty do areálu.

II. Údaje o zavlečení infekcie

Premiestňovanie zvierat:

A: Prísun vtákov z iných zariadení/liahní, fariem/..... ☐ áno ☐ nie
(20 dní pred objavením sa prvých klinických príznakov ochorenia)

dátum prísunu: druh/počet:
Názov farmy/liahne/adresa/registračné číslo:

B: Prísun vtákov z výstav/trhov/iné ☐ áno ☐ nie
(20 dní pred objavením sa prvých klinických príznakov ochorenia)

dátum prísunu: druh/počet:
Miesto pôvodu:
Miesto/okres/kraj trhu alebo výstavy:

C: Odsun vtákov/vajec do iných fariem/liahní/bitúnok: ☐ áno ☐ nie
(20 dní pred objavením sa prvých klinických príznakov ochorenia)

dátum odsunu: druh/počet:
Názov farmy/liahne/bitúnku/adresa/registračné číslo:

D: Odsun vtákov na výstavy/trhy/iné: ☐ áno ☐ nie
(20 dní pred objavením sa prvých klinických príznakov ochorenia)

dátum odsunu: druh/počet:
Miesto určenia:
Miesto/okres/kraj trhu alebo výstavy:

Pohyb ľudí (možný spôsob zavlečenia alebo šírenia choroby) ☐ áno ☐ nie
(20 dní pred objavením sa prvých klinických príznakov ochorenia)

Dátum:
Meno a priezvisko:
Funkcia:
Adresa:

Pohyb vozidiel:

A – preprava zvierat, B – preprava krmiva, C – preprava vajec, D – preprava kadáverov, E – pohonné hmoty, F – iné, uveďte

Za obdobie, ktoré sa začalo 20 dní pred objavením sa prvých klinických príznakov a končiaci dátumom uzáverom chovu)

Dátum vstupu	Vozidlo (A, B, C, D, E, F)	Názov firmy pre ktorú sa preprava vykonala	Fax/tel.	Registračné číslo vozidla (ŠPZ)	Registračné číslo prívesu vozidla (ŠPZ)	Prepravca (firma)	Vodič	Tel. číslo

Nepriamy kontakt s hydinou v iných prevádzkarniach☐ áno☐ nie

(Spoločné používanie strojov, vozidiel, krmiva, vybavenia, personálu, atď. za obdobie, ktoré sa začalo 20 dní pred objavením sa prvých klinických príznakov a končiaci dátumom uzáverom chovu)

Dátum kontaktov:

Názov prevádzkarne/adresa/farma/registračné číslo:

chovaná hydina a iné vtáky žijúce v zajatí/počet:

Spoločne použité:

☐ auto ☐ krmivo ☐ stroje ☐ vybavenie ☐ personál ☐

iné/uveďte.....

Iná farma vo vlastníctve toho istého majiteľa:☐ áno☐ nie

Dátum kontaktov:

Názov prevádzkarne/adresa/farma/registračné číslo:

chovaná hydina a iné vtáky žijúce v zajatí/počet:

Chovy hydiny nachádzajúce sa v blízkosti ohniska☐ áno☐ nie

Názov prevádzkarne/adresa/farma/registračné číslo:

chovaná hydina a iné vtáky žijúce v zajatí/počet:

III. Anamnestické údaje

Týždenný úhyn
údaje týkajúce sa úhynu za posledných 6 týždňov pred podozrením na ohnisko moru hydiny

Týždeň		Počet uhynutých zvierat
Od	Do	

Komentár:

.....
.....
.....
.....
.....

Dátum nástupu prvých klinických príznakov moru hydiny:.....

Klinické príznaky pozorované chovateľom:

.....
.....
.....

Celkový počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí (živé aj mŕtve)	Počet chorých	Počet uhynutých	Počet utratených

Tieto informácie zodpovedajú dátumu prijatia obmedzujúcich opatrení z dôvodu podozrenia výskytu moru hydiny v chove.

IV. Vakcinácia zvierat

Vakcinácia zvierat je vykonávaná:

☐ áno

☐ nie

Dátum vakcinácie	Ochorenie	Typ vakcíny (živá alebo inaktivovaná)	Komerčný názov vakcíny	Spôsob aplikácie	Dávka

Vakcináciu vykonal:

☐ veterinárny lekár, meno a priezvisko, adresa:

☐ veterinárny technik, meno a priezvisko, adresa:

☐ iný, uveďte

Komentár:

.....

V. Podávanie liečiv

V posledných 15 dňoch boli liečivá podávané:

☐ áno

☐ nie

Začiatok liečby	Koniec liečby	Druh lieku	Komerčný názov lieku	Spôsob aplikácie	Dôvod liečby

Osoby, ktoré podávali liečivá:

☐ veterinárny lekár, meno a priezvisko, adresa:

☐ veterinárny technik, meno a priezvisko, adresa:

☐ iný, uveďte

Komentár:

.....

VI. Klinické vyšetrenie podľa druhov

Druh:

.....

Depresia

☐

Respiračné príznaky:

☐ mierne

☐ ťažké

Pokles alebo zastavenie znášky

☐

Edém, cyanóza alebo kožné krvácaniny

☐

Diarrhoea

☐

Nervové príznaky

☐

Iné

.....

.....

.....

VII. Patologicko - anatomický nález

Rinitída a sinusitída	☐	
Tracheitída	Katarálna ☐	Hemoragická ☐
Zápal vzduchových vakov (aerosakulitída)	☐	
Hemorágie	Epikard ☐	
	Endokard ☐	
	Žalúdočná sliznica ☐	
	Ovariálne folikuly ☐	
Enteritída	Katarálna ☐	Hemoragická ☐

Iné:

.....
.....
.....

Poznámky:

.....
.....

Podpis a pečiatky veterinárnych lekárov, ktorí epizootologické šetrenie vykonali:

.....
.....
.....
.....
.....

*** nehodiace sa preškrtnite**

S P R Á V A
O PODOZRENÍ Z NÁKAZY – MORU HYDINY

Kód nákazy

1. Regionálna veterinárna a potravinová správa: 2. Dátum odoslania: 3. Hodina odoslania: 4. Podozrenie na nákazu: 5. Okres a katastrálne číslo: 6. Iné regióny, v ktorých sú nariadené opatrenia v súvislosti s týmto podozrením: 7. Dátum podozrenia: 8. Dátum pravdepodobného zavlečenia nákazy do chovu: 9. Pôvod nákazy: 10. Prijaté opatrenia:	11. Počet vnímavých zvierat v chove: a) hovädzí dobytok: b) ošípané: c) ovce: d) kozy: e) hydina: f) kone: g) ryby: h) divo žijúce druhy zvierat: 16. Počet klinicky chorých: 17. Počet uhynutých zvierat v chove: a) hovädzí dobytok: b) ošípané: c) ovce: d) kozy: e) hydina: f) kone: g) ryby: h) divo žijúce druhy zvierat: 18. Počet zabitých zvierat: 19. Počet spracovaných tiel zvierat: a) hovädzí dobytok: c) ovce: e) hydina: g) ryby: h) divo žijúce druhy zvierat: b) ošípané: d) kozy: f) kone:
Pečiatka regionálnej veterinárnej a potravinovej správy a podpis regionálneho veterinárneho lekára: Dátum:	

S P R Á V A
O VÝSKYTE NÁKAZY – MORU HYDINY

Kód nákazy

1. Regionálna veterinárna a potravinová správa: 2. Dátum odoslania: 3. Hodina odoslania: 4. Názov nákazy, prípadne typ vírusu: 5. Poradové číslo ohniska: 6. Typ ohniska (primárne, sekundárne): 7. Referenčné číslo ohniska: 8. Okres a katastrálne číslo: 9. Iné regióny, v ktorých sú nariadené opatrenia v súvislosti s týmto ohniskom: 10. Dátum potvrdenia ohniska: 11. Dátum podozrenia: 12. Dátum pravdepodobného zavlečenia nákazy do chovu: 13. Pôvod nákazy: 14. Prijaté opatrenia:	15. Počet vnímavých zvierat v ohnisku: 16. Počet klinicky chorých: a) hovädzí dobytok: b) ošípané: c) ovce: d) kozy: e) hydina: f) kone: g) ryby: h) divo žijúce druhy zvierat: 17. Počet uhynutých zvierat v ohnisku: 18. Počet zabitých zvierat: a) hovädzí dobytok: b) ošípané: c) ovce: d) kozy: e) hydina: f) kone: g) ryby: h) divo žijúce druhy zvierat: 20. Počet spracovaných tiel zvierat: a) hovädzí dobytok: b) ošípané: c) ovce: d) kozy: e) hydina: f) kone: g) ryby: h) divo žijúce druhy zvierat:
Pečiatka regionálnej veterinárnej a potravinovej správy a podpis regionálneho veterinárneho lekára: Dátum:	

Regionálna veterinárna a potravinová správa:

Správa o zániku nákazy

Chovateľ: farma: kód farmy

Obec: Okres:

Nákaza zvierat: kód: dátum zistenia:

dátum vyhlásenia:

Počet zamorených chovov pri ustálení nákazy													
Počet vnímavých zvierat v zamorených chovoch		HD		ošíp.		ovce/kozy		hydina					
Z celkového stavu vnímavých zvierat zo dňa úradného zistenia nákazy		ochorelo		uzdravilo sa		uhynulo		Bolo zabitých					
								Chorých		Podozrivých z nakazení		Podozrivých z nákazy	
Dátum odoslania správy													
Dátum vykonania záverečnej dezinfekcie													
Vykonanie dezinfekcie bolo hlásené na RVS dňa													
Výsledok diagnostického šetrenia													
Koľko kusov vnímavých zvierat bolo očkovaných počas trvania nákazy		Ochranné		Núdzovo		Liečebne							
Straty u vnímavých zvierat po vykonanom očkovaní													
Výsledok šetrenia po pôvode nákazy													
Kontrola dezinfekcie vykonaná dňa													
Boli dodržiavané mimoriadne veterinárne opatrenia													
Celkový počet zvierat v nakazených chovoch		Ochorelo	Uzdravilo sa	Uhynulo	Utratených	Bolo zabitých							
						chorých	podoz. z nakazení	podoz. z nákazy					
	Hovädzí dobytok												
	Ošípané												
	Ovce a kozy												
	Hydina												
Psy, mačky													
Počet nakazených chovov													
Poznámky, návrhy													

.....
podpis chovateľa

.....
podpis súkrom. vet. lekára

.....
pečiatka RVS, podpis

Denné hlásenie o epizootologickej situácii pri výskyte nákazy moru hydiny

Dátum vyplnenia:

Úradný veterinárny lekár/telefón:

Ohnisko:

Dátum podozrenia:.....

Dátum potvrdenia:.....

Názov prevádzkarne/Adresa prevádzkarne/Farma/registračné číslo farmy:

.....
.....
.....

Celkový počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí (živé aj mŕtve)*	Počet chorých vtákov*	Počet uhynutých vtákov*	Počet utratených vtákov*

Počet vykonaných kontrol plnenia nariadených opatrení:

Poznámky k priebehu nákazy moru hydiny v ohnisku:

.....
.....
.....
.....

Ochranné pásmo:

počet komerčných chovov hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí:	
súhrnný počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí v komerčných chovoch:	
súhrnný počet cicavcov v komerčných chovoch:	
počet nekomerčných chovov hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí:	
súhrnný počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí v nekomerčných chovoch:	
počet vykonaných kontrol v ochrannom pásme:	

Poznámky k situácii v ochrannom pásme:

.....
.....

Pásmo dohľadu:

počet komerčných chovov hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí:	
súhrnný počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí v komerčných chovoch:	
súhrnný počet cicavcov v komerčných chovoch:	
počet nekomerčných chovov hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí:	
súhrnný počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí v nekomerčných chovoch:	
počet vykonaných kontrol v pásme dohľadu:	

Poznámky k situácii v pásme dohľadu:

.....

.....

.....

.....

Ďalšie pásmo s obmedzeným pohybom:

počet komerčných chovov hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí:	
súhrnný počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí v komerčných chovoch:	
súhrnný počet cicavcov v komerčných chovoch:	
počet nekomerčných chovov hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí:	
súhrnný počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí v nekomerčných chovoch:	
počet vykonaných kontrol v ďalšom pásme s obmedzeným pohybom:	

Poznámky k situácii v ďalšom pásme s obmedzeným pohybom:

.....

.....

.....

Podpis a pečiatka úradného veterinárneho lekára:

.....

*údaje o aktuálnom stave v deň vyplnenia formulára

**Úradný záznam č.
o usmrtení zvierat a o likvidácii materiálov, ktoré môžu prenášať vírus moru hydiny
v ohnisku moru hydiny**

Na základe veterinárnych opatrení č. zo dňa bol v chove názov prevádzkarne/adresa prevádzkarne/farma/registračné číslo farmy..... v počtekusov/druh usmrtených.

Spôsob usmrtenia:

Dátum usmrtenia:

Usmrtenie vykonal:.....

Úradný dohľad zabezpečil (meno a priezvisko):

Na základe veterinárnych opatrení č. zo dňa bolo v chove názov prevádzkarne/adresa prevádzkarne/farma/registračné číslo farmy..... likvidovaných:

- kadávery/počet/hmotnosť:
- násadové vajcia/počet:
- konzumné vajcia/počet:
- krmivo/hmotnosť:
- iné.....

Spôsob likvidácie:

Dátum likvidácie:

Likvidáciu vykonal:

Úradný dohľad zabezpečil (meno a priezvisko):

Úradný záznam s podpisom potvrdzujú:

1. Pracovník regionálnej veterinárnej a potravinovej správy:

.....
meno a priezvisko

.....
funkcia

.....
podpis a pečiatka

2. Zástupca prevádzkarne, v ktorej sa zvieratá usmrcovali:

.....
meno a priezvisko

.....
funkcia

.....
podpis a pečiatka

Príloha: zberný list od kafilérie

**Súpis chovov a počty zvierat v ohnisku, v ochrannom pásme, v pásme dohľadu
a v iných pásmach s obmedzeným pohybom pri podozrení/potvrdení* moru hydiny
v chove hydiny alebo iných vtákov žijúcich v zajatí**

Dátum vyplnenia:

Úradný veterinárny lekár/telefón:

I. OHNISKO

Dátum podozrenia:.....

Dátum potvrdenia:.....

Názov prevádzkarne/Adresa prevádzkarne/Farma/registračné číslo farmy:

.....

.....

Druh a počet prítomnej hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí v chove

Druh	Počet kusov	Druh	Počet kusov	Druh	Počet kusov
Kura domáca		husi		holuby	
Morky		Bažanty		pštrosoy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	

II. OCHRANNÉ PÁSMO

Celkový počet komerčných chovov:

Názov prevádzkarne/Adresa/farma/registračné číslo:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosoy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	
Názov prevádzkarne/Adresa/farma/registračné číslo:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosoy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	
Názov prevádzkarne/Adresa/farma/registračné číslo:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosoy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	

Počet nekomerčných chovov v ochrannom pásme	Počet hydiny v nekomerčných chovoch v ochrannom pásme	Počet iných vtákov žijúcich v zajatí v nekomerčných chovoch v ochrannom pásme

III. PÁSMO DOHLĚADU

Celkový počet komerčních chovů:

Název prevádzkarne/Adresa/farma/registračné číslo:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	
Název prevádzkarne/Adresa/farma/registračné číslo:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	
Název prevádzkarne/Adresa/farma/registračné číslo:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	

Počet nekomerčných chovov v pásme dohľadu	Počet hydiny v nekomerčných chovoch v pásme dohľadu	Počet iných vtákov žijúcich v zajatí v nekomerčných chovoch v pásme dohľadu

III. ĎALŠIE PÁSMO S OBMEDZENÝM POHYBOM

Celkový počet komerčných chovov:

Názov prevádzkarne/Adresa/farma/registračné číslo:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	
Názov prevádzkarne/Adresa/farma/registračné číslo:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	
Názov prevádzkarne/Adresa/farma/registračné číslo:					
kura domáca		husi		holuby	
morky		bažanty		pštrosy	
perličky		jarabice		iné	
kačky		prepelice		cicavce**	

Počet nekomerčných chovov v ďalšom pásme s obmedzeným pohybom	Počet hydiny v nekomerčných chovoch v ďalšom pásme s obmedzeným pohybom	Počet iných vtákov žijúcich v zajatí v nekomerčných chovoch v ďalšom pásme s obmedzeným pohybom

V ochrannom pásme, pásme dohľadu a v ďalších pásmach s obmedzeným pohybom sa nachádza cirkus, zoologická záhrada, obchod so spoločenským vtáctvom, parky s voľne žijúcimi zvieratami, ohradené oblasti, kde sa hydina alebo iné vtáctvo žijúce v zajatí chová na vedecké účely alebo účely súvisiace s ochranou ohrozených druhov, alebo s úradne registrovanými vzácnymi druhmi hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí:

☐ ÁNO

☐ NIE

V prípade, keď áno, treba vyplniť nasledovnú tabuľku:

Prevádzkareň:			
Majiteľ:			
Druh prevádzkarne:			
Nachádza sa: ☐ v ochrannom pásme ☐ v pásme dohľadu ☐ v ďalšom pásme s obmedzeným pohybom			
Druh hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí	Počet	Druh hydiny alebo iného vtáctva žijúceho v zajatí	Počet

Podpis a pečiatka úradného veterinárneho lekára:

.....

* nehodiace sa preškrtnite

** uviesť druh a počet jedincov podľa jednotlivých druhov

Úradný záznam č.

o vykonaní predbežného a záverečného čistenia a dezinfekcie v ohnisku moru hydiny

Predbežné čistenie a dezinfekcia:

Na základe veterinárnych opatrení č. zo dňa bolo v chove prevádzkareň/adresa/farma/registračné číslo farmy: vykonané predbežné čistenie a dezinfekcia v súlade s § 29 nariadenia vlády č. 367/2007 Z. z.

Dátum vykonania predbežného čistenia a dezinfekcie :

použitý prípravok/koncentrácia:

množstvo použitého prípravku:

Záverečné čistenie a dezinfekcia:

Na základe veterinárnych opatrení č. zo dňa bolo v chove prevádzkareň/adresa/farma/registračné číslo farmy: vykonané záverečné čistenie a dezinfekcia v súlade s § 29 nariadenia vlády č. 367/2007 Z. z.

Dátum vykonania záverečného čistenia a dezinfekcie :

použitý prípravok/koncentrácia:

množstvo použitého prípravku:

Čistenie a dezinfekcia bola vykonaná firmou (názov a adresa):

Úradný dohľad zabezpečil (meno a priezvisko):

Úradný záznam s podpisom potvrdzujú:

1. Pracovník regionálnej veterinárnej a potravinovej správy:

.....

meno a priezvisko

.....

funkcia

.....

podpis a pečiatka

2. Zástupca prevádzkarne, v ktorej sa predbežné a záverečné čistenie a dezinfekcia sa vykonala:

.....

meno a priezvisko

.....

funkcia

.....

podpis a pečiatka

Príloha: Protokol o vykonanej práci, prípadne potvrdenie o vykonaní práce od príslušnej firmy, ktorá čistenie a dezinfekciu vykonal.

Protokol o vyšetrení zvierat podozrivých z moru hydiny

Dátum vyplnenia:

Úradný veterinárny lekár/telefón:

Dátum podozrenia:.....

Dátum potvrdenia:.....

Názov prevádzkarne:.....

Adresa prevádzkarne:.....

Farma:.....Okres:.....Kraj:.....

Registračné číslo farmy:.....

Súkromný veterinárny lekár:Prítomný: ☐ áno ☐ nie

Anamnestické údaje

Týždenný úhyn

údaje týkajúce sa úhynu za posledných 6 týždňov pred podozrením na ohnisko moru hydiny

Týždeň		Počet uhynutých zvierat
Od	Do	

Komentár:

.....
.....
.....
.....
.....

Dátum nástupu prvých klinických príznakov moru hydiny:.....

Klinické príznaky pozorované chovateľom:

.....

.....

.....

Celkový počet hydiny a iných vtákov žijúcich v zajatí (živé aj mŕtve)	Počet chorých	Počet uhynutých	Počet utratených

Tieto informácie zodpovedajú dátumu prijatia obmedzujúcich opatrení z dôvodu podozrenia výskytu moru hydiny v chove.

Klinické vyšetrenie podľa druhov

Druh:

.....

Depresia

☐

Respiračné príznaky:

☐

mierne

☐

ťažké

Pokles alebo zastavenie znášky

☐

Edém, cyanóza alebo kožné krvácaniny

☐

Diarrhoea

☐

Nervové príznaky

☐

Iné

.....

.....

.....

.....

.....

Patologicko - anatomický nález

Rinitída a sinusitída	☐	
Tracheitída	Katarálna ☐	Hemoragická ☐
Zápal vzduchových vakov (aerosakulitída)	☐	
Hemorágie	Epikard ☐	
	Endokard ☐	
	Žalúdočná sliznica ☐	
	Ovariálne folikuly ☐	
Enteritída	Katarálna ☐	Hemoragická ☐

Iné:

.....

.....

.....

Poznámky:

.....

.....

Odobraté vzorky:

druh hydiny a iného vtáctva žijúceho v zajatí/typ vzorky/počet

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Podpis a pečiatka úradného veterinárneho lekára:

.....

Príloha č. 12 - Počet a lokalizácia všetkých schválených chovov hydiny

Aktuálny zoznam schválených chovov hydiny aj s kontaktnými údajmi sa nachádza na webovej stránke:
http://www.svssr.sk/zvierata/Zoznamy_schvalene.asp?cmd=resetall&Zoznamy=ostatne&Sekcia=35&Cinnost=EF&Podsekcia=0